

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ВИМІР ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

матеріали ІІІ регіональної наукової конференції

20 грудня 2019 р.

Чернігів, ЧНТУ

2019

Рекомендовано до видання кафедрою публічного управління та менеджменту організацій
Чернігівського національного технологічного університету
(протокол № 8 від 18 грудня 2019 р.)

УДК 35(339.92+327):061.1ЄС

Редакційна колегія

Вдовенко С.М., доктор наук з державного управління, професор
Руденко О.М., доктор наук з державного управління, доцент
Ткаленко Н.В., доктор економічних наук, професор
Дука А.П., доктор економічних наук, доцент
Косач І.А., доктор економічних наук, доцент
Михайловської О.В., кандидат економічних наук, доцент
Пономаренко С.І., кандидат економічних наук, доцент
Філіпова Н.В., кандидат економічних наук, доцент
Шестаковська Т.Л., кандидат економічних наук
Старченко Г.В., кандидат технічних наук, доцент

Навчально-наукова серія:

«Публічне управління та адміністрування».

*Започаткована НДІ публічного адміністрування та менеджменту Чернігівського
національного технологічного університету в 2015 році*

Європейський вимір публічного управління: матеріали III регіональної наукової конференції; 20.12.2019 р., м. Чернігів / за заг. ред. Руденко О.М., Михайловської О.В. Чернігів : ЧНТУ, 2019. - 181 с. Електронне видання. (навчально-наукова серія: "Публічне управління та адміністрування"; випуск 14). URL: https://pumo.stu.cn.ua/wp-content/uploads/tezy_2019.pdf

Збірка матеріалів містить доповіді учасників I регіональної наукової конференції з актуальних питань наукового забезпечення розвитку системи державного управління, проблем підвищення її ефективності; соціальних технологій та механізмів взаємодії держави, бізнесу й громадянського суспільства; забезпечення безпеки держави у зовнішньому й внутрішньому політичному та економічному просторі.

УДК 35(339.92+327):061.1ЄС

© Чернігівський національний технологічний університет
© авторський колектив

ЗМІСТ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. <i>Акименко О.Ю.</i>	4
ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ГЛОБАЛЬНОГО ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА <i>Чмир Я. І.</i>	9
МЕХАНІЗМИ МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ СУСІДСТВА. <i>Кодіс Є.І.</i>	14
ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ. <i>Куцевол А.А.</i>	18
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ: СПІЛЬНЕ І ВІДМІННЕ <i>Бережной Ю.М.</i>	23
ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА. <i>Гнатенко В.С</i>	28
ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА КООПЕРАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В АЕРОКОСМІЧНІЙ ГАЛУЗІ. <i>Псюк М.О.</i>	31
ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ <i>Філіпова Н.В.</i>	36

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ. <i>Науменко К.В.</i>	38
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ. <i>Ткаленко Н.В.</i>	43
ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ. <i>Новик Н.О.</i>	47
АЛГОРИТМ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ. <i>Ананьєва Ю.В.</i>	54

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОПРЕДМЕТНЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ. <i>Ющенко Л.І.</i>	58
ЕВОЛЮЦІЯ ОРГАНУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ. <i>Петрів І.М.</i>	66

УДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ. <i>Вишняк О.В.</i>	70
ПОКРАЩЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ. <i>Лисовець О.В.</i>	75
<hr/>	
ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ. <i>Мединська Г.А.</i>	80
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНИ. <i>Лагута І.В.</i>	86
ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ. <i>Задосенко К.О.</i>	92
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ. <i>Щербак Н.В.</i>	97
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ЗНАННЯМИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ. <i>Шаповал О.В.</i>	103
СЕК'ЮРТИЗАЦІЯ ІСЛАМУ В ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ. <i>Аулін О.А.</i>	109
<hr/>	
ДЕРЖАВНІ ІНСТРУМЕНТИ ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ. <i>Іванець В.А.</i>	113
ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ. <i>Гривко С.Д.</i>	122
АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЕКТІВ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНО- ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ. <i>Конопля Я.Ю.</i>	127
ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ВІДНОСИНАМИ В УКРАЇНІ. <i>Халімон П.В.</i>	132
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ПЕРСПЕКТИВА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ. <i>Шестаковська Т.Л.</i>	137
<hr/>	
УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ СЕКТОРОМ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ. <i>Казарян О.Г.</i>	144
БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ АГРОПІДПРИЄМСТВ. <i>Нехай В.А.</i>	148
МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМИ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ. <i>Семченко-Ковальчук О.Б.</i>	153

РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ФАКТОРУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН. <i>Войтенко В.О.</i>	158
СИСТЕМА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ПІДПРИЄМСТВ. <i>Мацкевич Д.В.</i>	162
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ. <i>Петровська А.С.</i>	166

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ОБЛІКУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА МЕДИЧНИХ ВИРОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я. <i>Пономаренко В.С.</i>	170
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНИХ ОНКОЛОГІЧНИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ. <i>Леган І.М., Крикун О.Д.</i>	176

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АКИМЕНКО О.Ю.

к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

Для України міжнародне співробітництво виступає вагомим фактором впливу на рівень розвитку економіки, головним елементом якого є зовнішньоекономічна діяльність (далі, ЗЕД) з її механізмом сучасного регулювання, під яким розуміємо цілісну сукупність взаємозумовлених і взаємозв'язаних методів, форм, інструментів, що здійснюють регулюючий, стимулюючий та координаційний вплив на ЗЕД суб'єктів господарювання, з метою розвитку внутрішнього та розширення зовнішнього ринку збуту високотехнологічної продукції і забезпечення експортоорієнтованого виробництва [1].

У зв'язку з цим зростає значущість інформації для підприємств, як нового фактору прискорення процесів глобалізації, виникає потреба у забезпеченні актуальною інформацією задля ведення ефективної конкурентної боротьби на зовнішніх ринках та здійснення комерційних зв'язків з іноземними партнерами.

Однак, незважаючи на євроінтеграційні процеси нашої держави, вітчизняні підприємства стикаються з низкою проблем, що пов'язані, по-перше, із відсутністю інформаційної підтримки прийняття рішень на закордонних ринках; по-друге, з нестачею досвіду самостійної практичної роботи на зарубіжних ринках; по-третє, застосуванням застарілих і недосконалих методів аналізу закордонних ринків та відсутністю надійних джерел ринкової інформації тощо.

Отже, будь-які питання, що пов'язані з актуалізацією проблематики створення систем інформаційно-аналітичного забезпечення ЗЕД в якості реального інструмента підвищення конкурентоспроможності на закордонних ринках, постійно перебувають у полі зору науковців, у підсумку і визначають

актуальність обраної проблематики.

Слово «інформація» походить від лат. *informatio*, що в перекладі означає відомості, роз'яснення, ознайомлення. Дотримуюсь вимог нормативно-правових актів, а саме: Законів України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», «Про зовнішньоекономічну діяльність», усі юридичні особи, створені відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно з законодавством [2, 3]. Відповідно до Закону України „Про державну статистику” усі юридичні особи, розташовані на території України, а також юридичні особи України, що знаходяться за її межами, розташовані на території України структурні одиниці, що не є юридичними особами і головні організації яких розташовані за її межами, фізичні особи, які проживають на території України, незалежно від їх громадянства, подають інформацію, необхідну для проведення державних статистичних спостережень [4]. Статистичні дані повинні бути достовірними і подаватися у повному обсязі, у встановлені строки і за визначеними адресами. Порядок подання статистичних даних визначається у формах державної звітності, затверджених органами державної статистики.

Так, наприклад, Звіт про прямі іноземні інвестиції (форма № 10-зез) подають юридичні особи (резиденти), які одержали прямі інвестиції від нерезидентів, філії та постійні представництва нерезидентів в Україні. Під прямою інвестицією розуміється внесок коштів до статутного (або пайового) капіталу підприємства, що дає можливість брати участь в управлінні. У розумінні Держстату іноземні інвестиції є прямими, якщо виконується хоча б одна з умов:

- частка нерезидента у загальній величині статутного капіталу дорівнює 10% і більше;
- нерезидент має 10% і більше голосів в управлінні;
- інвестицію отримали від нерезидента на підставі концесійного

договору;

– інвестицію отримали від нерезидента на підставі договору про спільну інвестиційну діяльність [5];

– суб'єкт є філією або представництвом нерезидента в Україні (незалежно від того, провадить він господарську діяльність або є неприбутковою установою).

Філія чи представництво не має статутного капіталу, але має капітал, що на 100% належить нерезидентові.

Але, саме фінансова звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період, є підставою для проведення аналізу ЗЕД-операцій. Класифікація системи показників, які використовуються для здійснення аналізу ЗЕД представлена таблицею 1.

Таблиця 1

Класифікація системи показників аналізу ЗЕД

№	Групи показників	Показники аналізу
1	Абсолютні	обсяг експорту; обсяг імпорту; обсяг накладних витрат на експорт/імпорт; середній залишок коштів; кількість отриманих рекламацій; сума рекламацій; кількість задоволених рекламацій; обсяг використання торговельної марки фірми; обсяг експорту нових товарів
2	Відносні	індекси динаміки: індекс вартості; індекс фізичного обсягу; динаміка частки світового, європейського ринків, частка нових товарів у експорті, які з'явилися на ринках за останні 5 років, частка зниження витрат, одержана за рахунок використання нових технологій, тощо); коефіцієнти виконання зобов'язань з експорту та імпорту: за вартістю, за фактичним обсягом, за ціною; середня тривалість обороту експортної (імпортної) операції; коефіцієнт віддачі коштів від експортних/імпортних операцій

3	Показники структури	товарна структура експорту або імпорту; географічна структура експорту або імпорту; структура накладних витрат на експорт або імпорт
4	Показники ефективності	валютна ефективність експорту/імпорту; ефективність експорту/імпорту; середня тривалість обороту експортної (імпортної) операції; коефіцієнт віддачі коштів від експортних/імпортних операцій; ефективність експорту/імпорту

Джерело: складено автором на основі [6, с. 75].

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності спрямоване на захист економічних інтересів України та законних інтересів суб'єктів ЗЕД; створення рівних можливостей для суб'єктів ЗЕД розвивати всі види підприємницької діяльності незалежно від форм власності та всі напрями використання доходів і здійснення інвестицій; заохочення конкуренції та ліквідація монополізму в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Воно здійснюється за допомогою законів України; актів тарифного і нетарифного регулювання; економічних заходів оперативного регулювання (валютно-фінансового, кредитного та іншого); рішень недержавних органів управління економікою, які приймаються за їх статутними документами; угод, що укладаються між суб'єктами ЗЕД [6, с. 19]. При цьому науковці виділяють три механізми регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а саме: митно-тарифне, нетарифне, валютне регулювання. Законом України «Про валюту і валютні операції», який введено в дію 7 лютого 2019 р. визначається, що валютне регулювання - це діяльність Національного банку України та в установлених цим Законом випадках Кабінету Міністрів України, спрямована на регламентацію здійснення валютних операцій суб'єктами валютних операцій і уповноваженими установами [1]. Дослідження даних питань буде визначати предмет подальших наукових розвідок. Також для аналізу експорту використовується аналіз впливу факторів на показники експорту та індекси вартості, цін та фізичного обсягу, аналіз впливу експорту продукції на фінансові результати підприємства.

Для здійснення аналізу ЗЕД необхідно: по-перше, в системі бухгалтерського обліку використати аналітичне забезпечення проведених експортно-імпортних операцій і на основі оборотів за даними рахунками здійснити аналіз; по-друге, для спрощення аналізу в програмі «1С-Бухгалтерія» модифікувати звіт «Оборотна відомість по рахунку» задля отримання інформації у вартісному та кількісному вираженні. Це допоможе розрахувати середню ціну одиниці експортної продукції (імпортних товарів), середню собівартість одиниці і спрогнозувати перспективні наміри підприємства та поведінку на зовнішньому ринку. Отже, система інформаційно-аналітичного забезпечення ЗЕД підприємства виступає інструментом підвищення конкурентоспроможності на зовнішніх ринках.

Список використаних джерел

1. Акименко О.Ю. Формування механізму сучасного регулювання зовнішньоекономічної діяльності як важливої передумови розвитку експорторієнтованого виробництва / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство», 2019. №24.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996 - XIV від 16.07.1999р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.271.0>.
3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України №959-ХІІ від 16.04.1991р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1085.19.46&nobreak=1>.
4. Про статистику : Закон України № 2614-ХІІ від 17.09.1992 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2614-12>.
5. Про режим іноземного інвестування : Закон України № 93/96-ВР від 19.03.1996 № 3/96-ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>.

6. Вакульчик О. М. Аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства / О.М.Вакульчик., Д. П. Дубицький // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка. - 2012. - №. 2. - С. 75-82.

7. Козак Ю. Г. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / Ю. Г. Козак, О. А. Єрмакова, Т. Спорек та інші. - видання 5-те, перероб. та доп. - Київ-Катовіце: Центр учбової літератури, 2016. - 325 с.

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ГЛОБАЛЬНОГО ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

ЧМИР Я. І.

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом

Ми входимо в епоху глобального постіндустріального суспільства, яке отримало назву "інформаційного", оскільки саме інформація перетворилась на важливе джерело й стратегічний ресурс в економіці й геополітиці, особливу складову могутності й потенціалу, яким володіє держава. Нові суспільно-політичні умови, широке розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій вже призвели до зміни парадигми усвідомлення місця й ролі інформації в сучасному світі, що дозволяє говорити про феномен інформаційної культури.

Інформаційну культуру можна представити як сукупність людських вмінь, навичок та інформаційного світогляду в цілому, що обумовлює повсякденну цілеспрямовану діяльність індивідуума в інформаційному середовищі із задоволення власних інформаційних духовних та культурних потреб. Історично із зростанням інформаційного простору суспільства зростало й значення інформації та культури оперування нею. Глобальне інформаційне суспільство, що виникло як результат "четвертої інформаційної революції" [1, с.5] підняло роль і значення інформації на нечувану досі висоту. Відповідно

зросла й роль інформаційної культури, яка вбирає в собі необхідні знання в сфері інформаційно-комунікаційних технологій, вміння користуватися інформаційною інфраструктурою (комп'ютером, інформаційними мережами й сервісами), оптимальні методи й способи пошуку й оперування інформацією, певну етику інформаційних відносин тощо.

Проте швидкість, з якою інформаційне суспільство охоплює всі країни та прошки населення, не дає підстав говорити про те, що інформаційна культура глобального постіндустріального суспільства вже цілком сформована. Як наголошує О. Соснін, "інформаційне світорозуміння і світогляд стали принципово новим явищем, яке не має аналогів в нашому історичному минулому. Нове інформаційне світорозуміння і світогляд поки що не знайшло адекватного відбиття в масовій свідомості, формування якого починає істотно відставати від темпів розвитку цивілізації, що само по собі вимагає спеціальних наукових досліджень. Можна лише сказати, що пов'язано це із перетворенням інформації і комунікації не тільки в найважливішу економічну категорію, але й невизначеністю багатьох політико-правових проблем щодо процедур комунікації при обміні інформацією та насиченістю життя інноваційною діяльністю [2].

За таких умов важливим, на переконання Ю. Нестеряка, є "гуманітарний вимір інформаційної безпеки, тобто захист від інформації та інформаційна вразливість особистості, суспільства, цивілізації. Використання нових прогресивних інформаційних технологій у суспільному житті, виробництві та управлінні, можливості швидкого обміну науково-технічною, економічною, навчальною та іншою інформацією є підтвердженням значущості інформації як системоутворювального соціального явища" [3, с. 64].

Дійсно, перебуваючи щоденно в інформаційному гуманітарному просторі кожна людина постійно відчуває на собі вплив інформаційних потоків, які завжди залишають свій слід хоча б на рівні підсвідомості. Інформація поступово й латентно змінює нашу свідомість та впливає на зміни в нашому світогляді в цілому без різниці – приймаємо ми активну або пасивну участь в

інформаційно-комунікаційних відносинах – інформація накопичується в свідомості людини й рано чи пізно але її кількість може обумовити якісний стрибок, який може бути як позитивним, так і негативним в залежності від інформаційного контенту, який надходить з тієї частки глобального інформаційного простору, в яку інтегрований даний індивід. Це дає підстави стверджувати, що рівень інформаційної культури людини безпосередньо пов'язаний з інформаційною безпекою.

Людина щоденно стикається зі шкідливим контентом в інформаційному просторі. Вміння розбиратися в ньому є важливою складовою інформаційної культури – чим вище цей рівень, тим легше людині відсіяти правдиву інформацію від дезінформації, розпізнати фейкову інформацію та інші спроби маніпулювання власною свідомістю. "Фейки", "меми", цілеспрямовані викривлення інформації легко "заходять" недосвідченій людині, оскільки їх створення цілком відповідає законам і принципам міфологічності, притаманній людській свідомості з найдавніших часів та широко використовуваній сучасними мас-медіа, телебаченням та інформаційними мережами. Це, зокрема, констатує М. Гнатко: "маємо всі підстави, що політичні міфи відіграють суттєву роль в утвердженні й зміцненні інформаційної національної безпеки держави і суспільства, поділяючись закономірним чином на позитивні в цьому сенсі й негативні, часто постаючи полярними форматами відповідних інформаційних конструктив-осей, а збереження і посилення національної безпеки держави (зокрема, інформаційної) потребує активного поширення в соціальній психіці відповідного суспільства адекватних позитивних політичних міфів і такого ж активного звільнення цієї психіки від відповідних негативних політичних міфів" [4, с. 129].

Отже з точки зору забезпечення інформаційної безпеки особистості, суспільства та держави є важливим формування відповідної інформаційної, інформаційно-комунікаційної та інформаційно-світоглядної системи освіти громадян, формування сучасної інформаційної культури суспільства в цілому. Це має бути принципово новий тип інформаційної культури, оскільки вперше в

людській історії головним в інформаційно-комунікаційних відносинах стає не стільки отримання й усвоєння знань, а вміння користуватися інформацією, тобто не знати щось необхідне сьогодні й зараз (що є неможливим в умовах безмежного валу інформації в інформаційному просторі), а вміння знайти сьогодні й зараз саме цю потрібну інформацію й відділити її від "спаму" та іншого інформаційного сміття. Таким чином, – зазначає В. Торяник, – "інформаційна безпека України, як важлива складова національної безпеки, передбачає системну превентивну діяльність органів державної влади по наданню гарантій інформаційної безпеки особі, соціальним групам та суспільству в цілому і спрямована на досягнення достатнього для розвитку державності та соціального прогресу рівня духовного та інтелектуального потенціалу країни" [5, с. 153].

Важливість інформаційної культури людини й суспільства як гуманітарної складової інформаційної безпеки держави визначають професори Є. Мануйлов та Ю. Калиновський, на думку яких "аксіологічне підґрунтя інформаційної безпеки України є квінтесенцією ментальних, цивілізаційних, політичних, правових, культурно-історичних цінностей та традицій, які мають забезпечувати сталість суспільного розвитку й збереження національно-культурної самобутності нашого народу. Важливою складовою забезпечення інформаційного суверенітету нашої держави є відтворення загальнолюдських та національних цінностей як державними інститутами, так і суб'єктами громадянського суспільства. Держава має стимулювати громадянську ініціативу щодо зміцнення інформаційної безпеки, створювати належні правові та економічні умови для діяльності суб'єктів громадянського суспільства в цій царині" [6, с. 25].

Формування нової інформаційної культури суспільства – одна з функцій та нагальних завдань держави, що хоче бути повноправним суб'єктом глобального інформаційного простору. Це передбачає як концептуальне бачення, так і стратегічне планування, закріплені на законодавчому рівні (наприклад, в Доктрині інформаційної безпеки України), а також формування

на цих засадах і реалізацію державної інформаційної політики в цілому й державної політики інформаційної безпеки зокрема.

Таким чином, існує чіткий взаємозв'язок державної інформаційної політики, інформаційної безпеки людини та суспільства з відповідним рівнем інформаційної культури, що обумовлює місце й роль країни в глобальному інформаційному просторі, дозволяє своєчасно виявляти й нейтралізувати загрози та ризики негативного впливу шкідливого контенту національного і світового інформаційного простору, забезпечувати задоволення інформаційних потреб людини й суспільства, реалізацію національних інтересів держави в глобальному інформаційному просторі та здійснювати ефективний захист національного інформаційного простору та інформаційного суверенітету держави.

Список використаних джерел:

1. Україна медійна : на порозі інформаційної революції : моногр. [Олександр Бухтатий, Олександр Радченко, Гліб Головченко; За науковою редакцією д. держ. упр., проф. Радченка О. В.]. Київ : Видавець СВС Панасенко, 2015. 208 с.

2. Соснін О. В. Деякі проблеми забезпечення стійкості суспільства до викликів інформаційно-комп'ютерної доби. Веб-видання lexinform. URL : <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/deyaki-problemy-zabezpechennya-stijkosti-suspilstva-do-vyklykiv-informatsijno-komp-yuternoji-doby/>

3. Нестеряк Ю. В. Міжнародні критерії інформаційної безпеки держави: теоретико-методологічний аналіз. *Публічне управління: теорія та практика*. 2014. Вип. 1. С. 62-67.

4. Гнатко М. М. Інформаційна національна безпека держави і роль у ній політичних міфів. *Держава і право. Серія : Політичні науки*. 2018. Вип. 82. С. 117-131.

5. Торяник В. М. Інформаційна безпека як складова національної безпеки держави: роль ЗМІ в забезпеченні інформаційного суверенітету України. *Право і суспільство*. 2016. № 2. С. 151-156.

6. Мануйлов Є. М., Калиновський Ю. Ю. Аксіологічний вимір інформаційної безпеки української держави. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2017. № 3. С. 13-30.

МЕХАНІЗМИ МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ СУСІДСТВА

КОДІС ЄВГЕНІЙ ІВАНОВИЧ

здобувач Чернігівського національного технологічного університету

Враховуючи те, що розглядаються міждержавні механізми, які регулюють взаємодію між різними країнами, основною та первинною є саме форма, яка безпосередньо визначає конкретні механізми та структурує їх. Сфери суспільної діяльності держав та форми державно-управлінської діяльності є похідними щодо форм міждержавного співробітництва.

Не заперечується ідея, що механізми міждержавного співробітництва визначаються також відповідно до сфер суспільної діяльності держав та до форм державно-управлінської діяльності. Проте класифікація міждержавних механізмів співробітництва виключно в рамках цього підходу є неповною, оскільки не враховує кількість учасників взаємодії, яка суттєво впливає на зміст і процедуру реалізації міждержавних механізмів. Пропонуємо підхід, що передбачає комплексну класифікацію механізмів співробітництва, який дає можливість врахувати форму співробітництва та відповідно до неї визначати конкретні механізми співробітництва з урахуванням сфер суспільної діяльності держав і форм державно-управлінської діяльності.

Характеризуючи механізми міждержавного співробітництва в Європейській політиці сусідства, визначатимемо не лише традиційні механізми (нормативно-правовий, організаційний, економічний, соціальний), а й пропонуватимемо власні види механізмів. Таким чином, у двосторонній формі

міждержавного співробітництва виділяємо нормативно-правовий механізм (Плани дій – Actions Plans); механізм освітньо-культурного обміну (програми ERASMUS MUNDUS, TEMPUS); механізм інституційної розбудови (проекти Twinning, TAIEX, SIGMA); фінансовий механізм (ІЄСП). У багатосторонній формі запроваджений механізм транскордонного співробітництва (програми CBC – Cross-Border Cooperation) [1].

Механізм освітньо-культурного обміну включає дві програми: TEMPUS та ERASMUS MUNDUS. Програма TEMPUS – Trans-European Mobility Programme for University Studies – в перекладі з англійської тлумачиться як Транс'європейська програма мобільності для навчання в університетах. Основне її завдання полягає в сприянні модернізації системи вищої освіти у країнах-сусідах через активізацію співробітництва між вищими навчальними закладами ЄС та країн-партнерів. Програма TEMPUS надає фінансування з метою заохочення взаємодії та збалансованого співробітництва між вищими навчальними закладами у країнах-партнерах та в ЄС [2]. Програма ERASMUS MUNDUS спрямована на активізацію міжнародного співробітництва та підвищення мобільності серед студентів, викладачів, науковців європейських університетів і вищих навчальних закладів третіх країнах на всіх континентах. Програма передбачає три компоненти: розробку спільних магістерських і докторських програм та надання індивідуальних стипендій, партнерство через проведення дослідницьких поїздок, залучення кращих фахівців до ЄС.

Механізм інституційної розбудови впроваджується через проекти Twinning, заходи TAIEX, SIGMA. Twinning – це середньострокові проекти, спрямовані на покращення інституційної спроможності, належного врядування та верховенства закону. Його мета – підтримка розбудови інституційної спроможності країн шляхом співробітництва схожих інституцій країни-кандидата та країни-члена. Насьогодні Twinning використовується в Марокко, Йорданії, Лівані, Тунісі, Єгипті, Україні та в країнах Кавказького регіону [3].

TAIEX – це короткострокові проекти, спрямовані на покращення інституційної спроможності, належного врядування та верховенства закону. В

перекладі з англійської він тлумачиться як технічна допомога у сфері обміну інформацією (Technical Assistance Information Exchange) [4].

Програма SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management) в перекладі з англійської означає надання підтримки у вдосконаленні врядування та менеджменту. Країни, на яких поширюється дія програми SIGMA, отримують допомогу шляхом оцінки досягнутого прогресу у здійсненні реформ та визначення пріоритетних цілей для них через надання допомоги в процесі інституційного будівництва та розробки правової бази, а також сприяння в отриманні допомоги від Європейського Союзу та інших донорів через розроблення проектів та реалізацію планів дій [4].

Запровадження в 2008 р. ініціатив Східного партнерства та Союзу для Середземномор'я розділило Європейську політику сусідства на Східний та Південний напрями, а також розширило механізми в багатосторонній формі міждержавного співробітництва. Східне партнерство охопило країни Східної Європи та Кавказького регіону, Союз для Середземномор'я об'єднав країни Середземноморської Африки та Близького Сходу, а також Туреччину, Албанію, Хорватію, Боснія-Герцеговину, Чорногорію, Монако, Мавританію, країни Арабської ліги та Лівію, які мають статус спостерігача. Особливу увагу звернемо на те, що відповідно до Празької декларації Східне партнерство розглядається як східний вимір Європейської політики сусідства. Таким чином, ініціативи Союз для Середземномор'я та Східне партнерство не мають статусу самостійної політики, відокремлені від ЄПС [3].

Офіційним документом, який запровадив Східний вимір Європейської політики сусідства, є Повідомлення Європейської Комісії від 3 грудня 2008 р. У ньому визначається необхідність розширення двосторонньої форми міждержавного співробітництва шляхом доповнення механізму інституційної розбудови програмою Всеохоплюючої інституційної розбудови. В багатосторонній формі міждержавного співробітництва запроваджується інституційний механізм, зокрема Чотирирівнева операційна структура. Вона передбачатиме на першому рівні зустрічі глав держав, на другому – зустрічі

Список використаних джерел

1. Сидорук Т. В. Політика сусідства Європейського Союзу у Східній Європі: модель інтеграції без членства: монографія / Сидорук Т.В. – Львів: ПАІС, 2012. 444 с.
2. Європейська інтеграція: навч. посіб. / за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д. І. Дзвінчука. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 464 с.
3. Гончарук А. Україна підтримує «Східне партнерство» як інструмент досягнення членства в ЄС. URL: <http://www.president.gov.ua/news/13265.html>
4. Гнидюк Н. А. Інструмент європейського сусідства і партнерства та фінансова допомога Європейського Союзу / Н. А. Гнидюк; за заг. ред. В. Ю. Стрельцова. К.: Книга плюс, 2010. 192 с.

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ДОПОМОГИ УКРАЇНИ

КУЦЕВОЛ А.А.

здобувач Чернігівського національного технологічного університету

Вибір узагальнюючого індикатора як ендогенної змінної є принципово важливим питанням з огляду на необхідність комплексного охоплення впливу міжнародної технічної допомоги та прямих іноземних інвестицій на політичний, економічний і соціальний розвиток країни. За подібний узагальнюючий показник пропонується рейтингова оцінка ризику країн, що надається численними міжнародними та приватними агенціями.

Одним із інструментів підвищення ефективності зовнішньої допомоги вважається застосування змішаного фінансування розвитку [1]. У 2015 році у столиці Ефіопії Аддис-Абеба відбулась III Міжнародна конференція з питань фінансування розвитку. Під час заходу було затверджено Порядок денний, який заклав підвалини для досягнення «Цілей сталого розвитку 2030», узгоджуючи усі ресурси та стратегічні заходи, спрямовані на соціальні, економічні та

екологічні пріоритети. Проте, як зазначає глобальна спільнота у своєму звіті з розвитку два роки потому загальна ситуація щодо поліпшення стану країн, що розвиваються, не зрушилась у напрямку зазначених Цілей та Паризької декларації [2]. Отже, на Зустрічі високого рівня у жовтні 2017 року було прийняте рішення використовувати змішане фінансування, – інструмент, який об'єднує в собі різні форми ресурсів для підтримки розвитку. Незважаючи на те що, змішане фінансування не є новою концепцією, яка розуміє під собою не тільки залучення комерційного капіталу, а й ступінь пільгового фінансування та поєднання учасників, наприклад, державно-державне, державно-приватне, приватно-приватне співробітництво. Маються на увазі кошти, які можуть надходити з приватних і державних пенсійних фондів, страхових компаній, банків, приватного бізнесу.

Існує три компліментарні канали підтримки змішаного фінансування: 1) державні міністерства та двосторонні агентства допомоги розвитку; 2) операції державного сектору у двосторонніх та багатосторонніх банках з розвитку; 3) спеціалізовані фінансові інституції з розвитку, які орієнтовані на приватний сектор. Перші надають гранти та інші форми пільгового фінансування, другі – інтегрують таке фінансування у свої банківські пропозиції та послуги країнам, що розвиваються. Спеціалізовані фінансові інституції узгоджують ризики, повернення позик та вплив розвитку у прийнятті рішення щодо інвестування. За останні роки у світі з'явилося багато організацій-філантропів, які беруть участь у змішаному фінансуванні, зокрема: інституціональні інвестори, фонди прямих інвестицій, венчурний капітал тощо. Змішане фінансування використовують з метою поліпшення життєдіяльності проектів, які мають добрий економічний вплив, але неналежний ризик, пов'язаний із прибутком; підвищення ефективності державних видатків тощо [3]. Уряди донорів, зазвичай, поєднують співробітництво з приватним та комерційним секторами через банки розвитку, фінансові інститути розвитку, та/або інші механізми, якими керує третя сторона. Три групи управління системою змішаного фінансування можна представити на рис. 1 таким чином:

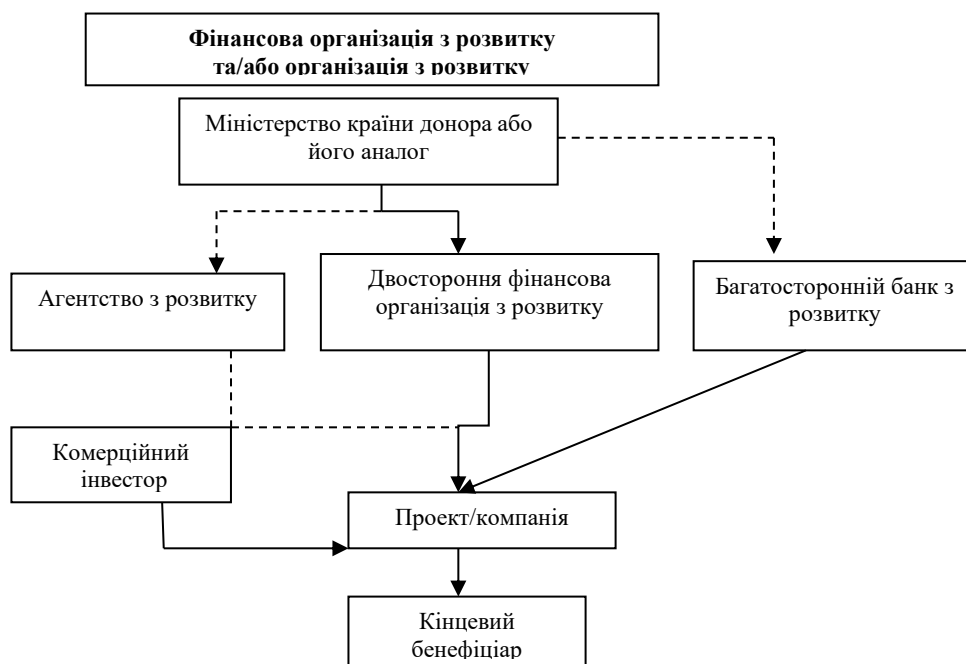

Рис. 1. Перша група управління змішаною системою фінансування проектів розвитку

У більшості країн-членів КСР міністерства передають діяльність з питань співробітництва розвитку агентствам допомоги, фінансовим організаціям або експортно-кредитним агентствам. Одне або більше міністерств можуть керувати відповідними установами. Разом з тим, їхні робочі методи відрізняються в залежності від інституціональних механізмів і повноважень. Наприклад, SIDA має портфоліо зі співробітництва розвитку, що містить, у тому числі, й змішані інструменти, для зосередження приватного інвестування. Фінансова організація з розвитку Swedfund напряду працює з приватним сектором, забезпечуючи фінансування за ринковими умовами. Міністерство закордонних справ Швеції координує діяльність як SIDA, так і Swedfund.

У деяких країнах-членах КСР міністерства передають двостороннім банкам з розвитку значну частину діяльності щодо співробітництва розвитку. У складі таких банків Німеччини та Франції працюють відповідні фінансові відділи, а банки з розвитку виступають як посередники між фінансовими організаціями з розвитку та урядом країни. Так, на рис. 2 відображено саме такий процес фінансування проекту/програми з розвитку.

Рис. 2. Друга група управління змішаною системою фінансування проектів розвитку

Інші країни-члени впроваджують співробітництво з розвитку лише через міністерства або спеціалізовані агентства, і не мають окремих фінансових організацій, зокрема, так відбувається у Канаді, Ірландії, Новій Зеландії, Австралії. Коли приймається рішення змішаного фінансування, міністерства можуть інвестувати у проект одночасно із приватною організацією/партнером через спеціальні платформи, такі як, наприклад, Платформа Бізнес Партнерства Австралії. У будь-якому разі, інвестування відбувається опосередковано через багатосторонні банки з розвитку, які керуються третьою стороною.

Серед механізмів змішаного фінансування можна зазначити такі: кредитні лінії, облігації, страхування валютного ринку, страхування політичних ризиків, гранти, технічна допомога. Усі відповідні інструменти можна використовувати в різних контекстах та секторах для залучення комерційного капіталу.

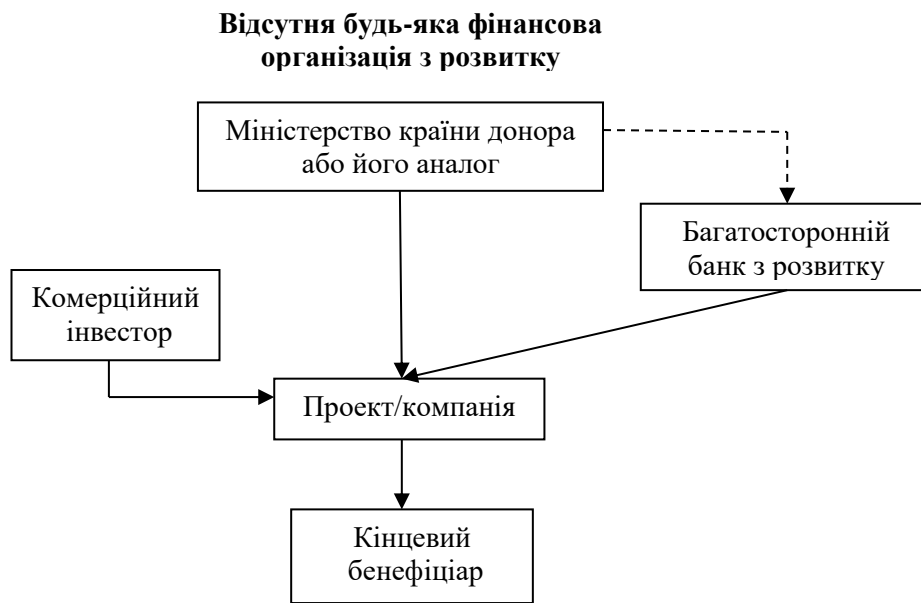

Рис. 3. Третя група управління змішаною системою фінансування проектів розвитку

Незважаючи на безліч запитань, зокрема: яким чином застосовувати інструмент змішаного фінансування, щоб не порушити конкуренцію, залучити нових гравців на ринки, наскільки він корелюється із національними пріоритетами країн-бенефіціарів, які запобіжні заходи використовувати, щоб уникнути небажаного впливу на навколишнє середовище та уразливі економіки, більшість країн-членів ОЕСР вважає, що саме підхід змішаного фінансування дозволить побудувати «міст» для досягнення Цілей сталого розвитку, залучаючи інвесторів до країн із низьким рівнем доходів. Система допомоги розвитку, яка характеризується вибірковістю та умовністю, має бути спрямована туди, де вона дійсно вирішить невідкладні питання. Агентства допомоги часто встановлюють умови для надання позик та допомоги, які, як правило, включають макроекономічну стабільність (низький дефіцит бюджету та рівень інфляції), невторчання у ринкові відносини, приватизація державних підприємств, відкритість міжнародній торгівлі.

Список використаних джерел

1. Гуменюк В. Міжнародна технічна допомога: ефективне управління чи контроль? URL: https://eu.prostir.ua/files/1327073026877/TA_edited_final_19.01.pdf.
2. Kaur N., Sitlhou L. Governance of Development Assistance: Issues and Challenges. URL: http://ic-sd.org/wp-content/uploads/sites/4/2016/06/Development_Assistance_-_Full_Paper.pdf.
3. Макота Г.З. Напрями вдосконалення державного управління міжнародним технічним співробітництвом України з ЄС. Mechanisms of public management. 2015. № 7-8 (21-22). С. 38-46.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ: СПІЛЬНЕ І ВІДМІННЕ

БЕРЕЖНОЙ ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

здобувач кафедри публічного управління та адміністрування МАУП.

В глобальному інформаційному суспільстві ключовою сферою життєдіяльності людства все більше стає інформаційна сфера, де все більше вирують політичні, соціальні комунікативні та навіть економічні відносини й процеси. Інформаційний простір будь-якої держави та в цілому глобальний інформаційний простір потребує регулювання, оскільки він є інфраструктурним середовищем не тільки позитивних змін, але й суттєвих загроз – від політичних фейків до тероризму. Відтак постає проблема співвідношення державного регулювання й державного управління в цій сфері. Йдеться про державне управління в інформаційній сфері зважаючи на необхідність забезпечення більшої свободи інформаційної діяльності та розвиток у цій сфері недержавних форм власності, які виключають пряму організаційну підлеглість суб'єктів інформаційних та інформаційно-інфраструктурних відносин органам державного управління.

Насамперед, зазначимо, що основною відмінністю понять «регулювання» та «управління» є етимологія цих слів. У першому випадку наголос робиться на підпорядкуванні певним правилам, системі з метою злагодженості взаємодії її складових, в другому – спрямування діяльності, задоволення потреб, завершення певної діяльності [4, с. 1511].

Державне управління, як різновид соціального управління, є практичним організуючим і регулюючим впливом держави на суспільну (публічну) і приватну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, збереження і перетворення, що спирається на її (держави) владну силу [2, с. 103]. Різний обсяг охоплення своїм впливом говорить на користь того, що державне регулювання є трохи вузьчим поняттям ніж державне управління. Це також підтверджує визначення об'єкту державного управління (прояви, сторони, взаємозв'язки суспільних відносин, явищ і процесів, поведінки, свідомості й діяльності людей, що є суттєвим для всього суспільства, безпосередньо стосуються реалізації загальних інтересів і як такі є об'єктом управляючого впливу з боку держави).

З цього випливає, що держава здійснює управління не всією інформаційною діяльністю загалом, а лише інформаційною взаємодією фізичних, юридичних осіб, тобто їх діяльністю з приводу одного й того ж об'єкта (у даному разі інформації, засобів інформатизації, телекомунікацій, інформаційної безпеки). Отже, держава не здійснює управління індивідуальною інформаційною діяльністю окремо взятих осіб, а керує тільки їх інформаційною взаємодією, їх інформаційними взаємозв'язками (як пояснено далі, йдеться не про всі можливі інформаційні взаємозв'язки, а лише окремі з них).

У працях окремих науковців, які займаються проблемами державного управління в інформаційній сфері, відстоюється думка про доцільність розгляду державного управління інформаційною сферою як сукупності усіх видів діяльності держави (тобто усіх форм реалізації державної влади в цілому) в інформаційній сфері, що забезпечується виконанням ряду управлінських функцій [1, с. 93].

Досить вичерпно інформаційну сферу українського суспільства охарактеризував О.В. Логінов, який пропонує під нею розуміти “єдиний інформаційний простір, який формується державними органами, громадськими, політичними та соціальними організаціями, а також громадянами й функціонує з урахуванням правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних, гуманітарних та моральних засад, з урахуванням вимог та завдань національної інформаційної безпеки України” [5, с. 23].

Виходячи з такого тлумачення, Ю. Бурило під державним управлінням в інформаційній сфері розуміє підзаконну виконавчо-розпорядчу діяльність уповноважених державних органів, їх посадових осіб з реалізації функцій і завдань держави у сфері суспільних інформаційних та інформаційно-інфраструктурних відносин відповідно до інтересів суспільства [3, с. 29].

Однак, єдиний інформаційний простір важко уявити як об’єкт державного управління, враховуючи той факт, що останнє є різновидом соціального управління, яке передбачає здійснення впливу на людей, їх спільноти, а не безпосередньо на інформаційні ресурси чи елементи інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури. Таким чином, на нашу думку, вказана теорія інформаційної сфери як єдиного інформаційного простору розроблена ще недостатньо повно і тому її недоцільно використовувати як базову для вивчення інформаційної сфери як об’єкта державного управління.

Поняття «державне регулювання» відповідно до сформованих наукових поглядів можна трактувати в двох вимірах: в широкому розумінні ототожнюється з державним втручанням в ту чи іншу сферу (мається на увазі не насильницьке втручання, оскільки держава не є зовнішньою системою щодо сфер суспільного буття); в більш вузькому – з адміністративно-правовою регламентацією діяльності. Об’єктом державного регулювання є процеси та відносини, сама економічна, соціальна система (або ж її підсистеми) [6, с. 144].

Оскільки концепція інформаційної сфери як сфери інформаційної діяльності органічно поєднує в єдиний ланцюг такі категорії як суб’єкт, його дії

та об'єкт цих дій, вона дає можливість відстежити послідовність управлінського впливу держави на всі вказані складові інформаційної сфери як об'єкта державного регулювання. Будучи скерованим безпосередньо на суб'єктів інформаційної діяльності, владно-організуюча діяльність держави впливає на їх волю і свідомість, що призводить до бажаних для держави змін в їх поведінці – інформаційній діяльності. Вже через зміни в інформаційній діяльності цих суб'єктів досягаються необхідні для держави зміни в стані таких елементів інформаційного простору як інформація, інформаційно-телекомунікаційні мережі, системи інформаційної безпеки, які є об'єктами цієї діяльності.

Слід зазначити, що держава в процесі державного регулювання впливає далеко не на всі інформаційні та інформаційно-інфраструктурні відносини, що виникають в суспільстві, а лише на ту їх частину, що має найсуттєвіше значення для особи, суспільства і держави. Передусім, у сферу державного регулювання потрапляють суспільні відносини, які виникають з приводу інформації та елементів інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, що мають певне загальносуспільне значення, оскільки стосуються органів державної влади або значної кількості фізичних та юридичних осіб (наприклад, інформація, що становить державну таємницю, масова інформація, телекомунікаційні мережі загального користування тощо). Водночас державному регулюванню підлягають і деякі інформаційні та інформаційно-інфраструктурні відносини, що є предметом приватного інтересу. Це має місце тоді, коли регулюючий вплив держави необхідний для гарантування приватних прав та інтересів учасників таких відносин (наприклад, державна реєстрація авторських прав, контроль за їх додержанням).

Таким чином, наведені ознаки державного регулювання в інформаційній сфері дають підстави остаточно визначити його як узгоджену, цілеспрямовану, підзаконну діяльність регулюючих органів, їх посадових осіб, що полягає у здійсненні регулюючих функцій, спрямованих на практичну розробку та реалізацію державної політики у сфері інформаційних та інформаційно-

інфраструктурних відносин, з метою задоволення потреб суспільства в інформації як стратегічному ресурсі розвитку в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні.

Однак, становлення інформаційного суспільства, окрім розвитку власне сфери інформаційних та інформаційно-інфраструктурних відносин, детерміновано, в значній мірі і станом розвитку інших сфер життєдіяльності суспільства: освіти, науки, культури, промисловості, сільського господарства та ін., які виступають як виробниками, так і споживачами значних масивів інформації, а відтак стимулюють розвиток інформаційної сфери.

Тобто, для забезпечення становлення інформаційного суспільства в Україні держава має впливати не лише на інформаційну сферу, а й на інші сфери суспільних відносин. Таким чином, побудова інформаційного суспільства як якісно нового цивілізаційного етапу розвитку всього суспільства повинна сприйматися як загальна стратегічна мета діяльності держави в цілому, що полягає у трансформації всього комплексу суспільних відносин, з акцентом на розвиток інформаційних та інформаційно-інфраструктурних відносин.

Список використаних джерел.

1. Арістова І.В. Державна інформаційна політика та її реалізація в діяльності органів внутрішніх справ України: організаційно-правові засади: Дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2002. 476 с.
2. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления [курс лекцій]. [изд. 2-е, дополн.]. Москва: Омега-Л, 2004. 573 с.
3. Бурило Ю.П. Організаційно-правові питання державного управління в інформаційній сфері: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”. Київ, 2008. 222 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови. [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. VIII, 1728 с.

5. Логінов О.В. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки органів виконавчої влади: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2005. 236 с.

6. Приходченко Л.Л. Забезпечення ефективності державного управління: теоретико-методологічні засади [моногр.]. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. 820 с.

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

ГНАТЕНКО ВАЛЕРІЙ СЕРГІЙОВИЧ

кандидат економічних наук

Дружківський міський голова,

Сьогоднішній етап розвитку цивілізації характеризується становленням глобального інформаційного суспільства, в якому основним стратегічним ресурсом є інформація. Нові інформаційно-комунікаційні технології все більш широко проникають практично у всі сфери діяльності держави, змінюючи умови праці і побуту людини, формуючи у нього нові потреби, стереотипи поведінки, а також нові уявлення про якість життя, простір і час [1].

В інформаційному суспільстві ділова активність перетікає в інформаційно-комунікативне середовище. Формуються віртуальна економіка, віртуальна фінансова система і т.п., що ставить складні питання щодо механізмів їх регулювання. Інформаційне суспільство формується як глобальне. Воно включає в себе:

- світову «інформаційну економіку» і розвинені системи електронної комерції;
- єдиний світовий інформаційний простір;
- глобальну інформаційну інфраструктуру [2].

Сьогодні існують різні інтерпретації терміну «інформаційна економіка», які залежать від погляду конкретного дослідника та способу дослідження.

Поширеним є розуміння інформаційної економіки як такої фази розвитку суспільства, в якій головними продуктами виробництва є інформація та знання. Особливостями є збільшення ролі інформації та знань у житті суспільства, зростання частки інформаційних комунікацій, продуктів і послуг у ВВП країни, створення глобального інформаційного простору, де відбувається ефективна інформаційна взаємодія людей, зокрема й завдяки їх доступу до світових інформаційних ресурсів і споживанню відповідних інформаційних продуктів і послуг [3].

Таким чином, *інформаційна економіка* – це економіка інформаційного суспільства, яка є сукупністю галузей, які виробляють і поширюють товари та послуги з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Виходячи з наведених вище теоретичних положень, зазначимо основні ознаками інформаційної економіки на сучасному етапі розвитку:

- знання і інформація, закладені в продукцію і послугу, складають частину вартості, яка відбивається в інноваційній складовій ціни продукту, послуги;
- доля зайнятих на ринку праці неухильно збільшується серед працівників сфери обробки знань і інформації;
- у виробничих процесах все більше набувають значення інформаційні технології, пов'язані з формуванням і реалізацією інформації;
- зростання ролі інформаційних менеджерів в розвитку і наданні інформації як способу зменшення помилок в стратегічному плануванні господарської діяльності організацій.

Неоднозначно проявляється вплив глобалізації на розвиток інформаційної економіки в Україні. Це можна пояснити загостренням міжнародної конкуренції, а також посиленням розриву в інформаційній сфері між розвиненими країнами. Одним із способів подолання наявних проблем і протиріч є інтеграція України у світовий інформаційний простір, використання спільного конкурентного потенціалу, формування єдиного правового простору, для формування інтеграційної інформаційної економіки.

Для активізації процесу формування економіки інформаційного суспільства в Україні потрібний комплекс заходів за наступними основними напрямками:

- реіндустріалізація промисловості на якісно новій технологічній основі;
- інтеграція виробництва, науки і утворення на макро- і мікрорівнях;
- доступне кредитування реального сектору, в першу чергу високотехнологічного;
- посилення уваги держави до фундаментальної науки, включення її в число пріоритетних напрямів розвитку країни;
- застосування ефективних форм державно-приватного партнерства у сфері інновацій, сприяючого у тому числі активізації вітчизняної прикладної науки;
- збільшення фінансового і ресурсного забезпечення у сфері науки і освіти, підвищення престижу середньої і вищої професійної освіти;
- розвиток інфраструктури інформаційно-комунікаційних технологій;
- підвищення інформаційної та економічної грамотності населення;
- відмова від нарощування кількісних показників (ВВП, прибутку, споживання і т. д.) і перехід до якісної оцінки, до розвитку, задоволення реальних потреб людини, суспільства, держави.

Висновки. 1. Становлення і розвиток державної інформаційної економіки - процес складний і суперечливий, що пов'язано в першу чергу, із залежністю його від дії ряду умов, наприклад таких як: глобалізація; розвиток людського капіталу; впровадження інформаційно-комунікаційних технологій; відкритість економіки; державне і нормативно-правове регулювання інформаційної галузі; географічні, соціально-економічні, політичні і інші особливості країни.

2. Державна система управління економікою в Україні у нових умовах глобалізації інформаційного простору перебуває у процесі змін. Це потребує: вдосконалення механізму державного управління економікою загалом та інформаційної економікою зокрема; розробки принципово нових

підходів до форм і методів державного управління; визначення науково обґрунтованих нормативно-правових аспектів державного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Панченко О.А., Панченко Л.В. Інформаційна безпека та інформаційна культура в сучасному інформаційному суспільстві. *Правова інформатика*. 2015. № 2 (46). С. 32-38.
2. Чугунов А.В. Развитие информационного общества: теории, концепции и программы: учебное пособие. СПб.: Ф-т филологии и искусств СПбГУ. 2007. 98 с.
3. Бажал Ю. Інформаційна економіка. *Роль інформації у формуванні ринкової економіки*. К.: К.І.С. 2004. С. 33–57 URL: http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/123456789/2430/1/Bazhal_Informatsiyna_ekonomika.pdf .

**ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА КООПЕРАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В
АЕРОКОСМІЧНІЙ ГАЛУЗІ**

ПСЮК М.О.

Державний університет «Житомирська політехніка»

Міжнародна аерокосмічна галузь на сьогодні є яскравим прикладом важливості та ефективності міжнародної науково-технічної, логістично-виробничої, фінансово-економічної кооперації.

Одним з найбільш показових прикладів можливостей міжнародної кооперації в аерокосмічній галузі є Міжнародна космічна станція (МКС) , реалізація проекту якої започаткована в 1998 році за участю США, Росії, Канади, Японії та країн-учасниць Європейського космічного агентства.

На сьогодні українська космічна галузь дотична до проекту МКС, оскільки одним з головних нині діючих проектів міжнародної кооперації українських підприємств є проект «Antares» - ракета-носій, яка призначена, в

першу чергу, для доставки вантажів на Міжнародну космічну станцію, а також для запуску комерційних і державних космічних апаратів.

«Antares» складається з двох ступенів і космічного вантажного корабля «Сігнус» (третій ступінь). Її виконано за моноблочною схемою з діаметром корпусу 3,9 м. Ракета має двоступеневе виконання з послідовним розташуванням ступенів Перший ступінь РКП – рідинний, як компоненти палива використовують рідкий кисень (окиснювач) і гас RP-1 (пальне). Другий ступінь розроблено на базі твердопаливного двигуна Castor-30XL. [2].

Основну конструкцію першого ступеня розробило ДП «КБ «Південне» та виготовило ДП ВО ПМЗ у кооперації з українськими підприємствами «підприємствами «Хартрон-АРКОС» (Харків), «Київприлад» (Київ), «Хартрон-ЮКОМ» (Запоріжжя), «ЧЕЗАРА», «РАПІД» (Чернігів) та ін.

Головний розробник ракети-носія – американська корпорація Northrop Grumman. Northrop Grumman розпочав доставку вантажів на космічну станцію за контрактом NASA Commercial Resupply Services (CRS1) у 2014 році і був обраний для продовження місії з повторного постачання вантажів за контрактом CRS2, який включає щонайменше шість місій, починаючи з 2019 року [3]. З 2013р. по 2019р. було здійснено 11 пусків ракети-носія «Antares».

Ще одним успішним та функціонуючим на даний момент прикладом кооперації українських підприємств є співпраця з Європейським космічним агентством по створенню ракети-носія «Vega». Ракета-носій «Vega» розроблена спеціалістами Європейського космічного агентства і призначена для доставки на орбіту невеликих по масі космічних апаратів. Ракета здатна виводити на полярну орбіту висотою 700 км корисне навантаження масою до 1,5 тони. Маршовий двигун четвертого ступеня ракети-носія (РД-868П) розроблено в Україні Державним підприємством «КБ «Південне» ім. М.К. Янгеля, а вироблено Державним підприємством «ВО Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова» (м. Дніпропетровськ).

Vega офіційно стала програмою Європейського космічного агентства у червні 1998 року, коли Агентство успадкувало програму малої пускової

установки Італійського космічного агентства ASI [1]. З 2012р. по 2019р. було здійснено 15 пусків ракети-носія «Vega».

Одним з найважливіших міжнародних коопераційних проєктів, які були реалізовані українською аерокосмічною галуззю, став міжнародний проєкт «Морський старт» - плавучий космодром, що був призначений для запуску космічних апаратів з екваторіальної частини Тихого океану за допомогою ракети-носія «Зеніт-3SL». Засновниками проєкту стали компанії Boeing (США), РКК «Енергія» (Росія), норвезьке суднобудівне підприємство Kvaerner (Норвегія), КБ «Південне» і ВО «Південмаш» (Україна). Для цього проєкту українські підприємства мали значний науковий та виробничий потенціал, оскільки безпосередньо КБ «Південне», починаючи ще з 1970-х років, проводило самостійні дослідження можливості реалізації старту власної ракети-носія «Зеніт» з екваторіальних вод Світового океану. Для таких досліджень були серйозні наукові та практичні передумови, оскільки подібний старт дає ряд переваг, як то:

- допустимі пуски в будь-якому напрямку без дорогого відчуження національних територій під зони падіння відпрацьованих ступенів ракет;
- збільшення сумарної маси корисного вантажу при одночасному зниженні вартості виведення в перерахунку на один кілограм за рахунок максимально можливого використання швидкості обертання Землі;
- реалізація найкоротший шлях доставки супутника на геостаціонарну орбіту [4].

Для практичної реалізації проєкту було створено міжнародну компанію (консорціум) «Sea Launch» («Морський старт») в складі і з наступним розподілом обов'язків:

- компанія «Боїнг» (Boeing Commercial Space Company) — кредитування, загальне керівництво, контроль конфігурації, розробка і виготовлення блоків корисного вантажу (БКВ);

- компанія «Кварнер» (Kvaerner Maritime a.s.) — доробка стартової платформи «Одіссей», виготовлення складально-командного судна (СКС) та їх подальша експлуатація;
- РКК «Енергія» — доробка і виготовлення розгінних блоків ДМ, розробка комплексу автоматичних систем управління підготовкою пуску (КАСУ ПП), керівництво підготовкою та здійсненням пуску;
- КБ «Південне» — питання доопрацювання ракети-носія «Зеніт-2», ув'язка її з розгінним блоком ДМ і блоками корисного вантажу, участь в підготовці і здійсненні пуску;
- ВО «Південмаш» — виготовлення ракет-носіїв, участь в підготовці ракети-носія на складально-командному судні і стартовій платформі.

Пуски ракет-носіїв в рамках проекту розпочато в 1999 році. Загалом, по проекту «Морський старт» було здійснено 36 пусків, 33 з яких були вдалими. В 2014 році активну діяльність проекту припинено.

Маркетингові дослідження, проведені компанією "Сі Лонч" в процесі реалізації проекту "Морський старт", виявили, що значна кількість запусків космічних апаратів масою до 4 т в перспективі доцільно здійснювати ні з морської платформи, а з пускової установки космодрому Байконур.

Проект "Наземний старт", в якому беруть участь Росія, Україна і США, передбачає використання стартового комплексу на Байконурі для пусків модернізованих ракет-носіїв "Зеніт" (двоступеневої "Зеніт-2SLB" і тріступеневої "Зеніт-3SLB") з різними космічними корисними навантаженнями в широкому діапазоні орбіт і нахилів. Ідея комерційних запусків ракети-носія «Зеніт» з Байконуру належить КБ «Південне». Цей проект передбачав розширення вже успішно працюючого проекту «Морський старт». Проведені компанією Sea Launch маркетингові дослідження довели, що значну кількість запусків космічних апаратів масою до 4 тон вигідніше здійснювати з космодрому Байконур, ніж з плавучої платформи.

У 2004 році було підписано угоду щодо проекту «Наземний старт» (спочатку мав назву «Старт з пустелі»). З 2008 по 2013 рік було здійснено 6 пусків, усі — успішні, на даний момент проект зупинений.

Міжнародна космічна компанія «Космотрас» здійснювала пуски української ракети-носія «Дніпро», що була створена на базі міжконтинентальної балістичної ракети РС-20. «МКК «Космотрас» створена провідними науковими і виробничими підприємствами України, росії та Казахстану. При створенні міжнародної компанії розподіл власності був в наступних долях: 45% - Російська Федерація, 45% – Україна, 10% - Казахстан.

З монета першого запуску в рамках програми, що відбувся в 1999 році, МКК «Космотрас» виконала 22 пуски ракет РС-20, в результаті яких на навколоземну орбіту виведено 128 корисних навантажень. Замовниками пускових послуг були космічні агентства та компанії Великобританії, США, Італії, Саудовської Аравії, Німеччини, Франції, японії, Південної Кореї та інших країн [6].

За роки незалежності в Україні було реалізовано 5 космічних програм [5]. На жаль, за роки реалізації загальнодержавних цільових науково-технічних космічних програм України характерною їхньою особливістю було хронічне недофінансування, що стало причиною зриву багатьох космічних програм та міжнародних коопераційних проектів. Державне регулювання космічної діяльності в Україні потребує проведення виваженої стратегічної державної політики в галузі, що дозволить закласти основи для подальшого розвитку, забезпечити належний рівень фінансування галузі, уможливить виконання галузевих програм і проектів.

Список використаних джерел

1. Vega URL: http://www.esa.int/Enabling_Support/Space_Transportation/Launch_vehicles/Vega
2. Антарес URL: <https://www.yuzhnoye.com/ua/technique/launch-vehicles/launch-vehicles/antares>

3. Antares Rocket URL: <https://www.northropgrumman.com/space/antares-rocket/>
4. Історія проекту «Морський старт» URL: <https://space.com.ua/2020/02/25/istoriya-proektu-morskij-start/>
5. Історія. Сайт Державного космічного агентства України. URL: <https://www.nkau.gov.ua/ua/dka-ukrainy/istoriia>
6. МКК «Космотрас» URL: <http://www.kosmotras.ru/company/>

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

ФІЛПОВА Н.В.

к.е.н., доцент кафедри ПУМО

Чернігівський національний технологічний університет

За останні роки було розроблено чисельну кількість законопроектів про реформу системи охорони здоров'я. Але метою був сам процес розробки, а не реальні зміни. Конституція передбачає необмежені державні гарантії у сфері охорони здоров'я, які в дійсності не реалізуються. З 2016 реформа медицини в трійці пріоритетів згідно з опитуваннями громадської думки (разом із судовою та антикорупційною реформами).

23,1% населення не отримують медичну допомогу в зв'язку з фінансовими бар'єрами 202 USD - бюджет на людину 188 USD - середня зарплата в охороні здоров'я, 92% населення бояться витрат на лікування. Тільки 25,5% пацієнтів звертаються до лікарів первинної допомоги в разі хвороби.

eZdorovya є основним розробником технічного ядра eHealth в Україні. eHealth — електронна система охорони здоров'я, що забезпечує обмін медичною інформацією та реалізацію програми медичних гарантій населення[1].

Система eHealth складається з:

1. Центральної бази даних — ЦБД (адміністратор ДП “Електронне здоров’я”);

2. Електронних медичних інформаційних систем — МІС (системи, які дають змогу автоматизувати роботу медзакладів з ЦБД);

Міністерство охорони здоров’я регулює впровадження eHealth на нормативно-правовому рівні. Національна служба здоров’я України укладає договори з постачальниками медичних послуг; аналізує та використовує дані з метою прогнозування потреб населення у медичних послугах, розробки програми медичних гарантій, встановлення тарифів, здійснення моніторингу договорів; здійснює оплати за медичні послуги на умовах договору.

Місія і цілі eHealth - створити високонадійну національну екосистему, яка підтримує ініціативи медичної реформи і дозволить надати пацієнтам всієї країни інноваційні послуги:

1. Змінити фінансову модель в системі охорони здоров’я: «гроші ходять за пацієнтом».

2. Активне залучення бізнесу за рахунок взаємодії - нові можливості для зростання і вдосконалення послуг (рисунок 1).

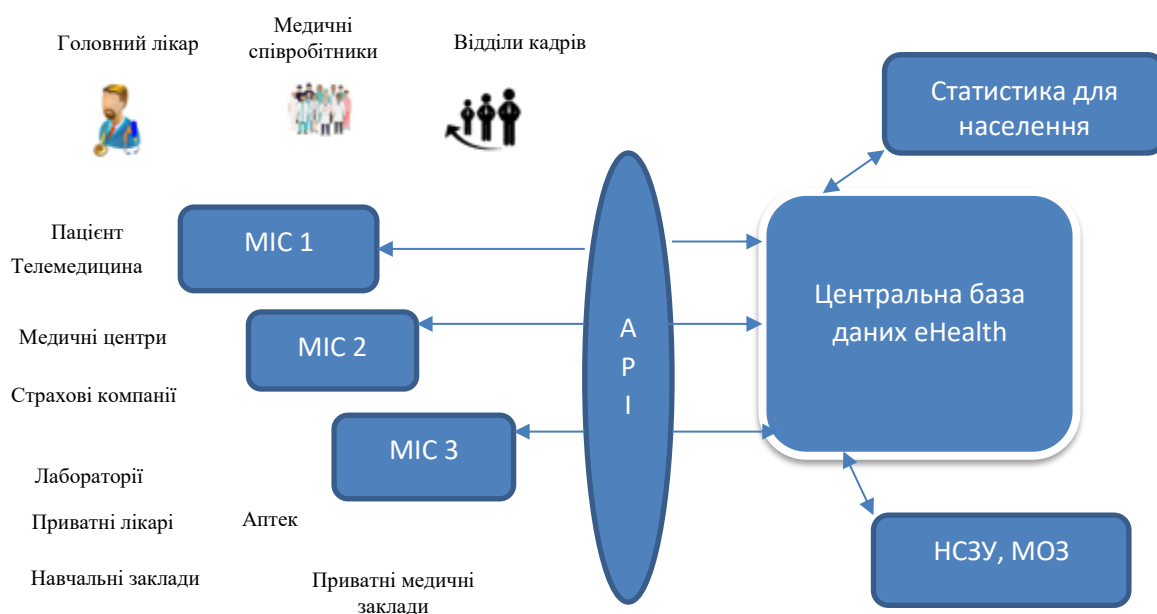

Рис. 1. Схема взаємодії з бізнесом

МІС – медична інформаційна система

API- протокол взаємодії систем

3. Створення екосистеми для потреб різних організацій в сфері охорони здоров'я.

Вільний вибір медичного закладу і лікаря та справедлива оплата за реальні медичні послуги -мета сучасної системи функціонування охорони здоров'я.

Список використаної літератури:

1. Офіційний сайт Адміністратор ДП “Електронне здоров'я”. URL : <https://ehealth.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я URL : <https://moz.gov.ua/>

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

НАУМЕНКО КОСТЯНТИН ВАЛЕРІЙОВИЧ

аспірант кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональної Академії управління персоналом

Економічна безпека держави безпосередньо пов'язана з податковою безпекою, яка є головним компонентом національної безпеки, недотримання якої веде до економічних і соціальних наслідків. До таких наслідків на самперед можна віднести експорт капіталу, наявність тіньової економіки, податковий дефіцит, Падіння рівня життя населення, тощо.

Створення умов для сталого розвитку України, потребує збільшення рівня захищеності саме економічного потенціалу, що в поточному році на 86.78% забезпечений податковими надходженнями.

Разом з тим рівень тіньової економіки в Україні за невизначеною методологією підрахунку, яка проводилась рядом профільних міністерств України, в середньому за останні 2-3 роки, сягає близько 30 % від обсягу ВВП. І

це по непідтвердженим даним [1]. Крім того, в структурі податкових надходжень на 2020 р., внутрішні податки на товари та послуги займають 59.40%, з них найбільшим видом доходу є податок на додану вартість з імпортованих товарів, що робить його об'єктом найбільшої уваги, оскільки незаконне ввезення товару в Україні вже стає загрозою національній безпеці.

Проте, слід звернути увагу і на причини такого стану. Чому бізнес намагається уникнути оподаткування та порушуючи законодавство, ризикує власною репутацією та погіршує економічний стан в країні.

Відповідь на це запитання лежить в багатьох площинах. З одного боку значний інтерес чиновників, з іншого бажання більше отримувати прибутку підприємствами, мотивуючи це занадто високими податками, хоча ряд деяких Європейських та провідних країн світу мають більше податкове навантаження на імпорт.

З іншого боку, розглядаючи таку ситуацію в контексті державного управління, поширення контрабанди є ще більшою загрозою для дрібних підприємств, що працюють на внутрішньому ринку, тим самим зменшуючи надходження.

Є й думки, щодо позитивної сторони тіньової економіки, оскільки гроші, що люди отримують нелегально, витрачаються на внутрішньому ринку, покращуючи тим самим споживчий попит [2].

Все це, та багато інших не вирішених питань, роблять проблему забезпечення податкової безпеки країни, як складової економічної безпеки складною оптимізаційною задачею. Як збільшити привабливість господарської діяльності в Україні маючи при цьому достатній рівень державного оподаткування, при цьому не спровокувати відтік капіталів з країни через надмірний податковий тиск.

Безумовно, це не єдині фактори що створюють податкові загрози та ризику. Є й інші. Проте їх вирішення відповідно до структури податкових надходжень відіграє ключову роль.

Загалом, податкова безпека є складовою частиною фінансової безпеки поряд з бюджетною, валютною, інфляційною, а також фінансово-грошовою.

Даною проблематикою займалися такі вчені: [3], [4], [5], результати досліджень яких, значною мірою збільшило інтерес до даної проблематики.

Разом з тим податкова безпека, ще й досі залишається не повністю розкритим та дослідженим явищем і являє собою відносно новий самостійний напрям економічних досліджень.

Необхідність поліпшення умов для платників податків є безумовним пріоритетом державної політики. Разом з тим, контроль виконання податкових обов'язків, що покладений на державну фіскальну службу України, яка з одного боку стає заручником політичних та економічних обставин в країні, а з іншого обмежена у впливі на законодавчу владу в Україні та вимушена пристосовуватись до швидких законодавчих змін.

Так, на сьогоднішній день, актуальними залишаються такі не вирішені питання: щодо легалізації доходів, оскільки існує певний рівень корупції; є наявність правових колізій; присутні проблеми, стосовно перерахунку митних платежів; низький рівень довіри громадян до податкових органів; не належний рівень соціальної відповідальності платників податків, і, все це, як наслідок, перетворюється у неможливість покращення умов для податкових компромісів між бізнесом та державою. А для їх вирішення необхідно по-перше, збільшити соціальну відповідальність в державному управлінні, а по друге створити прозорі умови для роботи суб'єктів владних повноважень.

Податковий Кодекс України (ПКУ), регламентує ряд нормативних інструментів забезпечення податкової системи так, що законодавець визначив засоби її забезпечення, механізми здійснення та форми контролю над цими процесами. Тому формування ефективної системи забезпечення податкової безпеки є одним із пріоритетних завдань як для країни в цілому, так і для окремих її регіонів, суб'єктів господарювання.

В даний час у зв'язку з зовнішньоекономічними і політичними змінами виникло багато нових проблем, зокрема такі фактори, як світова економічна

криза, глобальна пандемія та військові події на сході, також істотно вплинули на стан податкової безпеки. Тому, розглядаючи явище податкової безпеки, можна виділити такі її особливості. Вона може бути визначена, як стан системи оподаткування, з метою поповнення державного бюджету. Її сутність можна розкрити системою критеріїв та індикаторів, які являють собою оцінку системи оподаткування з точки зору виконання головних функцій оподаткування.

Базовим критерієм системи податкової безпеки є ефективна комбінація стабільності та максимуму податкових надходженнях до бюджету країни. Саме в цьому аспекті, слід виділити певний баланс між стабільністю та кількістю податкових надходжень, оскільки відповідні речі взаємопов'язані. З метою дотримання такого балансу необхідно постійно здійснювати комплекс наступних заходів:

- розробку оптимального податкового планування, яке є одним з компонентів, цілеспрямованого управління фінансовими ресурсами в державі, що призводить до мінімізації податкових втрат через певного податку або їх сукупності.
- формування облікової політики та податкового обліку, з метою визначення допустимих способів оподаткування, їх визнання, оцінки та розподілу;
- ведення податкового обліку, з метою узагальнення інформації для визначення податкової бази на основі даних первинних документів, ряду звітностей, та іншого контролю;
- формування податкової звітності, що являє собою документ платника податків, який включає в себе розрахунки і податкові декларації по кожному виду податку та обов'язкового платежу або щодо виплачених доходів, а також додатки до розрахунків і податкових декларацій;
- аналіз податкової звітності, з метою оцінки впливу податкових зобов'язань на фінансовий стан господарюючого суб'єкта.

Таким чином, податкова безпека може розглядатися, як стан захищеності бюджетної сфери, при якому створені умови для соціально-економічної

стабільності суспільства, гарантованого захисту та оптимального балансу економічних інтересів держави та бізнесу. Саме такий баланс потребує подальшого розвитку, оскільки на сьогоднішній день в Україні, ні на нормативному, ні на методологічному рівні не створено концепції податної безпеки. А відтак відсутній дієвих механізм оптимізації фіскальної політики в державі. Що потребує подальшого розвитку даної проблематики та перш за, все вирішення питань з оптимізації управлінських рішень у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Тенденції тіньової економіки в Україні у 2018 році [Електронний ресурс] // Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendantsiiTinovoiEkonomiki>.
2. Deutsche Bank визнав користь тіньової економіки [Електронний ресурс] // Економічна правда. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/news/2009/12/28/222416/>.
3. Єдинак В. Ю. Світовий досвід розв'язання проблеми забезпечення економічної безпеки / В. Ю. Єдинак [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://firearticles.com/derzhavnereguluvannyaekonomiky/55-svitovij-dosvidrozvyazannyaproblemizabezpechnnyaekonomichnoyi-bezpeki-yedinak-vyu.html>.
4. Цвілій-Букланова А. О. Податковий контроль в системі забезпечення податкової безпеки держави / А. О. Цвілій-Букланова. – Омськ, 2011. – 248 с.
5. Виклюк М. І. Економічний зміст податкової безпеки та її складові / М. І. Виклюк. // Світ фінансів. – 2013. – №3. – С. 126–134.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

ТКАЛЕНКО Н.В.

д.е.н., професор

Чернігівський національний технологічний університет

У сучасних українських реаліях тривала економічна криза, яка розпочалася ще у 90-х роках минулого століття, загострилася з приходом світової кризи у 2008 році та продовжується сьогодні на тлі падіння курсу національної валюти, АТО, анексії Кримського півострову Росією, активною підтримкою нею сепаратистських настроїв на Сході України, що несе надпотужні бюджетні витрати та негативно впливає на всі сфери національної безпеки. Тобто, у міжнародних відносинах побутує намагання деяких держав використати таку ослабленість України у своїх національних інтересах [1], тому цінність безпеки держави завжди являється однією із першочергових, і задовольнити її у повній мірі неможливо.

Змістове наповнення безпеки держави було розпочато ще у XVIII столітті, який ознаменовано початком бурхливого етапу розвитку національних держав в Європі. Окремі елементи концепції національної безпеки знайшли своє відображення у працях Дж. Медісона [2]. Дещо пізніше положення цієї концепції у завершеному вигляді були сформульовані У. Ліппманом [3]. Концепція національної безпеки розглядалася лише як один із підходів до вивчення проблем безпеки, у рамках концепції національної безпеки розглядається, перш за все, забезпечення самого існування держави, дотримання її суверенітету та територіальної цілісності, а також здатності адекватно реагувати на будь-які реальні і потенційні внутрішні та зовнішні загрози. З даного приводу У. Ліппман [4] зазначав, що станом безпеки держави можна визначити такий стан, коли їй не доводиться поступатися власними інтересами для уникнення війни, і вона може адекватно захистити себе військовим способом.

Однак, термін «національна безпека» вперше офіційно було використано Президентом Сполучених Штатів Теодором Рузвельтом. У своєму посланні Конгресу в 1934 р. він виправдовував захоплення зони майбутнього Панамського каналу інтересами «національної безпеки США». У 1947 р. Конгресом США було прийнято закон «Про національну безпеку». Відтак проблема національної безпеки стала однією із стрижневих у наукових дослідженнях американських і західноєвропейських учених у соціологічній, політологічній та економічній галузях. Після Другої світової війни США вирішили максимально використати тогочасні можливості свого впливу. Саме тоді американці й розробили концепцію національної безпеки, а на її основі — доктрину державної безпеки. Закон США «Про національну безпеку» зобов'язав усі державні структури провадити цілеспрямовану політику щодо воєннополітичного протистояння з Радянським Союзом та державами Варшавського договору [5]. Отже, категорія «національна безпека», що є винаходом американським, має велику кількість вимірів та аспектів та є об'єктом досліджень як у сфері політичної науки, так і юридичної. "Чиста" американська концепція національної безпеки, що ґрунтується на теорії "національних інтересів", заклала початок відповідної моделі співвідношення, в якій національна безпека розглядалася як частина національних інтересів.

Зрозуміло, що будь-яка держава створює систему безпеки, виходячи зі своїх можливостей і нижній поріг національної безпеки держави визначає фізичне виживання суспільства, збереження суверенітету та соціальної цілісності держави - забезпечення його дієздатності перед загрозами. Поняття безпеки включає забезпечення громадянам даного суспільства необхідних умов для нормального цивілізованого життя, вільного розвитку і самовираження. Відповідно, політичний, економічний, ^військовий, соціальний та інші внутрішні та зовнішні аспекти становлять найважливіші компоненти національної безпеки [6].

Щодо економічної складової в системі національної безпеки, то слід зазначити, що вона виконує чітко визначені функції, несе на собі суттєве

функціональне навантаження. Її сутність полягає у тому, що вона є матеріальною основою національної суверенності, що визначає реальні можливості в забезпеченні інших видів безпеки. Тобто економічна безпека — це підґрунтя для функціонування всіх інших її елементів, що входять у цю систему (військової, технічної, продовольчої, екологічної).

У нашій державі базовим нормативно-правовим актом у сфері національної безпеки є Закон України «Про національну безпеку України», який прийшов на заміну Закону «Про основи національної безпеки України». Цим Законом визначаються та розмежовуються повноваження державних органів у сферах національної безпеки і оборони, створюється основа для інтеграції політики та процедур органів державної влади, інших державних органів, функції яких стосуються національної безпеки і оборони, сил безпеки і сил оборони, визначається система командування, контролю та координації операцій сил безпеки і сил оборони, запроваджується всеосяжний підхід до планування у сферах національної безпеки і оборони, забезпечуючи у такий спосіб демократичний цивільний контроль над органами та формуваннями сектору безпеки і оборони.

Відповідно до даного Закону національна безпека України - це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. У Законі обґрунтовано необхідність розробки стратегій, а саме:

- стратегії національної безпеки України (документ, що визначає актуальні загрози національній безпеці України та відповідні цілі, завдання, механізми захисту національних інтересів України та є основою для планування і реалізації державної політики у сфері національної безпеки);
- стратегії воєнної безпеки України (документ, у якому викладається система поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їх виникненню, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для

захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів);

- стратегії кібербезпеки України (документ довгострокового планування, що визначає загрози кібербезпеці України, пріоритети та напрями забезпечення кібербезпеки України з метою створення умов для безпечного функціонування кіберпростору, його використання в інтересах особи, суспільства і держави);

- стратегічного оборонного бюлетеня України (документ оборонного планування, що розробляється за результатами оборонного огляду та визначає основні напрями реалізації воєнної політики України, стратегічні цілі розвитку та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних воєнно-політичних загроз і викликів);

- стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України (документ довгострокового планування, що розробляється на основі Стратегії національної безпеки України за результатами огляду громадської безпеки та цивільного захисту і визначає напрями державної політики щодо гарантування захищеності життєво важливих для держави, суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, цілі та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних загроз);

- стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України (документ, що розробляється за результатами огляду оборонно-промислового комплексу України та визначає пріоритетні напрями державної військово-промислової політики, цілі реформи оборонно-промислового комплексу та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних воєнно-політичних загроз і викликів).

Таким чином можемо зробити наступні висновки. Існування держави не можливе без належного правового врегулювання. У вивченні досліджуваної проблеми важливим є науковий підхід, в рамках якого можливо здійснити тлумачення поняття національної безпеки в якості загальнонаукової категорії. Історично проблеми безпеки держави виникають водночас з формуванням

державності, становленням національних інтересів. Отже, в подальшому автором будуть всебічно розглядатися теоретичні основи державного управління розвитком національної безпеки, без яких практично неможливо вирішити жодну з проблем незалежності та економічної достатності держави.

Список використаних джерел

1. Гбур В. Економічна безпека як одна зі складових забезпечення національної безпеки України на сучасному етапі. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 18. С. 81-87.
2. Федералист. Политические эссе А. Гамильтона, Дж. Мэдисона и Дж. Джея. - М.: ИГ «Прогресс» - «Литера», 1993. - 458 с. , с. 345-346
3. Lippmann W. Public opinion. N.Y., 1922. - 427 p., с. 99-100.
4. Липпман У. Общественное мнение / У. Липпман; пер. с англ. Т. В. Барчунова; под ред. К. А. Левинсон, К. В. Петренко. - М.: Институт Фонда «Общественное мнение», 2004. - 384 с., с. 277-278
5. Japan's Tale of Caution On Fed Monetary Policy // Yuka Hayashi [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://online.wsj.com> - Загол. з екрану.
6. Л. М. Акімова. Теоритичні основи державного управління розвитком національної безпеки / Державне управління: удосконалення та розвиток. 2015. № 5, С.142-148.

**ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РИНКОМ В
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

НОВИК Н.О.

Чернігівський інститут інформації,

бізнесу і права МІТУ імені академіка Ю.Бугая

Сучасний етап розвитку визначається глобалізацією економічного життя, поглибленням всесвітнього поділу праці, активізацією процесів інтеграції національних економік до світового господарства і світового фінансового

ринку. А з огляду на те, що фінансові операції є відображенням та своєю квінтесенцією тих процесів, що відбуваються у реальному секторі економіки, ступінь інтеграції України до світової економічної системи передусім визначається її інтеграцією до міжнародних фінансових ринків та участю у фінансовій глобалізації. Різке зростання світових фінансових потоків, поза будь-яким сумнівом, є одним з найважливіших явищ в поточній світовій економіці. Для обслуговування цих операцій використовуються новітні системи зв'язку та інформації, що розширює базу взаємодії між фінансовими ринками окремих країн.

Глобалізація світових фінансових ринків забезпечує фінансово-економічну стабільність країни за рахунок результативного застосування реальних інвестиційних потоків, наслідком чого є взаємозв'язок країн, що призводить до трансформації функціонування фінансових ринків. Умови світогосподарської діяльності, докорінно змінилися завдяки спроможності фінансових потоків миттєво переміщатися у міжнародних електронних мережах [1]. Головною умовою функціонування світової економіки виступає глобальний фінансовий ринок, оскільки він забезпечує свободу пересування капіталів та фінансових активів у міжнародному масштабі. Усе це зумовлює актуальність проведення дослідження фінансових ринків в умовах глобалізації.

Сучасний розвиток світової економіки характеризується низкою тенденцій, які, своєю чергою, безпосередньо впливають на розвиток як національних, регіональної та світової фінансової систем, так і міжнародних фінансів загалом. Відповідно для країн, що прагнуть найскорішої інтеграції до світового господарського комплексу, вкрай необхідним є вивчення та аналіз особливостей розвитку світового фінансового ринку та формування світових фінансових потоків за сьогодення. Поряд із цим уже заявив про своє існування ще один процес - глобалізація, що характеризується формуванням більш зрілого порівняно з інтернаціоналізацією рівня міжнародних економічних зв'язків та інших форм і способів людського спілкування та співіснування.

Метою дослідження є узагальнення особливостей становлення та

специфіки розвитку глобального фінансового ринку, охарактеризувати позитивні та негативні тенденції розвитку фінансових ринків в умовах глобалізації.

Об'єктивною ознакою сучасної світової економіки стають інтеграційні процеси між державами. При цьому, на сучасному етапі, найбільш динамічно розвивається саме фінансовий компонент даних процесів, що отримав назву фінансової глобалізації, яка багато в чому визначає напрями економічного розвитку всіх країн світу. Відповідні тенденції у міжнародній економіці створюють умови для докорінних змін у фінансовій діяльності, виникнення нових форм інтеграційних зв'язків, призводять до появи могутніх міжнародних фінансових установ, здатних контролювати величезні обсяги фінансових ресурсів та визначати напрями розвитку окремих країн [2].

Глобалізація як економічна категорія є процесом інтеграції національних економік та суспільств унаслідок збільшення вільних потоків ідей, людей, товарів, послуг та капіталу, виведення на новий рівень розвитку міжнародних продуктивних сил та виробничих відносин, факторів виробництва, які використовуються у світовому просторі, динамічних змін та впровадження новітніх технологій, корегування стратегії розвитку сучасних світогосподарських зв'язків, посилення взаємодії національних економік на базі сучасних інформаційних технологій. Сьогодні глобалізація формує нові жорсткі умови розвитку світової економіки, впливає на інтернаціоналізацію виробництва, транснаціоналізацію господарської діяльності, а також формує глобальні фінансові ринки. Саме фінансові ринки в умовах глобалізації є головною умовою функціонування світової економіки, оскільки даний процес забезпечує свободу руху капіталів та інших фінансових об'єктів у світовому масштабі. Глобалізація фінансових ринків - це природний економічний процес у світовій економіці, який сприяє перетворенню світового господарства в єдиний ринок товарів, послуг, економічних ресурсів, робочої сили та знань [3, с. 229].

Сьогодні в області фінансів процеси глобалізації просунулися набагато

далі, ніж в інших сферах суспільного „життя”. Фінансова глобалізація набула ознак складного та розвиненого процесу, який: по-перше, є результатом поглиблення фінансових зв'язків країни, лібералізації цін та інвестиційних потоків, створення глобальних транснаціональних фінансових груп, а, по-друге, проявляється в інтеграції фінансових інститутів в глобальну фінансову систему, в розповсюдженні фінансових інновацій, що призводять до зміни міжнародного бізнесу, у тому числі банківського, в зростаючому впливі глобальних валютно-фінансових інститутів на відтворювальні процеси в світовому господарстві та звичайно ж у всіх національних економіках. При цьому фінансові посередники (банки, страхові компанії, лізингові компанії та ін.) є стимуляторами або «двигунами» глобалізації завдяки новітнім сучасним інформаційним технологіям [4]. Провідними факторами глобалізації фінансових ч,ринків є: наявність вільного руху капіталу між країнами; лібералізація і дерегулювання фінансових ринків; конкуренція за доступ до капіталу та пошук нових можливостей; мінливість і нестабільність ринків, особливо в країнах, що розвиваються; розвиток інформаційних технологій; стандартизація фінансових продуктів і фінансові інновації.

Аналізуючи світову практику регулювання фінансових ринків в умовах глобалізації, виділяють такі моделі регулювання [1]:

- пряме урядове контролювання: держава безпосередньо регулює процеси функціонування та розвитку фондового ринку (Ірландія, Нідерланди, Португалія);

- державне регулювання здійснюється фінансово-банківським установами: розвиток фондового ринку підконтрольний банківському сектору, оскільки комерційні банки є головними учасниками ринку цінних паперів (Німеччина, Бельгія, Данія);

- спеціально створені заклади здійснюють управління: спеціальний орган, який має широке коло повноважень, об'єднує представників різних міністерств і відомств (США, Велика Британія, Франція, Італія, Іспанія).

Головним чинником глобалізації сучасного фінансового середовища є

лібералізація міжнародних валютно-кредитних відносин та фінансових ринків. За останнє десятиріччя уряди багатьох промислово розвинутих країн значно зменшили своє втручання в операції на внутрішніх фінансових ринках. У Великобританії, наприклад, було послаблено контроль над ринком капіталу, проведено суттєву реформу ринку акцій, у Японії здійснено серйозні кроки з лібералізації ринку іноземної валюти та внутрішнього фінансового ринку. Дерегулювання ринку капіталу дало можливість власникам фінансових активів швидко переводити їх з однієї країни в іншу і, таким чином, оперувати по суті у глобальному фінансовому середовищі [5].

Внаслідок глобалізації економіки посилюється суперечливість ролі новітнього світового ринку фінансів. З одного боку, глобалізація забезпечує підвищення ефективності світового господарства, економічного і соціального прогресу, а з іншого - зменшує зацікавленість широких верств населення у всьому світі, а також держав, які не входять до клубу розвинених країн. Глобальний фінансовий ринок виступає нешаблонним «барометром», який дає змогу визначити ринкове благополуччя, оскільки на даному ринку формується позичковий відсоток як загальний еталон ефективності інвестицій у будь-який сектор виробництва чи галузь економіки, а також курси валют та цінних паперів [1].

Україна поступово інтегрується до міжнародних фінансових ринків і наслідки глобалізаційних процесів стають дедалі відчутнішими для української фінансової системи та ринку фінансових послуг зокрема. Позитивні чи негативні зміни в економіці країни від глобалізаційних процесів залежать від рівня розвитку економіки країни та ринку фінансових послуг зокрема. Чим більш стабільнішою та ефективнішою буде вітчизняна фінансова система та фінансовий ринок, тим більш ефективнішим буде процес глобалізації для економіки. В Україні потрібно розробити таку економічну політику, яка буде здатною протистояти викликам фінансової глобалізації та дозволить уникнути негативні наслідки цього процесу.

У стратегічній перспективі Україна має повністю інтегруватися до

глобальної фінансової системи та стати її повноправним учасником, але це створює нові умови функціонування внутрішнього фінансового ринку, нові правила поведінки українського бізнесу, нові принципи державного управління тощо. У таких умовах необхідна розгорнута, цільова підготовка України, її фінансової системи, а також окремих учасників ринків фінансових послуг до глобальних правил функціонування. Зауважимо, що це має відбуватися з урахуванням національних інтересів та інтересів українського бізнесу в цілому, без загрози економічній та фінансовій безпеці держави [6].

Фінансовий ринок постійного оновлюється, має досить динамічну структуру, як валютну (здійснюється поступове змінення валютної структури глобальних фінансових ринків через створення та поступове розширення валютних блоків навколо провідних країн світу), так і функціональну (відбувається зміна структури інструментів фінансів на зиск інструментів реального сектору - корпоративні цінні папери та їх похідні). Про оновлення фінансових інституцій свідчить створення Азіатського банку інфраструктурних інвестицій (АБІІ), Нового банку розвитку БРІКС (НБР БРІКС), Фонду Шовкового шляху (ФШП). Азіатський банк інфраструктурних інвестицій був заснований у грудні 2015 р. за ініціативою Китаю як інструмент, покликаний стимулювати інвестиції в транспортну, енергетичну, телекомунікаційну інфраструктуру країн Азії. Його статутний капітал становить 100 млрд. дол. США, який розділений на 1 млн. акцій номінальною вартістю 100 тис. дол. США. Найбільшими акціонерами Азіатського банку інфраструктурних інвестицій виступають Китай (26,06%), Індія (7,5%) і Росія (6%). За останні три роки сфера впливу організації перестала концентруватися в Азії, прийнявши глобальний характер. Кількість членів Азіатського банку інфраструктурних інвестицій у 2017 р. збільшилася з 57 до 84 країн, серед яких - країни Азії, Європи, Африки, Латинської Америки. Новий банк розвитку БРІКС - міжнародна фінансова організація, створена країнами - учасницями БРІКС (Росія, Індія, Китай, Бразилія і ПАР) для нарощування взаємних інвестицій і фінансування проектів у сферах розвитку інфраструктури та сталого розвитку

[3].

Глобалізація фінансових ринків залежить від радикальних змін ролі фінансового сектора в розвитку світового господарства, який виступає складною системою, учасники якої мають змогу забезпечити самостійний обіг фінансових активів не незалежно від обсягів обігу реальних товарів.

Отже, глобалізація світових фінансових ринків є важливою умовою розвитку світової економіки, результатом якої є зростання рівня фінансової взаємозалежності. Підвищення уваги до проблем розвитку даної сфери та визначення шляхів щодо оптимізації роботи ринку фінансового сектора сприятимуть залученню інвестиційних ресурсів, які призведуть до ефективного функціонування національної економіки.

Список використаних джерел

1. Любохинець Л. С. Світові фінансові ринки в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / Л. С. Любохинець, О. О. Лабунець // Економіка та суспільство : електрон. наук. фах. вид. / Мукач. держ. ун-т. - Мукачєво, 2018. - Вип. 15. - С. 40-45. - Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.Ua/journal/15_ukr/7.pdf.

2. Вплив глобалізації світової економіки на розвиток фінансового ринку / С. А. Циганов // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2014. - № 3. - Режим доступу: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/3\(74\)/uazt 2014 3 12.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/3(74)/uazt 2014 3 12.pdf).

3. Мамотенко Д.Ю. Глобалізація міжнародних фінансових ринків. Гуманітарний вісник ЗДА. 2009. Вип. 39. С. 229-237.

4. Ткаченко Н. В. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток фінансових посередників / Н. В. Ткаченко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол. : І. Д. Пасічник, О. І. Дем'янчук. - Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. - Випуск 26. - С. 81-88.

5. Приходько Б.В. Фінансові ринки в умовах глобалізації. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.navka.com.ua/?op=1&z=1165>

6. Кушнірюк В.К., Петрук О.Ф. Ринок фінансових послуг в Україні:

проблеми та перспективи розвитку. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_NND_2012/Economics/3_103227.doc.htm

7. Сведенцов В.Л. Азиатский банк инфраструктурных инвестиций как фактор политики «мягкой силы» КНР в странах Азиатско-Тихоокеанского региона. Проблемы национальной стратегии. 2017. № 3 (42). С. 172-187

АЛГОРИТМ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

АНАНЬЄВА Ю.В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул

Університету державної фіскальної служби України

Впродовж останніх 20 років кредити МВФ допомагали розв'язувати численні проблеми макроекономічної нестабільності та забезпечували макроекономічне зростання, підтримували стабілізацію банківського сектору, фінансування імпорту і забезпечення внутрішнього ринку необхідними товарами. Однак з іншого боку, існують фінансові ризики появи негативних результатів співпраці України з МВФ, а саме: загроза фінансовій безпеці держави, перетворення фінансової системи України на валютно залежну систему від позик МВФ, значне зростання державного боргу, неспроможність сформувати засади довгострокової конкурентоспроможності національної економіки, загроза суверенітету держави.

Визначено, що міжнародні кредити мають вагоме значення для України, оскільки сприяють покращенню економічного становища держави та її макрофінансових показників, формуванню конкурентного ринкового середовища, стабілізації національної грошової одиниці, активізації інвестиційного процесу, розвитку приватного підприємництва. Окрім того, міжнародні кредити дозволяють реалізувати велику кількість проектів, які занадто дорогі для українського уряду та для приватних підприємців, а саме:

екологічних, енергозберігаючих, інфраструктурних, із підвищення енергоефективності виробництв, великомасштабні транспортні проекти тощо.

Ще одним потужним кредитором України є Світовий банк, співробітництво з яким здійснюється на основі прийнятої у лютому 2012 р. Стратегії партнерства з Україною на 2012-2016 рр. Найбільшою філією групи Світового банку є Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). Він є основною позиковою організацією в інституційній сфері. Варто зазначити, що фактично затвержені суми проектів МБРР не відповідають кредитним очікуванням українського уряду від цієї фінансової організації впродовж останніх років. Це підтверджується переліком та обсягом кредитів, котрі держава планувала залучити до спеціального фонду Державного бюджету України від МБРР для реалізації інвестиційних програм (проектів). Серед основних проблем співробітництва з МБРР часто наголошують на непрозорості системи відбору кредитних проектів (переважно, на основі „міністерського лобіювання”, а не відкритого тендеру або обговорення) та відсутності реальної оцінки ефективності реалізації проектів. Кредити МБРР надаються під гарантії державного бюджету, а тому позичальники повинні повертати надані кредити [1-3].

Кредитні кошти ЄБРР спрямовуються на підвищення енергоефективності в Україні через впровадження проектів енергозбереження, ядерну безпеку та нові технології вироблення електроенергії. На кінець 2014 р. кредитний портфель ЄБРР в Україні налічував 351 проект. В тому числі, ЄБРР реалізував 23 проекти в державному секторі економіки України на загальну суму 674,94 млн дол. США та 1487,35 млн євро, за якими кредити надавалися державі або під державні гарантії. Основними недоліками співпраці України з ЄБРР є досить тривалий термін затвердження банком кредиту, з урахуванням процедури затвердження проекту безпосередньо в ЄБРР (близько 1–1,5 місяців), та високий рівень бюрократизму при підготовці кредитної заявки. Діяльність ЧБТР в Україні спрямована на підтримку таких секторів економіки,

як енергетика, транспорт, суднобудування, машинобудування, банки, а також експортно-орієнтовані підприємства. Перевагою кредитів, отриманих від ЧБТР є те, що вони залучаються без надання державних гарантій, а реалізація проектів не передбачає використання коштів державного та/або місцевого бюджетів. Це значно підвищує ефективність проектів ЧБТР, які реалізуються для України, та не перетворює їх на тягар для Державного бюджету України.

Запропоновано для підвищення якості управлінських рішень та обґрунтування стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку України алгоритм оцінки ефективності управління фінансовими ризиками при міжнародному кредитуванні, який складається із трьох етапів (рис. 1), що дозволило здійснити оцінку ефективності управління фінансовими ризиками при міжнародному кредитуванні.

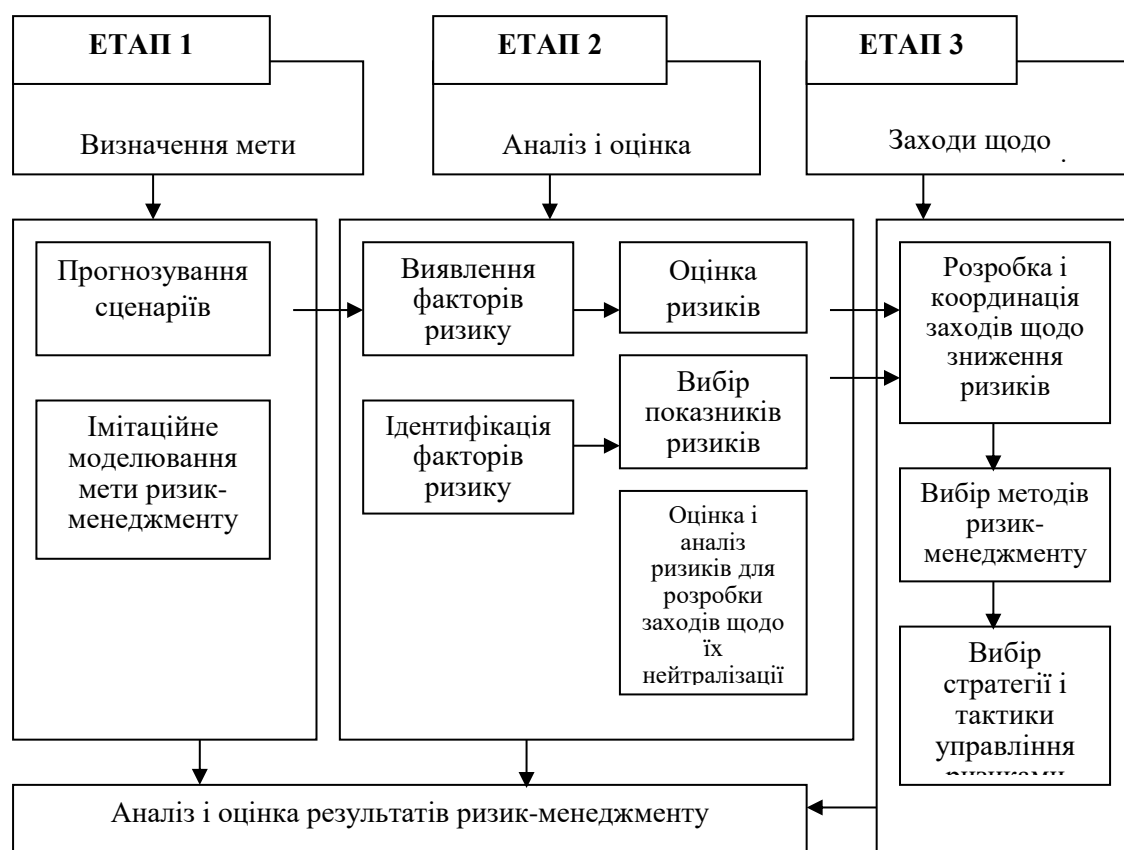

Рис. 1. Основні етапи алгоритму оцінки ефективності управління фінансовими ризиками у міжнародному кредитуванні

На основі проведеного аналізу визначено інтегральний показник оцінки рівня фінансових ризиків у міжнародному кредитуванні країни на основі методу рефлексивного управління розвитком ситуації:

$$y = 0,021486 + 0,465356x_1 + 0,146399x_2 + 0,618583x_3 \quad (1)$$

X_1 – економічне обґрунтування необхідності фінансування та правове оформлення міжнародної кредитної операції; X_2 – аналіз фінансової діяльності (спроможності) позичальника; X_3 – забезпеченість міжнародного кредиту (характеристики застави та (чи) наявність інших факторів зниження фінансового ризику)

Обґрунтовано, що основною проблемою ефективного функціонування сегменту міжнародного кредитування в Україні є відсутність оцінки ефективності використання кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій, іноземних комерційних банків та урядів. Позикові кошти від іноземних кредиторів мають використовуватися згідно із затвердженим кошторисом і у відповідності із затвердженими термінами. Невиконання кошторису та порушення термінів кредитних угод призводять до зловживання коштами іноземних кредиторів, породжують корупцію та відмову іноземних кредиторів у наданні кредитів Україні.

Список використаних джерел

1. Бородюк О.В. Як удосконалити управління банківськими ризиками. Незалежний аудитор. 2014. №9 (32). С. 96-107.
2. Бобиль В.В. Управління банківськими ризиками в умовах фінансової кризи [Текст]: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / В.В. Бобиль. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 442 с.
3. Кльоба Л.Г. Фінансова безпека і ризики банківської інвестиційної діяльності. Інвестиції: практика та досвід. № 12. 2016. С. 6-12.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОПРЕДМЕТНЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

ЮЩЕНКО Л.І.

Антимонопольний комітет України

Огляд світового та вітчизняного досвідів втілення найпоширеніших форм державно-управлінських нововведень, впроваджених під час державно-управлінських реформ, надасть уявлення про наявне їх різноманіття у комплексному механізмі нововведень.

Так у забезпеченні “чутливості”, “відкритості” і “прозорості” органів публічної влади використовуються як оновлені традиційні способи, так і сучасні інструменти: з них основними є технології е-урядування [1, с. 155]: е-доступ, е-петиції, е-голосування, е-форуми, е-обговорення, е-консультації [2, с. 9-23]. Останні набули поширення в Європейському Союзі, Канаді, Австралії, Новій Зеландії. Ця технологія, так звана “чутливість”, є найбільш організованою у Великобританії. У США законом закріплена норма щодо забезпечення прийнятної форми обов'язкового обговорення проектів регуляторних актів через зручне, безпосереднє і оперативне звернення громадян до публічних службовців із запитом та за довідками; зручний доступ до відкритих на загальний огляд “е-книг скарг і пропозицій” із невідкладними відповідями. За оцінками ООН, ці нововведення найпоширеніші у Південній Кореї, потім у США, Канаді, Англії, Голландії.

“Відкритість” і “прозорість” органів публічної влади розуміється як надання доступної для сприйняття оприлюдненої інформації про перебіг місцевих суспільних справ, фінансування програм із місцевого бюджету, про прийняті та реалізовані рішення, протоколи засідань або нарад, зміст статутів міст, про бюджет, декларації з прибутками службовців [3, с. 120; 4, с. 152-155; 5, с. 7-9]. Інформація надається у: ЗМІ, мережі Інтернет, на веб-сайтах, інформаційних стендах, коментарях, на брифінгах та прес-конференціях. Для

цього у органах публічної влади створено інформаційні служби, доступно, наочно й систематизовано представлено у е-просторі “Карти послуг”, спрощено процедуру акредитації ЗМІ на публічні заходи, що стосуються управління публічними справами тощо.

Оновлення управлінських інструментів органів публічної влади започатковано в рамках реалізації концепції “публічний менеджмент”. Зокрема, поширеними державно-управлінськими інноваціями стали [4, с. 149; 6, с. 56-63; 7, с. 122-130; 8, с. 39-51]: коротко-, середньо- та довгострокове стратегічне планування; програмно-цільовий метод, програми бюджетного фінансування; нові урядові, галузеві та місцеві пріоритети, зокрема зорієнтовані на розвиток освіти, залучення інвестицій; методи узгодження ключових результатів і ухвалення бюджетних рішень. За дослідженнями С.О. Кравченко та С.А. Попова, комплексне застосування зазначених нововведень на рівні регіону і міста поширилося: в Новій Зеландії у повному обсязі; лише у загальних рисах у Австралії, Барбадосі, Бразилії, Великобританії, Гватемалі, Канаді, Монголії, США, Тринідаді і Тобаго, Фінляндії, Чилі, Швейцарії, Швеції; в окремих установах та на рівні пілотних проектів – у Данії, Нідерландах, Південній Кореї, Таїланді. Ці державно-управлінські нововведення вдосконалено в Австралії, Великобританії, Гватемалі, Канаді, Новій Зеландії, Фінляндії, Швейцарії, Швеції, зокрема щодо: учасників бюджетного процесу, процедур і часових параметрів, ролі законодавчих органів. Відмінність цього нововведення у Фінляндії і Швеції характерна тим, що державний бюджет формується у загальних рисах, а в його межах центральні і місцеві органи влади уповноважені, виходячи з власних обґрунтувань, розподіляти кошти на конкретні програми, проекти або організацію послуг. Тобто, спостерігається перевинайдення типової ідеї, що властиво для нововведень [9, с. 37-38].

Щодо “оцінювання ефективності і результативності діяльності органів публічної влади”, то основними державно-управлінськими нововведеннями стали державно-управлінські і галузеві стандарти, критерії і показники; аудит адміністративної діяльності органів публічної влади, оцінювання його впливу

на розвиток країни (галузі, регіону) і якості кінцевого результату [4, с. 149-151; 10, с. 123-140; 11, с. 220-222]. Перші поширилися, зокрема у: Австралії, Барбадосі, Нідерландах, Новій Зеландії, США, Таїланді, Тринідаді і Тобаго, Уганді, Чилі, Швейцарії, Ямайці. А в Болівії, Індонезії, Камбоджі, Малайзії, Монголії, Південній Кореї, Філіппінах оцінювання поширено лише у деяких організаціях та сферах діяльності.

Л.Л. Приходченко [10, с. 94, 97] зазначає, що у США, Канаді, Швеції, Великобританії, інших країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) поширилося застосування цілісної системи критеріїв оцінки діяльності органів публічної влади. Також, використовуються спеціалізовані методики (“функціональний огляд”, збалансована система показників ефективності), інструмент “tableau de bord” (у Франції застосовується віддавна), стандарти та нормативи внутрішнього контролю, а саме: кодекси для керівного складу, етичні кодекси для аудиторів, міжнародні стандарти бухгалтерської звітності, методичні рекомендації і настанови інституцій. В.В. Толкованов [12, с. 210-216] вказує на популярність у країнах Західної Європи, Північної Америки, Австралії і Новій Зеландії функціонального обстеження для аналізу функцій і оцінки ефективності діяльності органів виконавчої влади.

Поширеними у Великобританії, Швеції, США, Канаді та Австралії є аудити ефективності, зокрема щодо фінансів та адміндіяльності. Останній застосовано для аналізу роботи міністерств і реалізації державних програм за показниками економічності, ефективності та результативності (“три Е”). Цей вид аудиту (як спеціальна державна функція щодо фінансів і відповідності покладена на спеціально утворений підрозділ) поширений в Австралії, Барбадосі, Великобританії, Канаді, Китаї, Нідерландах, Новій Зеландії, США, Тринідаді і Тобаго, Угорщині, Фінляндії, Швеції.

У Казахстані запроваджено оцінювання діяльності органів публічної влади за показниками щодо [13] організації його внутрішньої діяльності та впливу на розвиток країни (галузі, регіону) за ступенем досягнення

стратегічних цілей і завдань; виконання актів і доручень вищих органів влади та вищих посадових осіб країни; реалізації бюджетних програм, надання послуг; управлінської спроможності з використанням інформаційних технологій; правильності вибору показників результатів, ясності та чіткості їх викладу, правильного планування ресурсів, необхідних для реалізації бюджетної програми; оцінки відповідності отриманих результатів стратегічним напрямом, цілям і завданням державного органу тощо.

Щодо “надійного фінансового менеджменту”, то поряд з впровадженням фінансового аудиту поширилися такі інструменти, як [1; 10, с. 224; 14, с. 112-124] моніторинг ресурсів та коштів на виконання завдань і встановлення відповідальних за них; метод подвійної бухгалтерії у Китаї, Нідерландах, США, Угорщині, частково у Південній Кореї; метод нарахувань в Австралії, Великобританії, Канаді, Новій Зеландії, Фінляндії, Швеції. Наявність фінансового аудиту є обов’язковим для вступу до ЄС.

Найбільш масштабно та стрімко поширилася система управління якістю як інструмент із забезпечення якості надання послуг органам публічної влади [10, с. 94, 104, 242-246; 14, с. 112-124; 15, с. 5-10; 16]. Її впровадження започаткували Європейські країни, потім Канада, Південна Корея та інші країни, які використали стандарти TQM (Total Quality Management), SQMS (Scottish Quality Management System), ISO (International organization for Standardization) тощо) та такі показники: своєчасність, точність, доступність та відповідність. За Державними програмами системи управління якістю впроваджувалася у Болгарії, Польщі, Росії та Казахстані [16, с. 55-57]. Так, у Польщі Уряд очолив Програму з впровадження системи управління якістю, виконання якої супроводжувала сертифікована організація Umbrella. Така державно-управлінська інновація є досить трудомісткою і поєднує у собі стандарт, процесний підхід, функціональне обстеження, аудит, мотивацію кращих надавачів послуг. За дослідженнями С.О. Кравченка [4], конкурентність у наданні послуг забезпечувалась на конкурсно-контрактній основі та використанні аутсорсингу з передачі частини державних функцій до

організацій з іншим статусом та формами власності із застосуванням процедур державних закупівель. Такий підхід вніс зміни у функції та оргструктуру органів публічної влади. Аутсорсинг масштабно використано в Австралії, Данії, Нідерландах, Новій Зеландії, Чилі, Швейцарії, Швеції; обмежено за обсягом – у Барбадосі, Гані, Малайзії, Південній Кореї, Танзанії, Тринідаді і Тобаго, Ямайці; обмежено за галузями діяльності і функціями – у Болівії, Бразилії, В'єтнамі, Замбії, Зімбабве, Канаді, Кенії, Малаві, Монголії, Пакистані, Польщі, Південній Африканській Республіці, Руанді, Сінгапурі, Словаччині, США, Таїланді, Уганді, Угорщині, Чехії.

В Україні окремі державно-управлінські інновації також стали поширеними. Так, принципи “чутливість”, “відкритість”, “прозорість” в Україні реалізуються через унормування звернення громадян [17], їх доступ до публічної інформації [18] і консультації з громадськістю [19]. Досвід діяльності органів виконавчої влади Півдня України свідчить, що реалізація цих принципів забезпечується через застосування таких засобів, як телефон, факс, е-пошта, пошта, особисті прийоми громадян керівництвом органів публічної влади, зокрема на виїзді та за використанням прямих (“гарячих”) телефонних ліній. Сайти облдержадміністрацій обладнані е-зворотнім зв'язком, а також на них розміщено план проведення консультацій із громадськістю за визначеними питаннями, перелік розпоряджень голів облдержадміністрацій, протоколів засідань їх колегій і апаратних нарад, доручень голів і їх заступників. Здійснюється інформування про основні місцеві події через ЗМІ. Консультування і е-зворотній зв'язок у райдержадміністраціях, як правило, відсутні. Також на сайтах розміщено контактну інформацію про посадових осіб, які організують доступ до публічної інформації. Проте, безпосередній доступ до неї можливий тільки за особистої присутності. Консультації та обговорення реалізуються через традиційні форми комунікації: форуми, конференції, семінари, круглі столи, робочі зустрічі переважно за тематикою загальнодержавного, а не місцевого значення. Також, у ході роботи громадських рад здійснюються обговорення назрілих питань. Водночас

можливості сучасних інструментів, що забезпечують “чутливість” “відкритість” та “прозорість” органів виконавчої влади, використовуються обмежено, зокрема унаслідок слабого розвитку активності громадян, доступу до Інтернету та його поширення на місцевому рівні.

Найбільш дієвими є офіційні сайти міст обласного значення, де для забезпечення “відкритості” і “прозорості” застосовуються е-технології: е-приймальні, веб-системи доступу до публічної інформації щодо рішень міськвиконкому та е-обговорення їх проектів. Проте, процес прийняття рішень, хід і деталізація результатів їх виконання недостатньо оприлюднюються. Так, за результатами досліджень у рамках програм “Добре врядування” [1] та “Прозора Україна” [20] “прозорість” органів публічної влади забезпечена традиційними інструментами: прес-конференції міських голів, круглі столи, громадські слухання в рамках громадських рад та у ході прийому громадян керівництвом цих органів. Недостатньо висвітлена інформація про залучення громадян до вирішення місцевих проблем, основні напрями діяльності органів публічної влади, про процес прийняття рішень, декларації посадових осіб і депутатів тощо. Також процес прийняття рішень залишається непрозорим.

Список використаних джерел:

1. Система заходів по впровадженню засад “Доброго врядування” у діяльність органів місцевого самоврядування Донеччини : зб. С. Ткаченко, О. Гришин, О. Іванов. Донецьк, 2007. 98 с.
2. Свобода інформації, прозорість, електронне врядування: погляд громадянського суспільств (аналітичні доповіді, збірка перекладів документів); за ред. А. В. Пазюка. К. : МГО “Прайвесі Юкрейн”, 2004. 206 с.
3. Безверхнюк Т. М., Саханенко С. Є., Топалова Е. Х. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні: монографія; за заг. ред. Т. М. Бехверхнюк. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2008. 328 с.
4. Кравченко С. Інноваційні реформи державного управління: впровадження менеджерських підходів. Збірник праць НАДУ при Президентіві України. К., 2007. Вип. 2. С. 112-124.

5. Кращі практики впровадження електронного урядування: зарубіжний досвід: метод. матеріали до навч. дисципліни: Теоретико-методологічні, організаційні та інституційні основи електронного урядування. авт. кол. : К. Синицький, Я. Олійник, М. Міхальова та ін. ; за заг. ред. С. А. Чукут, О. В. Загвойської. К. : Вид-во НАДУ, 2010. 144 с.

6. Михненко А. М., Бакуменко В. Д., Кравченко С. О. Інновації в управлінні суспільним розвитком: навч. посіб. К. : НАДУ, 2009. 116 с.

7. Про затвердження Державної цільової програми розвитку державної служби на період до 2016 року: постанова Кабінету Міністрів України № 350 від 13 трав. 2013 р. Кабінет Міністрів України. Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

8. Голинська О. В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу : дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 “Механізми державного управління”; Одес. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Одеса, 2011. 213 с.

9. Роджерс Е. М. Дифузія інновацій : монографія / пер. з англ. В. Старка. К. : Вид. дім “Києво-Могилян. акад.”, 2009. 591 с.

10. Приходченко Л. Л. Забезпечення ефективності державного управління: теоретико-методологічні засади: монографія. Одеса : Оптимум, 2009. 300 с.

11. Сморгунув Л. В. Рациональный выбор в политике и управлении. СПб. : Изд-во СПбГУ, 1998. 240 с.

12. Толкованов В. В. Добре урядування та інструменти його забезпечення на місцевому і регіональному рівнях: вітчизняний та зарубіжний досвід: монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 264 с.

13. О Системе ежегодной оценки эффективности деятельности центральных государственных и местных исполнительных органов области, города республиканского значения, столицы : указ Президента Республики Казахстан № 954 от 19 марта 2010 г.

14. Кравченко С. І., Парвіна Т. Г. Теоретичні основи формування механізму управління інноваційною діяльністю. Режим доступу : <http://www.nbuuv.gov.ua/portal/Soc-Gum/st.pdf>

15. Інноваційні процеси в системі державного управління і місцевого самоврядування: наук. вид. М. В. Афанасьєв, Л. Г. Шемаєва та ін. ; за заг. ред. М. В. Афанасьєва. Х. : Вид-во ХНЕУ, 2006. 212 с.

16. Лахижа М. І. Система управління якістю в органах влади (вітчизняний та зарубіжний досвід) : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. 132 с.

17. Про звернення громадян : закон України № 393 від 02 жовт. 1996 р. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. Ст. 256.

18. Про доступ до публічної інформації : закон України № 2939 від 13 січ. 2011 р. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 314.

19. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації [Електронний ресурс] : указ Президента України № 212 від 24 берез. 2012 р. Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.

20. Прозора Україна: методика впровадження завдань; за ред. О. Газізової, П. Фенриха ; пер. з пол. М. Братко. Щецин; Черкаси : Ін-т демокр. ім. Пилипа Орлика, 2008. 148 с.

ЕВОЛЮЦІЯ ОРГАНУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

ПЕТРІВ ІВАН МИХАЙЛОВИЧ

начальник Управління аграрної політики

Одеської обласної державної адміністрації

В науковій літературі виділяють дві основні моделі органів конституційної юрисдикції, основні відмінності формування, організаційна форма та особливості функціонування яких багато в чому залежить від державотворчих традицій та історії політичного будівництва держави, а також, в деякій мірі, від запозичення напрацювань держав з тривалим історичним досвідом формування системи органів державної влади. Відповідно, формування та діяльність органу, що покликаний забезпечувати контроль за конституційністю законів не започатковується взагалі, що властиво в основному країнам англосаксонської традиції державотворення (американська модель), або забезпечується спеціальним органом, який займає особливе місце в системі органів державної влади, що є характерним для переважної більшості країн романо-германської традиції державотворення (європейська модель).

Становлення і розвиток органів конституційної юрисдикції в історії становлення державності та думки про систему органів державної влади слід розглядати в наступних періодах:

- 1) з часів античності і до появи перших писаних конституцій;
- 2) від появи перших писаних конституцій і до кінця XIX ст.;
- 3) становлення та розвиток органів конституційної юрисдикції від початку XX ст. і до теперішнього часу [1-3; 5].

Перший період пов'язаний із зародженням ідей про необхідність функціонування спеціального органу наділеного компетенцією конституційного контролю, який би зміг врегулювати спори між різними державними органами. Тривалість даного періоду обмежується рамками від античності і до появи перших писаних конституцій. За початок періоду

визначено античність у зв'язку з тим, що перші згадки про існування певного органу конституційного контролю з'являються лише за часів цієї історичної епохи. За часів Київської Русі про витoki органу конституційної юрисдикції можна говорити лише значною мірою узагальнено, зважаючи на те, що боярські думи приймали рішення, які мали відносно великий вплив на суспільне життя [3-4].

Окремі науковці при дослідженні виникнення спеціального державного органу конституційного контролю відзначають про його становлення з часів Римської імперії або старого Німецького Рейху (1180 р.), коли судові органи розглядали спори між правителями. Згадується і про існування попередніх форм конституційного розгляду у Франції із середини XIII ст. У Португалії судово-конституційний розгляд був запроваджений Кодексом Філіпа (Philips Code) у XVII ст. [6, с. 18].

Другий період розвитку органів конституційної юрисдикції слід розглядати в таких темпоральних межах – від появи перших конституцій і до кінця XIX ст., тобто часу, коли дістали широкого поширення ідеї глобальної демократизації.

Більшість науковців схиляється до твердження про те, що виникнення інституту конституційної юрисдикції можна пов'язувати лише з появою писаних конституцій. Звичайно, поширення писаних конституцій – це історичний процес. Тому, науковці неодноразово робили спроби углядіти в ранніх нормативно-правових актах праобраз сучасної конституції, а в ранніх спробах обмежити у владі певний орган держави – зародження функції конституційного контролю, а відтак і органів конституційної юрисдикції.

Відправною точкою запровадження судового конституційного контролю вважається справа «Мербері проти Медісона» (1803 р.), за якою Верховний суд США встановив, що закон Конгресу, який суперечить федеральній Конституції, може бути визнаний судом неконституційним. Тим самим суд наділив себе повноваженнями у сфері конституційної юрисдикції, а саме – здійснення конституційного контролю. Крім того, науковці часто вказують на судові

справи у окремих штатах ще до проголошення конституції США 1787 р., у яких окремі нормативні акти визнавалися такими, що не відповідають конституції штату. Тому першою країною, яка запровадила конституційний контроль, називають США [6, с. 97].

Змістовно особливим є генезис конституційної юстиції в Україні в рамках третього періоду. В той час, як у попередні періоди пов'язані в основному з теоретичними розробками та ідеями необхідності функціонування конституційної юстиції, то саме в цей період почався процес інституційного оформлення органів конституційної юрисдикції як складового елементу системи органів державної влади з виділенням повноважень щодо гарантування верховенства права, правової охорони конституції, визнання конституційності нормативних актів, вирішення спорів між вищими органами державної влади тощо.

У зв'язку зі складністю історичного процесу становлення конституційної юстиції в Україні, доцільно виділити окремі етапи її розвитку, що обумовлені певними історичними подіями. Крім того, необхідно відзначити, що розвиток інституту конституційної юстиції в Україні невід'ємно пов'язаний з історією конституційної юстиції в Союзі Радянських Соціалістичних Республік (далі – СРСР). Саме тому дослідження генезису конституційної юстиції в Україні до моменту встановлення незалежності, проводитиметься в рамках СРСР.

Перший етап (від початку ХХ ст. і до 30-тих років) [4] позначився зародженням ідей про необхідність впровадження в механізмі державної влади інституту конституційного контролю. У цей період політична карта Європи переживала значні зміни, зокрема, пов'язані зі створенням СРСР. Відповідно й розуміння сутності конституційного контролю та його значення в державному механізмі було під впливом ідеології, яка пропагувалася новоствореною державою.

Другий етап (30-і – 60-і рр.) характеризується тим, що, починаючи з 1923 р. (ще до прийняття першої союзної Конституції), в СРСР почала формуватись

модель судової конституційної юстиції радянського типу, а саме: модель із значно обмеженими повноваженнями [1-2; 6, с. 100-101].

Третій етап (70-і – перша половина 80-х рр.) розвитку конституційної юстиції був пов'язаний з розвитком наукової думки щодо необхідності впровадження повноцінного інституту конституційної юстиції та з активізацією процесів щодо її встановлення.

Четвертий етап (друга половина 80-х – 90-і рр.), як свідчить аналіз наукової літератури, характеризується чітким визначенням процесу демократизації суспільного та політичного життя, який набув глобального характеру і вплинув на розвиток інституту конституційного контролю, незважаючи на несприятливі умови для розвитку демократичних інститутів.

П'ятий етап розвитку конституційної юстиції (90-і – теперішній час) пов'язаний із її встановленням в більшості європейських держав та в Україні як невід'ємної складової державного механізму.

Таким чином, можна підсумувати, що становлення органів конституційної юрисдикції в системі органів державної влади відбувалося в складних політико-державницьких умовах, які часто не були пов'язаними з демократією та демократичними інститутами. В Україні становлення органу конституційної юрисдикції відбувалося в складних умовах, пов'язаних з недостатністю демократизації суспільства та під впливом низки історичних, зовнішньополітичних та інших чинників. Така ситуація була характерною для більшості держав у зв'язку з наявністю політичних протистоянь та компромісів, які мали місце при формуванні державності в східноєвропейських країнах. Крім того, необхідно підкреслити, що ХХ ст. було століттям становлення, в той час, як ХХІ ст. є епохою всебічного розвитку та утвердження вагомості органів конституційної юрисдикції в Україні.

Список використаних джерел:

1. Мартинюк Р. С. Органи конституційної юрисдикції в системі вищих органів держави. *Часопис Національного університету «Острозька академія».*

Серія «Право». 2016. № 2(14). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16mrsvod.pdf>.

2. Мироненко О. Про деякі загальні підходи до поняття «конституційна юрисдикція» і предмета її історії. *Вісник Конституційного Суду України*. 1998. № 4. С. 46–61.

3. Мироненко О. Конституційна юстиція на межі тисячоліть. Австрія як «законодавець мод» в охороні основних законів у Європі. *Закон і бізнес*. 2007. №24. С.19.

4. Мироненко О. Захист «правди» і «благодаті» за доби Київської Русі та Литовсько-Руської держави. *Вісник Конституційного Суду України*. 1999. № 1. С. 64-78.

5. Мироненко О. Січове козацтво на сторожі незайманості «народної конституції» пращурів. *Вісник Конституційного Суду України*. 1999. № 2. С.74–85.

6. Нудель М.А. Конституционный контроль в капиталистических государствах. М.: Юридическая литература, 1968. 223с.

УДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ВИШНЯК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА,
магістр кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом

Зважаючи на основні проблеми державної кадрової політики, перспективними напрямками її розвитку є:

- оновлення нормативно-правових актів про засади державної кадрової політики, розроблення державної цільової програми;
- розроблення професійних стандартів, Національної рамки кваліфікації;

- державне фінансування цільових науково-практичних досліджень у сфері розвитку людського потенціалу держави;
- розроблення механізмів прогнозування, планування, постійного моніторингу кадрових потреб у країні [1];
- налагодження дієвого соціального діалогу в тристоронньому контакті “державне замовлення на підготовку робітників професійно-кваліфікаційного рівня – навчальні заклади – представники бізнесу”;
- розроблення механізмів залучення висококваліфікованих фахівців до формування та реалізації державної кадрової політики;
- відновлення профорієнтаційної роботи серед молоді;
- підвищення престижу робітничих професій;
- державне регулювання програм перепідготовки та навчання протягом життя;
- формування кадрів нової генерації з урахуванням соціального прогресу;
- розроблення механізму підтвердження кваліфікацій і національних дипломів на міжнародному рівні; – формування мотивації у населення до активізації поведінки на ринку праці, набуття професій та кваліфікацій відповідно до потреб ринку праці;
- розроблення дієвого механізму правового та соціального захисту працівників як приватного, так і державного сектора;
- розроблення програм державної підтримки роботодавців до вчасного поновлення професіоналізму працівників через систему надання пільг і преференцій, що позитивно впливатиме на конкурентоспроможність вітчизняних товарів і послуг;
- розроблення програм стимулювання роботодавців до прийому на перше робоче місце молодих фахівців відповідно до одержаної ними професії;
- запровадження дієвого контролю за працевлаштуванням випускників навчальних закладів усіх рівнів, які навчалися за державним замовленням;
- розроблення дієвих механізмів забезпечення зростання легальної зайнятості населення;

– удосконалення механізму та порядку надання довгострокових низьковідсоткових кредитів для здобуття вищої або професійної освіти; – розроблення програм фінансування навчальних закладів щодо закупівлі новітньої техніки, підвищення кваліфікації науково-викладацького складу;

– підготовка державних програм щодо створення належних умов для нарощування освітнього потенціалу України, забезпечення доступу талановитої молоді до нових знань незалежно від місця проживання, майнового та фінансового стану [2].

Звичайно, кожна держава з цього погляду в чомусь унікальна, але, узагальнюючи зарубіжний досвід, можна виділити кілька загальних положень, що відображають загальносвітові тенденції стосовно державної кадрової політики [3, с. 37].

По-перше, в концепціях державної кадрової політики відображено принципово важливі позиції держави як суб'єкта управління відносно людини, її здібностей і в зіставленні із стратегією розвитку суспільства.

По-друге, в концепціях державної кадрової політики визначаються найбільш загальні напрями розвитку правових основ, що визначають стратегію формування, розвитку і затребуваності кадрового потенціалу суспільства. До них, зокрема, належить створення системи гарантій, компенсацій і захисту інтересів громадян, зайнятих у професійних видах діяльності.

По-третє, концепції державної кадрової політики повинні виступати інструментом, який, з одного боку, забезпечував би накопичення кадрового потенціалу та його ефективну реалізацію усередині країни; а з другого, через кадровий потенціал, що працює в інших країнах, забезпечував би відстоювання національних інтересів, не призводячи до виснаження кадрового потенціалу в цілому. Це пояснюється тим, що в умовах відкритості кордонів для праці, включення держав у процеси глобалізації кадровий потенціал стає таким самим цінним ресурсом, як і природні ресурси.

По-четверте, сучасна державна кадрова політика визначає механізми управління професійними ресурсами суспільства переважно економічними

методами відповідно до існуючої стратегії соціально-економічного розвитку держави.

По-п'яте, в змісті державної кадрової політики знаходять відображення основні принципи захисту суспільства від непрофесіоналізму в тих видах діяльності, які можуть бути небезпечними для суспільства і здоров'я людини.

По-шосте, державна кадрова політика визначає основні принципи та пріоритети у сфері професійного розвитку кадрового потенціалу відповідно до тенденцій розвитку науки і технологій.

По-сьоме, державна кадрова політики забезпечує розмежування повноважень центральних і місцевих органів влади з питань формування і розвитку кадрового потенціалу.

Саме така кадрова політика здатна забезпечити реалізацію найважливішої і невід'ємної функції держави - регулювання процесів відтворення і реалізації кадрового потенціалу суспільства в сучасних умовах.

На сьогодні виникла об'єктивна потреба у розробці Концепції розвитку державної кадрової політики в Україні до 2025 років, в яких передбачити наступні пункти. Зокрема, по-перше, планування кадрового потенціалу на рік та на п'ять років відповідно до потреб галузей економіки та суспільства.

По-друге, передбачити застосування терміну «кадровий потенціал» як основи розвитку кадрової політики.

По-третє, удосконалення відділів управління персоналом, зокрема, передбачити, що працівники відділів управління персоналом повинні мати відповідну освіту та займатися розвитком персоналу.

Виокремити наступні етапи формування та розвитку персоналу:

- залучення персоналу та якісних відбір із застосуванням сертифікованих систем оцінювання кадрового потенціалу;
- постійний розвиток персоналу та підвищення кваліфікації;
- створення умов для соціального захисту персоналу;
- застосування гендерного підходу до формування персоналу відповідно до вимог чинних нормативно-правових документів;

- співпраця з центрами працевлаштування з метою постійного оновлення кадрового потенціалу підприємства (організації, установи).

По-четверте, передбачити постійний моніторинг якості кадрового потенціалу країни, вирішення питання ефективного його застосування та формування.

По-п'яте, формування заходів щодо зменшення міграції кадрового капіталу за кордон.

По-шосте, впровадження Програми для талановитої молоді та сприяння навчання такої молоді за кордоном з метою посилення кадрового потенціалу країни.

Список використаних джерел:

1. Ключко А. М. Сучасний стан кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України. *Форум права*. 2011. № 4. С. 367–371. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-4/11kamvck.pdf>.

2. Ковбасюк Ю.В. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку: наук. доп. / Авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та інш. К.: НАДУ. 2012. 72 с. URL: <http://www.twirpx.com/file/1213314/>

3. Пархоменко-Куцевіл О. І. Формування, розвиток та модернізація державних посад : концептуально-методологічні засади : монографія. К. : ФАДА ЛТД, 2010. 296 с.

ПОКРАЩЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

ЛИСОВЕЦЬ ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ

магістр кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональної Академії управління персоналом

У даний час в Україні як і у світі спостерігається системна криза публічної служби. Це виражається у падінні довіри до державних органів, нездатності сучасної публічної служби швидко відповідати на виклики інформаційного суспільства. Відбувається падіння престижу публічної служби.

Низька інституційна спроможність публічної служби виявляється в недостатньому професійному рівні персоналу, якості його підготовки, відсутності системного безперервного навчання і чітких стандартів та процедур діяльності, стратегічного планування роботи органів державної влади.

Недостатня ефективність управління публічною службою зумовлена недосконалістю системи оплати праці керівного персоналу у сфері публічної служби, розбіжністю в оплаті праці територіальних і відомчих органів влади, невисокою якістю управління керівним персоналом у сфері публічної служби, відсутністю належного впливу Національного агентства України з питань державної служби на структурні передумови підвищення ефективності державного управління, зокрема на територіальному рівні [1, с. 95].

Тому в даний час виникла об'єктивна потреба у зміні концептуальних засад управління персоналом публічної служби. Управління персоналом публічної служби, на наш погляд, повинен бути спрямований на нарощування та розвиток людського капіталу. Тобто кадри публічної служби потрібно розглядати як будь-який коштовний ресурс нашої держави. Тому і виникає потреба не просто змінити спрямованість управління персоналом публічної служби, а слід повністю оновити публічну службу – як соціальну інституцію держави.

На сучасному етапі розвитку публічної служби слід виділити наступні проблеми, які потребують термінового розв'язання. Це, по-перше, недооцінка важливості формування системи управління публічною служби; по-друге, відсутність ефективної системи управління процесами реформування публічної служби; по-третє, відсутність загально визнаної моделі управління публічної служби; по-четверте, відсутність єдиної системи контролю за публічною службою; по-п'ясте, застаріли технології управління публічною службою; по-шосте, зміщення та дублювання функцій органів управління публічною службою та кадрових служб державних органів; по-восьме, недостатнє фінансування системи управління публічною службою.

Таким чином, виникла необхідність у кардинальній інноваційній зміні системи публічної служби з урахуванням світових глобалізаційних процесів. Однак, складність такої зміни для України виявляється у тому, що цей процес поєднаний з модернізацією всієї системи публічної служби, а також те, що зміни відбуваються у всіх сферах суспільно-політичного життя [2, с. 75].

Основним механізмом розвитку публічної служби повинна бути розробка та впровадження концепції розвитку публічної служби України, де б зазначалися теоретичні положення, ідеї та принципи регулювання цього процесу.

Результатом розвитку публічної служби має бути створення такої системи публічної служби, яка б скріплювала, єднала державу, задовольняла потреби суспільства та окремого громадянина, забезпечувала результативне та ефективне функціонування механізму держави, якісно реалізувала завдання і функції держави. Сучасна публічна служба повинна забезпечувати політичну, соціальну стабільність у суспільстві, внутрішню і зовнішню безпеку держави, економічний добробут кожного громадянина. Саме публічна служба несе відповідальність за збереження стабільності у державі, демократичний розвиток, дотримання принципів правової держави. Оскільки публічна служба, (і зокрема, публічні службовці) запроваджує у життя державну політику.

Суть реформування полягає у створенні відповідальної державної влади, яка поважає свого партнера – громадянське суспільство. Таким чином, потрібно виховати нову генерацію чиновників – відповідальних, політично-нейтральних, патріотично налаштованих, грамотних та демократичних. Реформування публічної служби спрямоване на створення ефективної системи державного управління та наближення її до європейських стандартів.

Основними принципами розвитку публічної служби є наступні:

1. Принцип пріоритету професійних якостей.
2. Принцип розподілу політичних та «кар'єрних» адміністративних посад.
3. Принцип компенсування обмежень.
4. Принцип виведення поза штат та переведення на контрактну основу деякі посади публічної служби.
5. Принцип прозорості.
6. Принцип орієнтації на клієнта.
7. Принцип службової лояльності. Тобто виконання норм Конституції України та правових актів, підтримка того, політичного курсу, який прийнятий в країні.
8. Принцип етичності публічної служби.
9. Принцип системної підготовки та перепідготовки кадрів.

Ціллю реформування публічної служби є її трансформація у сучасну, ефективну, цілісну систему, яка повинна ґрунтуватися на наступних основних принципах: підвищення якості надання послуг, які надає держава громадянину; сприяння економічному прогресу; раціональне використання державних ресурсів; поліпшення становища публічних службовців.

Реформування публічної служби пов'язане з необхідністю розробки ефективної кадрової політики та тісно пов'язане з реалізацією адміністративної реформи в Україні. Основними проблемами щодо кадрів публічної служби є: відсутність прямої залежності освіти з кар'єрним просуванням; уніфікована

освіта, що не забезпечує гострої потреби у професійних інноваційних кадрах; дефіцит в управлінських кадрах, оскільки вчать одних, а працюють інші.

Сьогоднішня ситуація, яка склалася в країні, потребує вироблення нової управлінської парадигми спрямованої на оновлення адміністративної культури, формування відповідального управлінського апарату до прийняття рішень та підвищення особистої відповідальності, зорієнтованої на служіння інтересам суспільства.

Реформування публічної служби тісно пов'язане з кадровими процесами публічної служби, під якими розуміють послідовні зміни кількісного та якісного складу кадрів публічної служби у просторі та часі, які спрямовані на відтворення якісних характеристик цих кадрів, що забезпечують реалізацію основних характеристик організації, в яких вони працюють. Кадрові процеси публічної служби мають керований характер, однак слід враховувати стихійні фактори, що впливають на кадри – з одного боку, та само активність особистості, її цілеспрямованість, ініціативність, організованість, самокерованість (якості, що походять з сутності людини) – з іншого боку. Усі ці фактори впливають на формування та розвиток кадрів публічної служби, їх якісно відтворення та оновлення.

Останнім часом здійснюється реформування публічної служби у багатьох країнах.

У світовій теорії та практиці зазнає суттєвого перегляду „класична” парадигма публічної служби, що зводиться до:

- аналізу та інституціоналізації політичної ролі бюрократії і механізмів реалізації нею своїх корпоративних інтересів;
- пошуку оптимального співвідношення політичних і професійних засад в адміністрації;
- зменшення ролі вертикальної адміністративної ієрархії, розвитку функціональних органів і т. ін.;
- децентралізації, скорочення, здешевлення адміністрації;
- обмеження ролі традиційних адміністративних „східців” чинів;

- менеджеризації і навіть маркетизації значної частини публічної служби;

- максимальної „чутливості” адміністрації на звернення до неї громадськості [3, с. 206].

Реформування публічної служби повинно бути спрямоване і на структурну оптимізацію, стабілізацію та керованість, впровадження у практику більш ефективних кадрових технологій.

У той же час, реформування публічної служби має забезпечити прозорість, професіоналізм, чесність та ефективність влади, повернути повагу та престиж професії публічного службовця.

Необхідно підкреслити, що від складу адміністративного апарату залежить раціональність та ефективність політичних кадрів. Це пояснюється тим, що на політичні посади обираються або призначаються різні люди з різною освітою, досвідом управлінської діяльності та світоглядом. Балансувати їх слабкості завжди повинен адміністративний персонал, оскільки саме адміністративний персонал тісно співпрацює з політичним і знає його недоліки. Крім того, адміністративний персонал виступає начебто балансувальником між політичним та патронатним. Дійсно можуть виникати складності вверху (політичні посади) та недостатньої кваліфікації внизу (патронатні посади), однак адміністративний персонал повинен виконувати компенсувати, знімати ці недоліки та робити рівновагу. В той же час публічний службовець не повинен бути «слугою» політика, апарат обслуговування певних політичних задумок та амбіцій. Сутність політичної моделі публічної служби полягає у адміністративній підтримці політичних керівників – з однією сторони та засобом реалізації політики таких керівників у життя – з іншої сторони.

На нашу думку, неодмінною складовою проведення успішних реформ є випереджальний характер розвитку інтелектуального потенціалу державної служби. Тобто необхідно не просто підібрати персонал на політичні, адміністративні та патронатні посади, а створити демократичну, конкурентноспроможну, відкриту систему, яка оснований на залученні

талановитих людей, спроможних до зустрічі з новими викликами ХХІ століття. І головний шлях проведення реформ публічної служби є прийняття нормативно-правових документів, оскільки реформи – це завжди зміна цілей держави і суспільства.

Список використаних джерел:

4. Пархоменко-Куцевіл О. І. Формування, розвиток та модернізація державних посад : концептуально-методологічні засади : монографія. К. : ФАДА ЛТД, 2010. 296 с.
5. Прудиус Л. В. Управління якістю професійного навчання державних службовців в Україні. К., 2012. 231 с.
6. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А.М. Школика ; Центр політико-правових реформ. К.: Конус-Ю, 2007. 735 с.

ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ МЕДИНСЬКА Г.А.

Національна академія державного управління при Президентові України

Гуманітарна політика в тому вигляді, що існує зараз, не достатньою мірою формує середовище для реалізації всіх творчих, культурних, інтелектуальних спроможностей людини і нації. Тому, як наголошують вітчизняні науковці, сьогодні актуальним постає питання запровадження чітко орієнтованих, збалансованих та методичних дій суб'єктів державного управління. Усе це разом повинно спиратися на загальнодержавні пріоритети. У зв'язку з цим, виникає нагальна потреба аргументації процедури вироблення змістовного і дієвого інструментарію оцінки ефективності гуманітарної політики [1].

Незаперечним є той факт, що гуманітарна політика держави тісно пов'язана із іншими політиками держави. Якщо узагальнити різні підходи до

трактування дефініції “гуманітарна політика”, то стає можливим її визначення як інтегральної системи концепцій та інтенцій їх досягнення політичними та державними інституціями в процесі формування і розвитку духовної сфери індивідів та суспільства [2].

Найбільш поширеною є думка, що духовна сфера охоплена освітньою, науковою, культурною, етнонаціональною, інформаційною та іншими видами політик, які спрямовані на гарантування конституційних прав і свобод громадянина, а також його всебічний розвиток як індивіда [2, с. 105]. Виходячи з цього, стає зрозумілим, що така діяльність повинна мати різноманітне забезпечення, у тому числі і нормативно-правове.

З цього приводу В. Бебік зазначає, що провідною метою гуманітарної політики в Україні сьогодні має стати генерація умов для національної, соціально-культурної еволюції людей, окремих соціальних груп та усього суспільства на основі реального втілення в життя прав людини, усіх націй і етнічних спільнот, що існують в межах єдиної поліетнічної держави. Зважаючи на це, виникає потреба всебічного захисту національних інтересів соціуму від зовнішнього культурно-інформаційного впливу іноземних держав, які посягають на цілісність України [2, с.106].

Наразі, гуманітарна політика крізь призму національних інтересів, спрямовується на формування, розвиток і збереження фундаментальних гуманістичних загальноцивілізаційних цінностей. Оскільки духовні цінності є надбаннями людства, історичної та культуротворчої діяльності багатьох поколінь, то держава у проведенні своєї гуманітарної політики повинна орієнтуватися саме на них [2; 3].

С. Овчаренко у своїх наукових працях наголошує, що саме на систематичне упровадження гуманістичної парадигми в громадянському суспільстві, повинна бути орієнтована сучасна політична доктрина державного управління в Україні. Виходячи з цього, політична позиція держави повинна бути зорієнтована на запровадження ціннісних пріоритетів гуманітарного розвитку як інструменту захисту громадянських прав і свобод та забезпеченні

умов для встановлення відповідного балансу між потребами суспільства і захистом інтересів майбутніх поколінь як на національному, так і на наднаціональному рівнях [3, с. 19].

Варто наголосити, що, при підтримці Програми розвитку ООН (ПРООН), на основі цінностей гуманістичного суспільства сучасності і майбутнього, Україна долучилася до гуманітарної стратегії розвитку людства. Так, у 2000 р. Україна підписала Декларацію тисячоліття [4], а у 2003 р., з урахуванням специфіки національного розвитку, адаптувала “Цілі розвитку Тисячоліття” до реальних потреб соціально-економічного розвитку держави.

Спираючись на досягнення “Цілей розвитку Тисячоліття”, підсумковим документом Саміту ООН “Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року” було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань. Як результат, національні цілі сталого розвитку на сьогодні здебільшого стали орієнтовані на забезпечення соціальної справедливості та добробуту [5]. Такий стан речей можна трактувати не тільки як практику узгодження національної організації соціально-гуманітарного розвитку з сучасними цінностями глобального характеру, а також як визнання гуманітарної складової фундаментальним критерієм визначення ефективності державної політики в цілому.

Разом з тим, аналіз стану гуманітарного розвитку в Україні сьогодні виявив ряд неузгоджених та подекуди полярних за спрямованістю процесів. Так, відповідно до оприлюднених результатів Індексу людського розвитку за 2018 р., Україна перебуває на 88 місці у рейтингу з 189 країн, тобто, посередині таблиці. Ситуація абсолютно не змінилася у 2019 р. За період з 1990 до 2018 року значення ІЛР України збільшилося лише з 0,705 до 0,750, тобто на 6,3%. За цей же період очікувана тривалість життя при народженні в Україні збільшилась на 2,1 років, середня кількість років навчання – на 2,2 роки, а очікувана кількість років навчання зросла на 2,7 років. Проте рівень життя, який вимірюється ВНД на душу населення України, скоротився приблизно на 25,6% в період між 1990 та 2018 рр. [6]. Разом з тим, варто звернути увагу на

кризові прояви, що наявні в українському суспільстві. Вони, зазвичай, викликані особливостями національних системних перетворень і соціально-економічними труднощами.

Сьогоднішній стан оновлення українського суспільства, який здебільшого зосереджений на демократизації суспільних відносин, спричинив появу певних проявів правової та морально-етичної аномії. Також показовим є те, що на сьогодні держава не має впливових позицій в процесі формування орієнтацій і життєвих цінностей громадянського суспільства. Все це відбувається на тлі зменшення участі держави у підтримці програм, орієнтованих на гуманітарний розвиток [7]. Треба наголосити, що Законом України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” [8] гарантується демократичний розвиток держави та однією з основних засад її внутрішньої політики визнано утвердження громадянського суспільства. Також, згідно з Указом Президента України “Про пріоритетні заходи щодо сприяння зміцненню національної єдності та консолідації українського суспільства, підтримки ініціатив громадськості у цій сфері” одним із головних напрямів діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування визначається запровадження заходів щодо зміцнення національної єдності та консолідації українського суспільства та взаємодії з організаціями громадянського суспільства [9]. Однак план заходів з цього напрямку затверджений КМУ лише в березні 2018 р. [10].

На сьогодні важливим постає питання активізації діяльності громадянського суспільства та підвищення його ролі у різних сферах діяльності суб’єктів виконавчої влади, у тому числі і в процесі реалізації реформ в гуманітарній сфері. Актуальним також є підтримка владою громадських ініціатив, зміцнення державно-партнерських відносин та налагодження ефективного діалогу органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадянськими об’єднаннями, в першу чергу з питань забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Для забезпечення вищезазначеного, Указом Президента України затверджено Національну

стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 рр. [11].

Так, до основних напрямів Стратегії задекларовано: створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку організацій громадянського суспільства; забезпечення ефективних процедур участі громадськості під час формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення; стимулювання участі організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку України; створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці [11].

Ще одним значним кроком на законодавчому рівні є затвердження основних вимог щодо організації і проведення органами державного нагляду (контролю) консультацій з громадськістю за ініціативою громадських об'єднань з питань здійснення державного нагляду (контролю) [12].

У Проєкті КГРУ на період до 2020 р. зазначено, що незважаючи на рівень законодавчого забезпечення державного управління гуманітарною сферою в Україні, через недостатнє забезпечення фінансовими, матеріальними, виробничими та іншими ресурсами держава сьогодні не здатна гарантувати реалізацію взятих на себе зобов'язань. Зважаючи на те, що більшість прав, визначених Конституцією України сьогодні є переважно декларативними, а саме: право на житло (ст. 47), на достатній життєвий рівень (ст. 48), на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49), безпечне для життя й здоров'я довкілля, відшкодування завданої порушенням цього права шкоди (ст. 50), безплатну вищу освіту (ст. 53) та ін., більшість українців незадоволена своїм рівнем життя і розвитком держави в цілому [7].

Також варто наголосити, що недостатня увага до проблем гуманітарної сфери з боку органів державної влади спричинила їх деградацію. Якщо і далі буде продовжуватися пасивність з боку органів влади – це може викликати появу та зростання недовіри суспільства до спроможності й здатності держави враховувати потреби та інтереси громадян, заохочувати людей розв'язувати власні проблеми за рамками встановлених норм та механізмів в Україні.

Список використаних джерел:

1. Троцинський В. П., Петроє О. М. Розробка моделі оцінювання державної соціальної політики на регіональному рівні. *Вісник Національної академії державного управління*. 2009. Вип. 1 С. 207–214.
2. Бебик В. М. Політологія для політика і громадянина : монографія. Київ : МАУП, 2003. 424 с.: іл.
3. Овчаренко С. В. Гуманітарна та культурна політика : навч. посіб. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. 152 с.
4. Декларація тисячелеття Організації Об'єдинених Націй. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_621.
5. Цілі розвитку тисячоліття Україна: 2000 – 2015. URL: http://un.org.ua/images/stories/docs/2015_MDGs_Ukraine_Report_ukr.pdf
6. Україна посередині рейтингу в Доповіді ПРООН про стан людського розвитку за 2019 рік. Доповідь ПРООН про стан людського розвитку за 2019 р. 9 грудня 2019. URL: <https://cutt.ly/PydBS6f>
7. Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року. Проект від 16.08. 2012 р. URL: http://www.adm-km.gov.ua/doc/doc862_100712.doc.
8. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 року № 2411-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
9. Про пріоритетні заходи щодо сприяння зміцненню національної єдності та консолідації українського суспільства, підтримки ініціатив громадськості у цій сфері : Указ Президента України від 01.12.2016 року № 534/2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/534/2016>
10. Про затвердження плану заходів щодо зміцнення національної єдності, консолідації українського суспільства та підтримки ініціатив громадськості у зазначеній сфері : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.03.2018 року № 179-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo->

zmicnennya-nacionalnoyi-yednosti-konsolidaciyi-ukrayinskogo-suspilstva-ta-pidtrimki-iniciativ-gromadskosti-u-zaznachenij-sferi

11. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : Указ Президента України від 26.02.2016 року № 68/2016.
URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>

12. Про затвердження Порядку проведення органами державного нагляду (контролю) консультацій з громадськістю за ініціативою громадських об'єднань : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 року № 398.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/398-2017-%D0%BF>

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНИ

ЛАГУТА ІННА ВОЛОДИМИРІВНА,

магістр кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональної Академії управління персоналом

Основними завданнями нової стратегії подолання бідності має стати усунення впливу наслідків фінансово-економічної кризи на добробут населення, виявлення груп населення, які мають найвищий ризик соціального відторгнення і розробка заходів щодо їх інтеграції в суспільство. Соціальне партнерство виступає як чинник формування соціальних інститутів. Усталена практика діалогових відносин зосереджена переважно на врегулюванні проблем не тільки у соціально-трудовій сфері, а й в сфері взаємодії громадянського суспільства з державою. Ключові учасники соціального партнерства зведені в системі трипартизму профспілок, організацій роботодавців і представників органів виконавчої влади, що репрезентують основних суб'єктів ринку праці [2, с. 480]. Це детерміновано усвідомленням того, що демократизацію політичного режиму неможливо вирішити без забезпечення стабільності економічних, політичних і соціальних відносин. Соціальне партнерство виступає основною складовою соціального механізму демократичного врядування, сутність якого

полягає в налагодженні конструктивної взаємодії між групами, що визначають ту чи іншу сторону партнерства, легітимізуючи й інституціоналізуючи її.

Соціальне партнерство передбачає конструктивне партнерство двох або трьох секторів для вирішення соціальних проблем, задоволення суспільних потреб та інтересів. Демократизація політичного режиму супроводжується появою різноманітних форм власності. Проблема регулювання відносин у соціально-трудої сфері стає найважливішим напрямком соціально-економічного та політичного розвитку держави. Таке регулювання зазвичай повинно забезпечувати узгодження та захист інтересів працівників, роботодавців (підприємців), органів державної влади, місцевого самоврядування шляхом досягнення консенсусу, вироблення і здійснення єдиної, узгодженої позиції.

При цьому мова йде не про злиття інтересів, а про досягнення оптимального балансу між ними, про створення такого положення, при якому будь-який власник міг їм забезпечити собі стабільне отримання прибутку, а найманий працівник - гідні умови свого існування, що відповідають певному рівню якості життя [1, с. 119].

Отже, функції відносин соціального партнерства, функціонуючи у вигляді єдиної цілісної системи, дозволяють не просто систематизувати можливі напрями для їх застосування на практиці, відіграють значну роль у вирішенні поставлених завдань. Соціально-партнерські функції надають можливості сторонам не просто вчиняти певні дії, а й долати розбіжності в поглядах і попереджати настання негативних наслідків у майбутньому. З урахуванням того, наскільки важливу роль відграє соціальне партнерство в розбудові демократичного суспільства, рівень дослідженості й розробленості (передусім його функцій) є неприпустимо низьким. Як багатогранний правовий феномен соціальне партнерство виконує безліч функцій, основна з яких – забезпечення захисту прав та інтересів робітників, роботодавців і держави. Саме функціонування соціального партнерства дозволяє вирішувати конфлікти на початкових стадіях. Функції соціального партнерства дозволяють перевести

постійну наявність протиріч у мирне русло, забезпечують дотримання численних конституційних положень, сприяють налагодженню двостороннього діалогу між працівниками й роботодавцями, державою та громадянами, владою й бізнесом, а також виступають одним із фундаментальних понять у розбудові України як європейської держави. Отже, у світлі необхідності приведення національного законодавства до рівня європейських стандартів порушене питання потребує нагального та якісного законодавчого закріплення.

Успішний розвиток соціального партнерства як форми активізації інвестиційної діяльності приватного сектора у стратегічно важливій державній сфері і людський капітал можливий лише за умови, коли забезпечено баланс інтересів держави і приватного інвестора.

На нашу думку, система соціального забезпечення є відображенням стану суспільства. При цьому розвиток системи соціальної допомоги має не лише орієнтуватися на цільові показники, але також враховувати загальні цінності. Вважаємо, що загальними цілями системи соціального забезпечення України мають бути наступні:

- поліпшення якості життя (як у відношенні рівня, так і в забезпеченні соціальної справедливості);
- чуйність до вимог, що пред'являються населенням (щодо поваги гідності до осіб, які потребують соціальних послуг, дотримання принципів конфіденційності, врахування потреб та уразливості груп населення);
- дотримання принципу справедливості при розподілі фінансових ресурсів із забезпеченням захисту від фінансового ризику (як у відношенні розподілу фінансових ресурсів, так і в забезпеченні захисту від фінансових ризиків).

На нашу думку, такого роду специфічні цілі стратегії розвитку системи соціального забезпечення в рамках процесу розвитку соціальної сфери - це не лише кінцева мета стратегії, а й основна рушійна сила економічного розвитку України. Вважаємо, що особлива увага повинна приділятися як рівню якості

соціальних послуг, так і нівелюванню нерівності в рівні забезпеченості послугами.

На рівні органів соціального забезпечення в Україні пропозиції вдосконалення їх діяльності наступні:

1. Інформування одержувачів послуг про місце знаходження інформаційних стендів в приміщеннях органів соціальної сфери при їх зверненні.

2. Роз'яснення одержувачам послуг, особливо в організаціях соціальної сфери для інвалідів та осіб похилого віку, змісту необхідної інформації про діяльність органів соціальної сфери, а також можливості отримати інформацію на сайті організації.

3. Підвищення якості, повноти інформації про діяльність органів, розміщеної на офіційному сайті органів, а також розширення можливості доступу в мережу «Інтернет» для пошуку необхідної інформації одержувачів послуг.

4. Дотримання стандарту при наданні послуги з часу очікування надання послуги отримувачем послуги, особливо в органах соціального обслуговування для інвалідів та осіб похилого віку.

5. Додаткове навчання персоналу, який забезпечує безпосереднє надання послуг, питанням етики професійної діяльності для підвищення задоволеності одержувачів послуг доброзичливістю, ввічливості працівників органів соціальної сфери.

6. Розширення форм дистанційної взаємодії як з одержувачами послуг, які обслуговуються в органів соціальної сфери, так і з їх родичами і потенційними одержувачами послуг.

Специфіка діяльності органів соціального захисту визначає необхідність їх максимальної доступності для соціально незахищених верств населення. Для цілей поліпшення оцінки споживачами послуг рівня комфортності і доступності доцільно проаналізувати висловлені користувачами послуг побажання до

діяльності органів соціального захисту і врахувати ці побажання при складанні плану роботи установи.

У частині доброзичливості, ввічливості та компетентності працівників для розвитку і підтримки необхідного рівня даного показника доцільно проводити тренінги для співробітників за напрямом «доброзичливість, ввічливість і компетентність щодо клієнтів установи». З метою підвищення рівня задоволеності послугами доцільною є робота щодо підвищення оцінок по всіх розглянутих показниках, а також впровадження передових методів роботи з одержувачами послуг.

Поліпшення соціального обслуговування забезпечується за рахунок комплексу заходів, спрямованих як на окремих осіб (індивідуальна соціальна допомога), так і на населення в цілому (послуги громадського сектора соціальної сфери) і на соціально-економічні детермінанти суспільства (бідність, безробіття). Крім того, досить важливо забезпечити адекватне фінансування загального доступу до необхідних соціальних послуг.

Разом з тим, не менш важливою є мета стратегії розвитку систем соціального забезпечення - дотримання принципу справедливості і захист від фінансових ризиків. Проблеми фінансування системи соціального забезпечення повинні розподілятися справедливим чином. Це означає, що в процентному відношенні до доходів «бідні» не повинні платити за соціальні послуги більше, ніж «багаті». Крім того, має бути забезпечений захист від фінансового ризику, пов'язаного з використанням соціальної допомоги, тобто вартість соціальних послуг не повинна ставати несправедливим фінансовим тягарем для населення або приводити до зубожіння.

Інше завдання удосконалення якості й доступності соціального захисту для населення - адекватне врахування індивідуальних і суспільних очікувань стосовно моральних аспектів, які, зокрема, включають шанобливе ставлення (гідність, конфіденційність, розумна ступінь свободи вибору), оперативне реагування на потреби, доступ до інформації і систем соціальної підтримки.

Безумовно, для підвищення ефективності функціонування системи соціального забезпечення є безліч різних варіантів. Так, стосовно до будь-якої конкретної функції системи соціального забезпечення, зміни можуть торкатися таких елементів, як:

– структура і стратегії, механізми надання соціальних послуг та розподілу фінансових ресурсів, нормативно-правова база, стимули і національні стратегії;

– ключові допоміжні системи, такі як система управлінського обліку або інформаційна система;

– навички і знання не лише персоналу в сфері соціального забезпечення, а й осіб, що визначають політику управлінців, працівників кадрових служб.

Таким чином, до основних цілей удосконалення якості й доступності соціального захисту для населення можна віднести поліпшення якості життя, справедливість щодо оплати соціальної допомоги із забезпеченням захисту від фінансових ризиків і чуйність системи соціального забезпечення. Ці основні цілі можуть бути досягнуті за допомогою ряду проміжних цілей, таких як доступність, якість та ефективність наданої соціальної допомоги.

Список використаних джерел:

1. Головаха Є. Інституціональні зміни в Україні: шлях до кризи і шляхи виходу з неї. *Українське суспільство. Двадцять років незалежності. Соціологічний моніторинг: У 2-х т.* Т. 1. Аналітичні матеріали / За ред. д.е.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. К.: Інститут соціології НАН України, 2011. – 576 с.

2. Jesuit D., Sych L. Local economic development and cross-border networks. *International Journal of Public Sector Management*. – 2012. – Vol. 25 ; Is. 6/7. – P. 473–482.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

ЗАДОЄНКО К.О.

аспірант Національної академії

державного управління при Президентові України

Ефективність публічної гендерної політики залежить від того, наскільки при її формуванні та реалізації враховані соціокультурні особливості, а саме: ставлення до гендерних питань більшості населення, позиціонування чоловіків та жінок у соціальних комунікаціях, системоутворюючі чинники формування гендерної ідентичності тощо. Безумовно, всі ці чинники визначаються культурними та історичними особливостями конкретного соціального середовища, і тому вони фактично не можуть бути об'єктом політичного регулювання, через те, що їх зміна має довготривалі часові простори. Тому, визначальним для формування та реалізації гендерної політики стає створення основних передумов, що забезпечує гендерну рівність та справедливість у всіх сферах суспільного життя [1-2].

По-перше, це правове забезпечення формування гендерної політики; по-друге, побудова системи соціальних інституцій, які будуть забезпечувати реалізацію гендерної політики; по-третє, створення відповідного державно-управлінського механізму. Останнє передбачає, насамперед, зміну гендерної свідомості працівників органів влади та створення гендерно чутливої системи державного управління.

Правове забезпечення передбачає створення законодавчої бази для формування та реалізації гендерної політики. Воно має певні рівні, які створюють ефективну систему законодавства про права жінок і чоловіків. До першого, верхнього рівня, можна віднести конституційні гарантії прав і свобод людини незалежно від її статі. Другий, середній, утворює галузеве законодавство, що конкретизує конституційні норми у різних сферах суспільного життя (економічній, політичній, соціальній тощо). Третій, найнижчий, включає в

себе регулюючу процесуальну й процедурну сторони реалізації принципу рівних прав і рівних можливостей статей, а також встановлює порядок контролю за здійсненням на практиці норм галузевого законодавства.

Зауважимо, що активна законодавча діяльність носить лише декларативний характер. Підтвердженням цьому можуть виступати статичні данні щодо кар'єри жінок на державній службі. Тому для того, щоб правовий механізм розпочав ефективно функціонувати, пропонується реалізація сукупності пропозицій.

З метою найбільш ефективно реалізації повноважень Президента України як гаранта Конституції щодо гендерних питань доцільно заснувати Національну раду з питань гендерної рівності, яка може бути залучена до роботи в профільних комісіях та групах. На цю інституцію може бути покладено нагляд за виконанням Закону про основи державних гарантій забезпечення гендерної рівності, публікацію щорічних звітів про виконання Закону. Причому, до складу позаштатних членів Національної ради доцільно було б залучати вчених, фахівців, експертів-фахівців з неурядових організацій.

На наш погляд, свою роль міг би відіграти парламентський комітет з питань гендерної політики у складі Верховної Ради України. Такий комітет був би спроможний врахувати гендерну проблематику в усіх стратегічних та програмних документах, здійснювати аналіз наслідків реалізації тих чи інших законів, постанов, які проходять через Верховну Раду, став би засобом у "формуванні та виробленні в країні гендерної державної стратегії, яка має розглядатися та прийматися парламентом, гендерній оптимізації в суспільстві. На основі такої стратегії має будуватися державна політика [23, с. 40]". До повноважень цього профільного парламентського комітету доцільно було б запровадити механізм постійних громадських слухань з усіх аспектів гендерної політики [3].

Проблеми гендерної рівності все більше стають у центрі уваги виконавчих органів влади, що потребує розширення повноважень з цього питання прем'єр-міністра, міжміністерських органів, відділів та служб при

окремих міністерствах. Запровадження відповідних міжнародних стандартів міжстатевої рівності, створення можливостей досягнення рівних прав і рівного статусу чоловіків і жінок дає підстави для внесення пропозицій щодо створення спеціального міністерства з рівних прав і можливостей.

Основними напрямками його діяльності було б запровадження нових механізмів формування державної гендерної політики, міжгалузєва координація діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, здійснення аналізу чинного законодавства на предмет його відповідності міжнародним гендерним стандартам та внесення пропозицій щодо приведення національного законодавства у відповідність до вимог міжнародного права, організація наукових та експертних досліджень з питань рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, зокрема з метою визначення досягнення рівності у виборчих правах, державний контроль за дотриманням гендерної справедливості та рівності в усіх сферах суспільного життя, мотивація керівників державно-управлінських установ щодо забезпечення гендерної рівності [4].

Важливого значення для формування третього рівня правового забезпечення реалізації гендерної політики набуває судове забезпечення захисту прав жінок та гендерної рівності. Сучасна система судової влади не готова до вирішення гендерних питань. Тому для урегулювання цих питань необхідне створення спеціалізованих судів по пенсійних, трудових справах, опіці й піклуванню, що сприяють забезпеченню законності у сфері забезпечення гендерної рівності та справедливості.

Для забезпечення ефективною реалізації публічної гендерної політики є дуже важливим створення гендерно чутливої системи державного управління, що має, в першу чергу, створити рівні умови для жінок та чоловіків у процесі прийняття важливих державно-управлінських рішень. Це передбачає реалізацію таких заходів:

- посилення прав жінок при конкурсному прийомі на державну службу;
- створення найменших передумов для усвідомлення жінками

безперспективності її кар'єри;

- пропорційне представництво чоловіків і жінок у вищих управлінських колах на адміністративних і політичних державних посадах;

- надання широких прав державним установам у використанні гнучких моделей робочого дня;

- створення умов по догляду за дітьми, а також використання інших видів відпусток.

Важливим напрямком у створенні гендерно-чутливої системи державного управління, як показує світовий досвід, може стати розвиток аналітико-експертних груп, служб, центрів, як державних, так і недержавних, що сприяють і допомагають жінкам у просуванні по службі. На сьогоднішній день в Україні діє низка громадських організацій, які ставлять на меті відстоювання прав жінок. Але більшою мірою вони акцентують увагу на захисті прав материнства та дитинства, запобіганні можливій дискримінації жінок в економічній сфері тощо. Проте ці організації не залучені до громадського контролю за кар'єрою жінок на державній службі, а вони змогли б відіграти суттєву роль у формуванні громадської думки до жінки державного службовця [5].

Таким чином, формування та реалізація публічної гендерної політики повинна включати наступні особливості у цієї сфері. По-перше, це урахування специфіки формування ціннісної чоловічої та жіночої орієнтації. Чоловіки більше орієнтовані на кар'єрне просування та успіх на службі, а жінки більше зорієнтовані на сім'ю. Тому, при рівних стартових можливостях чоловіків та жінок, чоловіки суттєво випереджають жінок у кар'єрному просуванні. По-друге, така ситуація вимагає забезпечення певних заходів щодо рівності. До них можна віднести: створення для жінок додаткових можливостей для самореалізації (наприклад гнучкий робочий графік, можливість виконання роботи на дому, підвищення кваліфікації у вільний час тощо); створення умов для швидкого (порівняно з чоловіками) просування жінок по службовій драбині; створення банку даних вакансій на державній службі для жінок тощо.

По-третє, є доцільним активне залучення громадських організацій до формування у жінок позитивного ставлення до кар'єри на державній службі.

Список використаних джерел

1. Саєнко Ю. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві / Ю. Саєнко, Л. Амджадін, М. Васильчук, Г. Герасименко. К. : Основи, 2010. С. 142.

2. Карчевська О.В., Літвін Л.А. Гендерний паритет у політиці як чинник консолідації демократії: досвід держав Європи. Гілея: науковий вісник. 2018. №128. С.320-324.

3. Філіпс С. Д. Гендер і державна політика. Дискурс, ідентичність і думка: внесок фемінізму до політичних студій / Філіпс С. Д. К.: Основи, 2004. 101 с.

4. Цікул І. Проблеми інтеграції жінок в органи влади України. Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових статей. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. Чернівці: Рута, 2007. Вип. 325-326. С. 168-173.

5. Шведова Н. А. Гендер, демократия и гражданское общество. Новые направления политической науки: Гендерная политология. Институциональная политология. Политическая экономия. Социальная политика / редкол.: С.Г Айвазова (отв. ред.), С.В. Патрушев (отв. ред.) и др. М.: РАПН, ПОССПЭН, 2007. С. 237-251.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

ЩЕРБАК НАТАЛІЯ

кандидат наук з державного управління,

доцент кафедри державного управління

та менеджменту Тернопільського національного економічного університету

Реалізація державної політики, спрямована на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, залежить від дієвості інституційного механізму – ключової ланки забезпечення гендерної рівності. На національному рівні до інституційного механізму входить розгалужена мережа державних органів, установ та закладів, що реалізують політику рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Наразі, в Україні сформовано основні складові такого інституційного механізму публічного управління.

Важливим кроком у сфері сприяння гендерній рівності та розширення прав і можливостей жінок і чоловіків є створення нормативно-правової бази з питань гендерної рівності, зокрема, закріплення в Конституції України основних гарантій щодо забезпечення гендерної рівності [1], а також ухвалення Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" від 8 вересня 2005 року (далі – Закон), яким визначено інституційний механізм забезпечення гендерної рівності [2]. Зокрема, статтею 7 Закону визначено, що органами, установами та організаціями, наділеними повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є такі:

- Верховна Рада України;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- Кабінет Міністрів України;
- спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування,

визначені в їх складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

- об'єднання громадян.

Верховна Рада України (далі – ВРУ) є законодавчим органом України, у повноваженнях якого зосереджена вся законотворча робота, зокрема, у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також питання ратифікації міжнародних договорів. Саме ВРУ має функції з формування державної гендерної політики у всіх сферах суспільного життя. ВРУ, відповідно до статті 8 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», має такі повноваження: 1) визначає основні засади гендерної політики держави; 2) застосовує у законодавчій діяльності принцип забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; 3) здійснює парламентський контроль за виконанням законодавчих актів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [2].

Після підписання і ратифікації Угоди про асоціацію з ЄС Україна зобов'язалася «враховувати питання рівності між чоловіками і жінками при розробці та впровадженні законів, постанов, адміністративних положень, політики і заходів» (Стаття 29 ЄС (2006/54/ЕС), тому нагальним постало завдання інтеграції гендерного підходу у законотворчу діяльність – відповідно до європейських норм [6].

У системі органів виконавчої влади вищим органом у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є Кабінет Міністрів України. Основними напрямками діяльності Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) відповідно до статті 2 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» є такі:

- здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, актів Президента України; вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина (зокрема, в сфері
 - забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків), створення
 - сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості;

- забезпечення проведення державної політики в різних сферах життєдіяльності українського суспільства (зокрема, державної гендерної політики); спрямування та координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю.

Отже, на Кабінет Міністрів України законодавством покладено проведення єдиної державної гендерної політики, розробку і реалізацію державних цільових програм щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, спрямування і координацію роботи міністерств та інших органів виконавчої влади щодо забезпечення гендерної рівності тощо.

Для посилення координації роботи органів виконавчої влади, а також для практичного впровадження принципу гендерної рівності у всі сфери життя суспільства Уряд своєю постановою від 7 червня 2017 року № 390 запровадив посаду Урядового уповноваженого з питань гендерної політики (далі – Урядовий уповноважений) та затвердив відповідне Положення. Урядовий уповноважений є посадовою особою, на яку покладено функцію з організації здійснення КМУ повноважень у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства [3].

Своєю діяльністю Урядовий уповноважений сприяє координації дій з впровадження центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування рекомендацій міжнародних інституцій з прав людини та рекомендацій і зауважень міжнародних моніторингових місій та міжнародних організацій та забезпечує інформування громадськості через засоби масової інформації про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства, а також про прийняття КМУ рішень із зазначених питань. Варто зазначити, що Урядовий уповноважений з правом дорадчого голосу бере участь в засіданнях КМУ, але під час розгляду тих питань, що належать до його компетенції.

У структурі інституційного механізму формування та реалізації гендерної політики України Мінсоцполітики відіграє роль спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та

можливостей жінок і чоловіків та забезпечує формування та реалізацію державної політики у цій сфері. 17 червня 2015 року постановою КМУ № 423 "Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України" було затверджено Положення про Мінсоцполітики, де в пункті 4 підпунктах 83-91 визначено функції міністерства у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Можна виділити наступні функції Мінсоцполітики у сфері гендерної рівності:

- розробляє заходи, спрямовані на забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства
 - формує Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності
 - узагальнює виконання державних програм з питань гендерної рівності
 - здійснює в межах повноважень, передбачених законом, контроль за дотриманням гендерної рівності під час вирішення кадрових питань у центральних і місцевих органах виконавчої влади
- організовує навчання державних службовців з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків
- здійснює разом з іншими центральними органами виконавчої влади підготовку науково обґрунтованих пропозицій щодо забезпечення гендерної рівності
- організовує в установленому порядку проведення наукових та експертних досліджень з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків
- проводить моніторинг та узагальнює результати забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у різних сферах життя суспільства
- вносить пропозиції щодо застосування позитивних дій та їх припинення.

Ще одним центральним органом виконавчої влади, до повноважень якого належить забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є *Міністерство юстиції України* (далі – Мін'юст), яке діє відповідно до

Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою КМУ від 2 липня 2014 року № 2283.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» та постанови Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2018 р. № 997 «Питання проведення гендерно-правової експертизи», Мін'юст здійснює проведення гендерно-правової експертизи законодавства.

Міністерство внутрішніх справ України активно залучено до процесу виконання основних міжнародних зобов'язань України щодо утвердження гендерної рівності та є одним з основних суб'єктів реалізації гендерної політики в Україні з питань боротьби із сексуальними домаганнями, попередження домашнього насильства, жорстоким поводженням з дітьми, протидії торгівлі людьми, а також відповідає за прийняття та розгляд скарг на факти дискримінації за ознакою статі.

Органи прокуратури відповідальні за прийняття та розгляд скарг на факти дискримінації за ознакою статі відповідно до статті 22 Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків".

Суди розглядають позови щодо дискримінації за ознакою статі відповідно до чинного законодавства України.

Серед положень Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", міститься норма (стаття 12 Закону), яка вказує на те, що формування та реалізація гендерної політики в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування забезпечується роботою уповноважених осіб (координаторів); радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; консультативно-дорадчих органів; відповідальних структурних підрозділів.

В умовах реалізації широкомасштабної реформи державного управління важливим завданням є упровадження стандартів гендерної рівності у діяльність усіх органів державної влади. Одним із найбільш пріоритетних завдань реалізації державної гендерної політики в Україні на сучасному етапі є

розбудова інституційної спроможності органів державної влади та органів місцевого самоврядування на усіх рівнях публічної влади щодо упровадження стандартів гендерної рівності.

На всіх етапах реалізації Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 474-р, має бути передбачено здійснення відповідних заходів щодо забезпечення гендерної рівності як складової частини принципів державного управління. Стратегія має забезпечити розв'язання гендерного дисбалансу у сфері державної служби та управління людськими ресурсами [4].

Необхідним завданням подальшої реалізації реформи державного управління є створення сприятливих умов для забезпечення рівного доступу жінок і чоловіків до ухвалення рішень на державному рівні, рівномірного представлення інтересів різних соціальних груп в усіх органах державної влади тощо, а також забезпечення ефективної взаємодії та співпраці між владою та громадянами щодо упровадження стандартів гендерної рівності.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
3. Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики : постанова Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. № 390. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/390-2017-п>
4. Деякі питання реформування державного управління України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-р>
5. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>

6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

7. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. – К.: Основи, 2017. – 256 с.

8. Analyzing Gender. Women and Men in Development. – Stockholm: SIDA, 2003.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ЗНАННЯМИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.

ШАПОВАЛ ОЛЬГА ВАСИЛІВНА

аспірант ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

На основі аналізу практики управління корпоративними знаннями в вузах можна зробити висновок про недостатню готовність і здатність учасників цього процесу до ефективної організації своєї діяльності. Найбільш істотними наслідками цього є:

- «односпрямованість» застосування знань, що виражається в тому, що вони поширюються переважно з ініціативи адміністративного апарату і в напрямку від керівництва до працівників. Представники двох останніх когорт вкрай рідко виступають в якості ініціаторів їх поширення та використання;

- націленість на освітній процес в цілому, і лише в окремих випадках на інноваційну діяльність;

- бюрократизація, пов'язана з гіпертрофованою формалізацією процесу, широким використанням імітаційних практик, в ході яких реальні дії підмінюються деклараціями, демонстрацією і декораціями.

Це зумовлює обмежену функціональність корпоративних знань у вузі, подолання якої вимагає сучасних технологічних рішень на основі концептуального осмислення перспектив їх розробки, трансляції і практичного використання.

Сенс концепції полягає в системному і регулярному оновленні корпоративних знань шляхом проектування і впровадження механізму їх виробництва, розповсюдження та використання в освітньому середовищі вищого навчального закладу. Основною ідеєю цієї концепції є уявлення про корпоративні знання, як про необхідну умову реалізації вузом багатовимірної освітньої послуги, яку зазвичай визначають як систему знань, інформації, умінь і навичок. Що використовуються для задоволення різноманітних освітніх потреб особистості, суспільства, держави [1].

В даний час, очевидно, слід говорити про багатовимірну освітню послугу, яка реалізується вузом за допомогою:

- навчання споживачів;
- здійснення науково-дослідницької діяльності;
- організації роботи малих підприємств, що випускають інноваційний, наукомісткий продукт;
- здійснення соціально-виховної роботи.

Всі види багатовимірної освітньої послуги ВНЗ функціонують за допомогою наповненості навчальними, методичними, науковими та іншими знаннями, які в сучасному суспільстві повинні носити інноваційний характер. Цільова спрямованість освітніх послуг орієнтована на нові дослідження, перспективні розробки, гранти та комерціалізацію наукової діяльності. Сполучною ланкою, що концентрує освітні послуги і втілює їх на практиці є споживачі.

При цьому всі корпоративні знання повинні бути пов'язані в єдиний пакет. Під «пакетом корпоративних знань» розуміється їх перелік, зібраний з різних джерел, адекватних основними напрямками діяльності вузу, відповідно до заданих потреб.

Формування «пакету корпоративних знань» являє собою перетворення їх в системне утворення, найважливішою характеристикою якого є цілісність. Що виражається в наявності стійких зв'язків між елементами і виникненні у них нової якості. Яка не властива жодній з компонентів окремо. Будучи систематизованими, корпоративні знання набувають синергетичний ефект, який визначається здатністю їх носіїв акумулювати внутрішню енергію когнітивних процесів не тільки шляхом накопичення, систематизації і передачі знань, умінь, навичок, інформації, але і за допомогою перетворення знань в нові результати інтелектуальної діяльності.

Синергія когнітивних процесів відображає одночасно і зміна їх ціннісно-сміслового контексту, в результаті якого в учасників формується нова парадигма управління вузом. В рамках її знання і інтелектуальна діяльність трансформуються в стратегію розвитку установи ВО, концептуальне бачення якої представлено на мал. 1.

Реалізація даної стратегії, з одного боку, підпорядковується довгостроковій меті, що визначається на основі досягнення балансу між пріоритетами державної освітньої політики та інтересами колективу вузу. Що репрезентується через адміністрацію і громадські формування закладу ВО. Ці цілі можуть відрізнятись в залежності від конкретного вузу.

Формування матричної структури управління корпоративними знаннями включає два аспекти: змістовно-сміслової і прикладної.

Змістовно-смісловий аспект пов'язаний зі зміною ставлення до феномену корпоративних знань у вузі. Ця зміна передбачає:

- твердження в учасників освітнього процесу чіткого уявлення про зміст феномена корпоративних знань, їх статус та значення, як для установи ВО, так і для суспільства в цілому. На перший погляд, постановка даного завдання буває зайвою для вузу, діяльність якого, спочатку детермінована процесом функціонування знань. Але дослідження показують, що навіть висока оцінка знань взагалі, органічна системі вищої освіти, ще не дорівнює (не означає) визнання значущості феномену корпоративних знань;

- надання корпоративних знань статусу соціальної інституції, тобто системи правил, які, згідно з Т. Веблену (американський економіст, соціолог, публіцист, футуролог, доктор філософії), формують «поширений образ думки в тому, що стосується окремих відносин між суспільством і особистістю, та окремих виконуваних ними функцій» [2]. Будь-яка інституція «визначає не тільки звання, посаду, а й соціальну групу, стан, спільність інтересів і поглядів, а також інших властивостей однотипних суб'єктів щодо соціальної специфікації їх дії» [3]. Оскільки будь-яка інституція затверджується «на основі суспільного

консенсусу та компромісу, в результаті чого відбувається консолідація їх різноманіття в єдності інституційної системи» [4]. Ця задача пов'язана з більш загальною проблемою розвитку корпоративної культури вузу;

- мотивацію учасників освітньої діяльності до участі в роботі по формуванню, розповсюдженню та використанню корпоративних вузівських знань. Одним з найважливіших аспектів цієї діяльності є формування у них готовності і здатності сприяти захисту системи корпоративних знань, їх конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг і в рамках соціально-економічного простору в цілому. Формування цієї мотивації в даний час, представляється виключно складним завданням в силу ряду причин:

а) а) обмеженості ресурсів провінційного вузу, за допомогою яких можна стимулювати працівників;

б) б) наявності комплексу проблем, що визначають стан корпоративних відносин у вузі [5].

в) в) недосконалість критеріїв оцінки діяльності працівників і структурних підрозділів, орієнтовані переважно на формальні показники.

У прикладному аспекті впровадження матричного підходу включає в себе вирішення низки завдань.

Завданням структурування суб'єктів управління корпоративними знаннями, до числа яких відносяться:

- керівники вузу, що визначають стратегію розвитку та збереження системи корпоративних знань і здійснюють управління цим процесом;

- керівники структурних підрозділів вищого навчального закладу, що забезпечують функціонування традиційних механізмів відтворення корпоративних знань;

- керівники структури, в завдання якої входить проектне управління процесом формування, поширення і використання корпоративними знаннями;

- тьютори знань щодо основних напрямів діяльності вузу, функціональні обов'язки яких полягають у зборі та поширенні корпоративних знань;

- співробітники і студенти, які навчаються. Включення в процес управління розвитком корпоративних знань може бути реалізовано через практику проектування, однак їх участь в управлінській діяльності можливо лише епізодично;

- інші (в тому числі, зовнішні) актори процесу формування та розподілу знань.

Блок вибору класифікатора корпоративних знань включає в себе:

- -аналіз джерел знань;
- -визначення
- виявлення знань;
- -відбір знань для збору
- витяг
- -збір знань

Блок формування репозиторія корпоративних знань передбачає:

- створення ІТ-інфраструктури;
- формування бази знань;
- підготовку знань до зберігання;
- внесення / приміщення знань в репозиторій;
- формування класифікаторів корпоративних знань.

Блок маркування корпоративних знань передбачає:

- аналіз знань;
- угруповання знань за тематикою і напрямком;
- класифікацію знань для інформаційної системи;
- прийом, оновлення та актуалізація заявок на корпоративні знання

від споживачів.

Список використаних джерел:

1. Катасонова Г. Р. Организационные модели функционирования вузов с учетом формирования целей обучения // Современные проблемы науки и образования. 2015, № 5, с. 81.

2. Веблен Т. Теория праздного класса. М., 1984, С. 201.

3. Иншаков О.В. Экономические институты и институции: к вопросу о типологии и классификации // Социологические исследования. 2003. №9, С. 45.
4. Иншаков О.В. Экономические институты и институции в современной экономической теории // Весник. Серия 3, № 11, С. 17.
5. Абрамов Р. Тревога и энтузиазм в дискурсах об академическом мире: международный и российский контексты // НЛО. 2016. № 2 (138). С. 32.

СЕК'ЮРТИЗАЦІЯ ІСЛАМУ В ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

АУЛІН ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ,

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Слідом за закінченням холодної війни та розпадом соціалістичної системи основне поле світового безпекового дискурса, а значить і стратегічних комунікацій поступово перемістилося з політико-ідеологічної до релігійно-політичної та етно-релігійної сфери. Цьому в значній мірі сприяли зусилля США та їх союзників. Останні в 1960-1980-х роках розглядали радикальний ісламізм як важливий інструмент для забезпечення власної безпеки у військово-політичному (силовому) контексті на тлі сек'юритизації політики соціалістичного табору.

У цьому контексті сек'юритизація інтерпретується як надання певній проблемі статусу екзистенціальної загрози, який обов'язково вимагає «екстрених заходів та обґрунтування дії поза звичайними межами політичної процедури» [1, с. 23-44]. У зв'язку з цим десек'юритизація розуміється як зміна статусу об'єкта з «екзистенціальної загрози», яку необхідно нейтралізувати всіма наявними засобами аж до силових, до звичайного політичного, тобто «переведення питань з режиму надзвичайних ситуацій на нормальні процеси переговорів у політичній сфері» [1, с.4].

Перемога шіїтських ісламістів в Ірані та поразка колишнього СРСР в Афганістані викликали великий моральний підйом в ісламістських колах. Водночас фінансова підтримка з боку суперників Радянського Союзу й отримання від них зброї та новітніх технологій ведення повстанської боротьби зробили радикальний ісламізм одним із чинників глобальної небезпеки.

Після розпаду СРСР і краху соціалістичної системи почався бінарний процес сек'юритизації з боку Заходу на чолі зі США та радикальних ісламістів, які намагалися виступати від всієї умми (світової спільноти мусульман). Кожному з цих акторів був потрібний «образ ворога» для мобілізації політичних та інших ресурсів всередині власних соціальних континуумів. У наслідок терактів ісламістів із радикального об'єднання «Аль-Каїда» у вересні 2011 р. і дій у відповідь з боку Білого дому обопільна сек'юритизація наближалася до вищої точки і досягла апогею з появою так званої «Ісламської держави». Проте слідом за тим як ІД потерпіла крах і радикальні ісламісти сьогодні вже не становлять загрози, наближеної до глобальної, виникає необхідність аналізу ісламістського чиннику в контексті внутрішніх загроз.

У такому сенсі слід мати на увазі, що сьогодні порядок денний у сфері політичного активізму в ісламі визначається протистоянням двох глобальних сил: суфіїв та ісламістів, які мають стійкі зв'язки зі своїми одновірцями за кордоном. Головною метою суфіїв у немусульманській країні є досягнення конструктивного діалогу з місцевою державною владою для захисту інтересів своїх вірян у релігійно-соціальній сфері, політична активність суфіїв найчастіше має вимушений характер. Велика частка сучасних ісламістських організацій беруть на озброєння ідеологію «Братів-мусульман», їх кінцева мета – створення всесвітнього мусульманського Халіфату, з правовою системою, заснованою на шаріаті. У багатьох мусульманських країнах при владі знаходяться прихильники ісламістської ідеології і навіть «помірковані ісламісти» у стратегічних комунікаціях намагаються активно використовувати етноконфесійні й політико-економічні чинники для поширення свого впливу на

важливі для них регіони з метою отримання переваг безпосередньо для себе або для захисту інтересів своїх етнічно близьких одновірців.

Україна знаходиться в групі країн, території яких звичайно використовуються для транзиту радикальних ісламістів. В українському варіанті - з Близького Сходу в бік Євросоюзу. Поруч із цим може здійснюватися поступове розширення інфраструктури для подальшого використання для відпочинку та лікування ісламістських бойовиків, поранених в інших регіонах. «Транзитний» стан країни веде до серйозних репутаційних втрат, спотворюючи позитивний міжнародний імідж державної політики, що проводить офіційний Київ. Це ускладнює євроінтеграційні перспективи України. Крім того, підвищення кількості радикальних ісламістів, що тимчасово перебувають на території України, поступово може перейти до нової якості – викликати збройні конфлікти між їх угрупованнями, а також з місцевими силовими органами.

Виходячи з викладеного, й беручи до уваги той факт, що сьогодні в Україні також відбувається протистояння між суфіями та ісламістами, політика сек'юритизації повинна мати подвійний, проте не половинчастий характер. Ісламізм, який має інтенції до швидкої радикалізації, особливо в країнах зі слабкою владою та неефективними правоохоронними органами, повинен розглядатися як потенційна загроза державній безпеці й національним інтересам України в цілому. Така позиція повинна знайти відображення в нормативних актах профільних відомств України й, насамперед, РНБО. У цьому випадку йдеться саме про окремі документи, які розкривають характер загрози, містять у собі чіткі посилення на ознаки розвитку ситуації, коли і в якому обсязі потрібно застосовувати силові заходи, і, саме головне, визначаються шляхи попередження радикалізації за рахунок здійснення конкретних превентивних дій. У таких заходах повинні брати участь всі державні органи, які можуть сприяти нівелюванню можливого негативного розвитку подій.

Водночас відносини з українськими мусульманами, що притримуються толерантної до державних інституцій суфійської релігійної традиції, необхідно вибудовувати у форматі десек'юритизації. Суфійські спільноти повинні отримувати підтримку державної влади у своєму протиборстві з ісламістами на легітимній основі. У такому випадку це зніматиме з представників правоохоронних органів велику частину навантаження в ідеологічному протистоянні радикальним течіям в ісламі та створюватиме основу для максимального поширення суфійських поглядів серед українських мусульман. Задля цього дуже ефективною була б підтримка з боку держави освітніх та медійних проектів суфійських громад. Особливо важливим у цьому контексті є виховання нового покоління мусульманських теологів у відповідних учбових закладах на території України.

На першому етапі для здійсненні подібних планів доцільним було б проведення комплексних досліджень щодо визначення ідеологічної та політичної сутності ісламізму, з якісним аналізом тенденцій розвитку ситуації в Україні на середню та віддалену перспективу. У цьому контексті позитивним міг би бути досвід західних партнерів. Наприклад, створення урядом Австрії "Центру документації політичного ісламу", який незалежно і науково займатиметься ідеологією політичного ісламу і аналізуватиме приховані ісламістські мережі [2].

Література:

1. Security: A New Framework for Analysis. By Barry Buzan, Ole Weaver, and Jaap de Wilde. Boulder, CO: Lynne Rienner, 1998. 239p.
2. Integrationsministerin Raab: Dokumentationsstelle Politischer Islam nimmt Arbeit auf. URL: <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/bundeskanzleramt/nachrichten-der-bundesregierung/2020/integrationsministerin-raab-dokumentationsstelle-politischer-islam-nimmt-arbeit-auf.html>

ДЕРЖАВНІ ІНСТРУМЕНТИ ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

ІВАНЕЦЬ В.А.

доцент ЧТТБіП МНТУ ім. академіка Ю.Бугая

За оцінкою підрозділу ООН за 2018 рік (World Happiness Report) Україна зайняла 133 місце із 158 (між африканськими країнами Чадом і Ефіопією) в рейтингу самих щасливих країн світу за шістьма факторами: ВВП на душу населення (113 місце), продовженість життя, щедрість, соціальна підтримка, свобода і корупція в частині їх впливу на прийняття важливих життєвих рішень. За останні п'ять років ВВП на душу населення знизилось на 38%, а продукти харчування зросли на 300%. Одна з найнижчих довір населення владі у світі (9% із середнього показника в 56%). На низькі темпи зростання національної економіки є ряд причин: відсутність будь-яких поточних і стратегічних планів розвитку економіки у владних структурах, байдужість і відверте свавілля та безконтрольність дій чиновників, їх хабарництво та корупція привели до соціальної і економічної катастрофи; зuboжіння населення (70-80%), безробіття, низький рівень зарплат і пенсій, збільшення тарифів на комунальні послуги, падіння морально-культурного рівня народу, міграція населення за кордон (більше 10 млн. чоловік) і відтік робочої сили та висококваліфікованих кадрів; війна на Сході України; олігархічно-командне та зовнішнє управління національною економікою за вказівками структур ЄС, МВФ та інших «закордонних спеціалістів», які не розуміють і не намагаються її зрозуміти, і за порадою яких ми втрачаємо людей та руйнуємо залишки економіки.

Але Україна має ще достатній інтелектуальний, ресурсний, техніко-економічний та фінансовий потенціал розвитку національної економіки. За даними вітчизняних економістів і фахівців, Україна може "вийти на достатній рівень соціально-економічного розвитку, нарощуючи економіку на 7-10% ВВП на душу населення протягом наступних двох років, скоротивши зовнішню

заборгованість в 76 млрд. доларів США і дефіцит бюджету, за рахунок механізації, модернізації, інновацій, інвестицій та нових технологій у виробництві. Таким чином збільшуючи робочі місця на 2 млн. чоловік та стратегічні підприємства, і зарплату в 1200 доларів США, повернувши робочий потенціал із-за кордону та маючи чітку стратегію розвитку з Федерацією роботодавців України (ФРУ). Необхідний мирний стабільний розвиток економіки (кожен день війни на Сході України коштує 1 млрд. 300 млн. гривень), подолання корупції, зменшивши тарифи ЖКГ на 25%, та зупинення розкрадання природних багатств держави, запровадження ринку сільгоспземель з володінням їх співвітчизниками через загальнонаціональний референдум. Потрібне професіональне українське управління в державному і економічному секторі, створивши дієві механізми громадського, правового і політичного контролю за діяльністю влади та вотум довіри до неї. Держава повинна дотримуватись соціально-економічних напрямків розвитку зі стимулюванням базового доходу. На думку іноземних спеціалістів та науковців, найбільш перспективними напрямками розвитку національної економіки є сільське господарство та енергетика. Обсяг ринку землі складає 10 млрд. доларів США з 12 млн. га державних земель, яку можна продавати по 150 доларів США за 1 га. А сектор енергетики принесе ще 3 млрд. доларів США протягом наступних 3-5 років. Реформа енергоефективності - єдиний шлях до енергонезалежності країни.

На думку вітчизняних науковців, незважаючи на певні успіхи в розвитку економіки протягом останніх трьох років, Україна не пододала і половину наміченого шляху. Щоб успішно витримати конкуренцію, зберегти та історично розширити ринки збуту своєї продукції Україні (до 1991 року 1400 українських підприємств експортували свою продукцію в 123 країни світу) на прикладі прикордонної Чернігівщини (третья за площею область країни і один із лідируючих регіонів за впровадженням інвестицій) необхідно:

Нарощувати ефективність ринкової економіки з провадженням ціноутворюючих принципів конкурентну вітчизняну продукцію з високої

доданою вартістю до світових цін. Ведучі підприємства регіону ПАТ «Камвольно-суконна компанія «Чексіл», «А/Т Тютюнова компанія «ВАТ - Прилуки» та Корюківська фабрика технічних паперів «Слов'янські шпалери» постійно удосконалюють своє виробництво продукції та її асортимент. Так, ПАТ «КСК «Чексіл» виготовляє камвольні костюми й суконні пальтові тканини, тканини для пошиття форменого одягу, пряжу, неткані матеріали та ковдри, до яких входять бавовна, віскоза та синтетичні волокна і налічує близько 2 тисяч артикулів. Десинатори і технологи розробляють синтетичні пальтові тканини, на які існує підвищений попит (велюр, твіди, «мелтон», двосторонні пальтові тканини). На вимогу замовника підприємство може розробити й запустити у промислове виробництво будь-яку тканину. Виробництво продукція базується на сучасних технологіях і здійснюється на найсучаснішому обладнанні виробництва Італії, Німеччини та Швейцарії. На експорт йде 70-80% пряжі і більша частини тканин в Англію, Бельгію, Канаду, Німеччину, Росію, США, Францію Нідерланди, Данію, Білорусь, Азербайджан, Казахстан, Вірменію, Сирію, Йорданію, Китай і Індію. Особливу увагу приділяють ринку Італії, країні-лідеру, який визначає моду і тенденції в розвитку текстилю. Прилуцька тютюнова фабрика є першим підприємством з іноземними інвестиціями в тютюновій галузі України і має запроваджений повний цикл виготовлення цигарок. Високотехнологічне підприємство з сучасним обладнанням має сертифікати відповідності міжнародним стандартам ISO 14001 (екологічний менеджмент), OHSAS 18001 (менеджмент у сфері безпеки і та охорони праці) з інтегрованою системою управління виробництвом. Працює система управління якістю за міжнародним стандартам ISO 9001 та одна з найкращих лабораторій серед 40 фабрик компанії у світі, яка відповідає вимогам ДСТУ ISO/IEC 17025:2006. На Прилуцькій тютюновій фабриці виробляють більш ніж 10 марок сигарет (Kent, Pall-Mall, Viceroy, Lucky Strike, Rothmans і «Прилуцькі особливі», які експортуються до Білорусі, Вірменії, Грузії, Молдови, Азербайджану та Сінгапуру. Корюківська фабрика технічних паперів випускає близько 50 млн. рулонів на рік. В асортименті

більш 2500 дизайнів шпалер (паперові гофровані, миючі, дуплексні, акрилові, вінілові, на флізеліновій основі, гарячого тиснення) та поліграфічну продукцію, яка постійно удосконалюється. Високоякісна продукція має заслужений авторитет на ринках СНД, Прибалтики і Польщі. КФТП застосовує хімічні ресурсоефективні чисті технології переробки деревини і рослинної сировини з дотриманням екологічної безпеки. Є й інші потужні підприємства регіону, які здійснюють експортні поставки у понад 50 країн світу. (Прилуцький завод «Білкозин», Ічнянський завод сухого молока та масла, Ніжинський жиркомбінат, ФСГ «Золотий Пармен» (органічні соки) та інші).

Вдосконалювати концепцію розвитку зовнішньоекономічних зв'язків держави, приділивши серйозну увагу підготовці кадрів (сучасних висококваліфікованих менеджерів) для зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Справжньою школою підготовки сучасних менеджерів є Чернігівська торгово-промислова палата (ТІ 111), яка зайняла 9-те місце в Україні у 2018 р. серед торгово-промислових палат, що підвищила конкурентоспроможність виробників регіону на 44% у 2017р. ТПП постійно підтримує конкурентоздатність підприємців області, представляє і захищає інтереси широких верств підприємництва. Проводить різноманітні семінари, тренінги, конференції, форуми з залученням висококваліфікованих вітчизняних і зарубіжних фахівців і експертів. В них охоче приймають участь менеджери, керівники підприємств, молоді підприємці, їм надається Європейська мережа підприємств (ENN) - система розміщення профілей підприємств і їхніх пропозицій, з якими знайомляться 65 млн. покупців і продавців., що охоплює 80 країн світу. ТПП надає також послуги для бізнесу - знайти продукцію, замовити її та привезти в країну, розмитнити й доставити в адресат, продати продукцію наших виробників, знайти ринки збуту. Є брокерський відділ і відділ сертифікації. В найближчому майбутньому знадобляться менеджери і ІТ-технологія - web-розробники, програмісти, розробники ігор і аналітики з обчислювальної техніки і з інформаційної безпеки, віртуальні адвокати. УВ економічному секторі потрібні будуть для розробки програм фінансових

заощаджень і схем страхування бренд-менеджери і PR-менеджери через електронну валюту. Аналітики в «Big Data» (великі дані) знадобляться на стику інформаційних технологій і соціології з добрими математичними даними, статистичними, комп'ютерними, економічними та бізнес-знаннями, а також розробники «розумних будинків» та біотехнологій..

Нарощувати експорт у зовнішній торгівлі, особливо продукцією машинобудування та галузей високих технологій, ІТ - технологій, АПК, переробки сільськогосподарської продукції, деревообробної промисловості, легкої промисловості, енергетики, розвитку транснаціональних логістичних схем. Саме перспективними напрямками розвитку національної економіки Чернігівщини стали сільське господарство і переробка сільськогосподарської продукції, ІТ-технології, деревообробна і легка промисловість, розвивається машинобудівний комплекс. Індекс обсягів виробництва валової продукції в АПК за 2018р. перевищив 110% і зібрав рекордний урожай зернових - 4,9 млн. тонн при середній врожайності 69 центнера із гектара (за обсягом виробництва сільгосппродукції на одну особу - п'яте місце в Україні). Чернігівщина посідає друге місце у країні (25% українського виробництва) з вирощування озимого жита і вирощує 12% українського вівса, є лідером експорту українського крохмалю, експортує область також кормову кукурудзу, олію, органічні соки та зерна гірчиці. Експорт продукції АПК становить 494 млн. доларів США (65% від загального показника по області). У товарній структурі переважали продукти рослинного походження і готові харчові продукти. На Чернігівщині працює ряд потужних підприємств з переробки сільгосппродукції. Ніжинський жиркомбінат переробляє 500 тонн олійних культур (ріпак, соняшник та соя) і потребує ще одне виробництво такої ж потужності. Поруч працює підприємство «Сяйво» з виробництва експортних нішевих культур (насіння льону, гірчиці, люпину, коріандру) та за унікальною технологією нерафіновану соняшникову олію під торговою маркою «Оksamит смаку». «Ніжинський консервний завод» зі знаним у світі ніжинським огірком, що першим в Україні почав продавати в мережах чищені та варені овочі у вакуумному упакованні.

Ічнянський завод сухого молока та масла, більшість продукції якого їде на експорт. Найбільший в Україні Чернігівський новий завод ПБП «Вимал» з переробки крохмалю потужністю 1200 тонн на добу. Він може переробляти 1500 тонн на добу, але в регіоні бракує картоплі. Один із найбільших в Україні нових заводів з виробництва злакових /пластівців «Добродія» потужністю понад 1 млн. кг на місяць (сел. Михайло-Коцюбинське Чернігівського району). Чернігвщині потрібно відновлення традиційних напрямів картоплярства (врожай картоплі один з найвищих в Україні - 187 ц/га.) і льонарства, будівництво заводу з переробки товарної кукурудзи на комбікорм для виробництва високоякісної тваринницької продукції, нових тваринницьких комплексів та реконструйованих ферм. Доцільно розвивати інфраструктуру зернозбирального господарства, обслуговуючих сільгоспкооперативів, виробництво екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства, системи сільськогосподарського дорадництва. В машинобудуванні доцільно розширяти нові ринки збуту та оновлювати асортимент конкурентоздатної продукції. А саме, компанії «PET Technologies», який виробляє високоточну апаратуру для видування пляшок (1400 пляшок за годину) і експортує її до 40 країн світу. Це ж стосується Прилуцької «Промислової компанії «Пожмашина» та завод «Ніжинсільмаш», які працюють за новою технологією, зберегли обладнання, людський потенціал, репутацію авторитетних підприємств в ближньому зарубіжжі. Потужний концерн «Еталон», куди входить три підприємства «Чернігівський ковальський завод», «Український кардан» та «Чернігівський автозавод», що виготовляє карданні вали, рухомі частини залізничних вагонів, підшипники, вироби машинобудування, автобуси і тролейбуси, зараз працює на 40% потужності та над сертифікацією у ЄС для виходу продукції на ринки Європи. Легка промисловість регіону, що об'єднує швейне і ткацьке виробництво в Чернігові, Ніжині, Прилуках і Сосниці, доцільно об'єднуватись на кластерній основі для виходу на зарубіжні ринки. Треба також додати до Чернігівського регіону можливості енергетичної бази з видобутку покладів торфу (одні з найбільших в

Європі), газу та нафта, яка, на жаль, належно не експлуатується через брак залучення державних коштів.

Вдосконалювати механізм валютно-фінансових відносин з іншими державами. За висновками зарубіжних і вітчизняних економістів, учасників Українського фінансового форуму в Одесі в 2018 році, необхідно прискорити реформу податкової адміністрації, ринку землі, приватизації, агентства впровадження юридичних рішень Державної виконавчої служби, створивши Службу фінансових розслідувань і долаючи корупцію та бюрократію. В Україні працюють 3500 інвесторів, які працюють на довгостроковій основі в програмі реформ в державі. Державі, перш за все, потрібно підвищити відповідальність, підзвітність і прозорість, що дасть можливість отримати кращий кредитний рейтинг, більш низькі процентні ставки в 3-4% річних, що означало б ефективність реформ, управління та стабільного росту економіки. Це забезпечить можливість стабільного інвестування в країну та довіру з боку інвесторів. У 2018 році в економіку Чернігівської області іноземні інвестори з 16 країн світу вклали 8 млн. доларів США прямих інвестицій - акціонерного капіталу (97% належать інвесторам із країн ЄС). Всього від початку інвестування внесено інвестиції з 38 країн світу (90% - з Великої Британії, Нідерландів, Швейцарії, Кіпру, Латвії і Туреччини) на суму 434 млн. доларів США - 92% в промислові підприємства, 4% в підприємства сільського, лісового і рибного господарства (статдані на 31.12.2018р.). Для України потрібен сприятливий бізнес-клімат без корупції і шахрайства, перехід до прямих іноземних інвестицій, відмовившись від допомоги інвесторів та траншів МВФ, які збільшують зовнішній борг країни. Реформа інвестування тісно пов'язана з реформою бюджетної децентралізації. Починаючи з 2015 року в Україні бюджети ОТГ у середньому зросли на 165,4 млрд. грн. (у 5-7 разів). З початку 2016р. з бюджету розвитку м. Чернігова виділено 150 млн. грн. для реконструкції найпроблемніших ділянок головних фекальних колекторів та заміни фрагментів магістральних водопроводів і до 2021р. планується ще 350 млн. грн. Відновлено біля 10 км магістральних і розподільчих тепломереж до

180 багатоповерхових будинків. Витрачено 20 млн. грн. на сучасні європейські антивандальні урни. За 3 роки інвестовано в освіту 315 млн. грн. на оновлення парку комп'ютерної техніки у школах, триває термореновація всіх будівель освіти і медицини. Придбано сучасне обладнання для закладів охорони здоров'я на 95 млн. грн. Видатки на підтримку галузі культури і спорту зросли втричі: встановлено 47 повноформатних дитячих і 18 спортивних майданчиків та 6 нових футбольних полів зі штучним покриттям. Бюджет розвитку Чернігова зріс з 2014 р. з 77 млн. грн. до 700 млн. грн.(у 9 разів).

Національні інтереси України у ЗЕД визначені на трьох рівнях: глобальному, регіональному і локальному. Українські інтереси в глобальному сенсі можуть бути реалізовані через тісне співіснування з сусідніми державами і нейтральний статус зовнішньої політики держави та незалежний сильний військовий потенціал на управління національною економікою і внутрішніми процесами розвитку країни, щоб відновити економічну безпеку і незалежність держави від військових блоків та структур МВФ, ЄС.

У субрегіональному вимірі Україна має в просторі найближчого оточення значний інтеграційний потенціал для розвитку зовнішньоекономічних зв'язків: природні і трудові ресурси, виробничі потужності, науково-технічний потенціал, геополітичне становище, географічне розташування і транспортне забезпечення. Припинивши війну на Сході і налагодивши дипломатичним шляхом гарні, партнерські, ділові стосунки з сусідніми Росією, Польщею, Словаччиною, Угорщиною і Румунією, та укріпивши дружні зв'язки з Білоруссю, доцільно здійснювати успішне прикордонне співробітництво. Чернігівщина має сталі довгострокові економічні зв'язки з Гомельщиною, які успішно розвиваються В рамках проекту «Активізація малого і середнього бізнесу в прикордонних регіонах України- Білорусь» в черговий раз відбулось в січні 2019р. 5-е міжсекторальне засідання з транспортних послуг. Транзит - це мінімальні вкладення, максимальна економічна віддача, притік валюти, зростання престижу держави і що вигідно Чернігівщині, так як експорт продукції з України з Білорусі утричі менший, ніж імпорт в Україну з Білорусі.

На локальному рівні національна економіка має специфіку природно-матеріального, людського, фінансового і наукового потенціалу кожного регіону країни і цьому передують глибокий аналіз можливостей виробництва, практично всім підприємствам доводиться вирішувати одні й ті ж самі економічні проблеми. Саме на таких принципах кластерних ініціатив був сфокусований орієнтир в 2018 році Чернігівщини на таких перспективних напрямках для нашого регіону як деревообробна й легка промисловість. До ініціативи долучилися виробники та дизайнери одягу (швейна фабрика «Елегант»), навчально-виробничі підприємства, профільні виші (ЧНТУ), представники Департаменту економічного розвитку ОДА, постачальники тканин (ПАТ «КСК «Чексіл»), фурнітури, Німецько-української торгово-промислової палати, що дозволило в рамках професійного обміну вивчити німецький досвід кластерів. На думку німецьких експертів, конкурентоздатність держави - це експортна спроможність її кластерів, саме в умовах кластерів бізнес здатен формувати найбільш високу додану вартість кінцевого продукту. Чернігівщина потребує зони пріоритетного розвитку прикордонного регіону та пільги через логістичні переваги на центральну і західну України, де розміщують підприємства іноземні інвестори. У Чернігові також запрацював само організований ІТ-кластер. Це спільнота компаній у галузі інформаційних технологій, метою яких є покращення та розвиток сфери ІТ в місті.

Список використаних джерел

1. Старостенко Г.Г., Онишко С.В., Поснова Т.В. Національна економіка: навч. посібник. - К.: Ліра - К. 2016 - 432с.
2. Тарасевич В.М. Національна економіка: навч. посіб. Для студ. Вищ. Навч. закл. [Білоцерківець В.В., Лебедєва В.К. та інш.]; За ред. В.М. Тарасевича - К: Центр учбової літератури, 2009. - 280с.
3. URL: gazetadp@ukr/net за 2018/2019 роки.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

ГРИВКО С.Д.

Здобувач Чернігівського національного технологічного університету

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні для здійснення ефективного державного регулювання розвитку інноваційного потенціалу економіки регіонів з метою виробництва конкурентоспроможної наукоємної продукції доцільно вносити зміни на всіх управлінських рівнях. Для сприяння розвитку інноваційної діяльності в сфері наукоємного виробництва варто, на думку автора, заходи інноваційної політики розробляти окремо, для кожного рівня управління.

Здатність економіки регіонів залучати та оптимально використовувати інвестиції в інновації багато в чому залежить від наявності сприятливих умов, при цьому рішення соціальних задач у багатьох випадках є наслідком економічного прогресу. Однак у рамках державної політики неприпустимо визначати пріоритетність економічного розвитку перед соціальним при всій показній привабливості такого підходу, з іншого боку, обмежуваний характер соціальних вимог не повинен приймати переважного фактора, особливо в умовах дефіциту ресурсів. Виходом із протиріччя між макроекономічними і соціально-економічними критеріями стають корпоративні методи управління на регіональному рівні. Але і корпоративні методи повинні бути обмежені, тому що перетворення територій у гігантську корпорацію в остаточному підсумку приводить до соціально-економічних потрясінь.

Як і в цілому для державного регулювання соціально-економічного розвитку країни, так і для економіки регіонів зокрема, існує можливість використання всіх трьох підходів: макроекономічного, соціально-економічного і корпоративного. Розглядаючи особливості кожного з підходів, дійдемо висновку, що можливо побудувати таку систему, коли кожний з них взаємно доповнює один одного. Таке сполучення різних підходів здійснюється при

наступних умовах:

- макроекономічний підхід формує необхідні інституціональні умови реалізації інноваційної економічної політики держави (сюди, насамперед, віднесемо непрямі методи державної підтримки використання інноваційного потенціалу – законодавство, інфраструктура, фіскальна політика);

- соціально-економічний підхід визначає мету функціонування економічної політики в країні, що забезпечує соціальну стабільність;

- корпоративний підхід дозволяє реалізувати методи прямої державної підтримки розвитку інноваційного потенціалу – формування організаційних платформ з реалізації інноваційних розробок у економіці регіонів при участі держави, суб'єктів виробництва, науково-освітнього сектору та громадськості [1].

На нашу думку, основним інструментом державного регулювання, який дозволяє забезпечувати ефективне формування та розвиток інноваційного потенціалу економіки регіонів України залишаються програми, які інтегрують і координують діяльність відповідних адміністрацій, спрямованих на розвиток та зусилля відомств на різних рівнях. Під державною інноваційною програмою розуміється сукупність установлених цілей і пріоритетів розвитку інноваційної діяльності в економіці регіонів, шляхів та засобів їхнього досягнення на основі взаємодії всіх зацікавлених учасників інноваційного процесу.

У цьому зв'язку програмно-цільовий підхід до вирішення проблем розвитку інноваційного потенціалу економіки регіонів слід розглядати як інструмент державного регулювання, що одночасно забезпечує як формування інноваційної політики в цілому, так і її реалізацію у виді конкретних програм різного рівня і призначення. Нами зазначено, що програми повинні відповідати ряду обов'язкових вимог, а саме: легітимність; нормативність програм будь-якого рівня; реальність; диверсифікованість; конкретність цілей і задач; контрольованість; відповідальність [2].

Державна інноваційна програма розвитку економіки регіонів як частина економічної політики повинна містити наступні положення:

1) аналітичну частину, яка включає в себе аналіз стану інноваційної активності з метою виявлення: рівня та ступеня використання інноваційного потенціалу; перспективності і напрямків інноваційної діяльності, її масштабу та впливу на конкурентоспроможність економіки регіонів на внутрішньому та зовнішньому ринках; структурних і інституційних змін; умов підвищення рівня розвитку інноваційного потенціалу;

2) план заходів, спрямованих як на поліпшення інноваційного клімату в економіці регіонів, так і спрямованих на підтримку окремих суб'єктів господарювання;

3) систему контролю за здійсненням програмних заходів і систему моніторингу за розвитком інноваційного потенціалу економіки регіонів.

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що держава підтримує інноваційні проекти на різних стадіях інноваційного процесу по-різному, але здійснення єдиної координації найбільш ефективно в рамках інтегрованої інноваційної програми. Аналіз результатів виконання державних та регіональних програм показує, що основною причиною їхньої недостатньої ефективності є як застосування традиційних ієрархічних принципів організації окремих стадій інноваційного процесу, так і відсутність інтеграційного ринкового механізму використання та залучення необхідних ресурсів (фінансових, технологічних, виробничих, управлінських, кадрових та ін.) для реалізації всього інноваційного процесу [3]. Така ситуація приводить до розривів між стадією наукового дослідження і наступним процесом комерціалізації результатів наукових досліджень, а також дослідним і виробничим сектором, що негативно позначається на комерційній і бюджетній ефективності. Необхідно для досягнення ефективності інноваційної програми розвитку економіки регіонів дотримуватися ряду умов і процедур, представлених нижче.

До позитивних наслідків реалізації інноваційних програм розвитку економіки регіонів України можна віднести: збільшення доходу бюджету; створення національного ринку інновацій; формування нових робочих місць;

формування зв'язків між регіонами; зменшення дотацій у регіони.

До стратегічних цілей розвитку економіки регіонів як результату ефективного використання інноваційного потенціалу належать: формування додаткових джерел фінансових ресурсів; збереження кадрового потенціалу; залучення молоді до науково-технічної діяльності; підвищення конкурентоспроможності економіки регіонів на вітчизняному та світовому ринках.

Нами запропоновано визначити пріоритети розвитку інноваційного потенціалу економіки регіонів країни для розробки системи та структури цілей інноваційної програми в рамках державної економічної політики. Першочерговим пріоритетом є орієнтація на глобальні критерії науково-технічного прогресу, що дозволяють здійснювати добір прогресивних технологій і продуктів.

Наступним за значущістю пріоритетом є досягнення цілей соціально-економічного розвитку. Головне завдання органів державної влади при цьому полягає в створенні сприятливого соціально-економічного середовища й умов для підвищення інвестиційної активності в науково-інноваційній сфері.

Третій пріоритет: інноваційна політика в країні повинна мати селективний, строго вибіркового характеру, не прагнучи охопити всі напрямки науково-технічного розвитку, а, вибравши напрямки стратегічного прориву, за якими можливе перевищення існуючого технологічного рівня, концентрувати на них основну частину обмежених ресурсів [4].

Кожен суб'єкт господарювання економіки регіонів має свою специфічну, відтворювану і технологічну структуру, свою систему пріоритетів, та повинен розраховувати на власні сили і ресурси при реалізації інноваційної стратегії.

Шляхи і засоби досягнення цілей в інноваційній програмі диференціюються в залежності від рівня і масштабу інноваційної сфери в країні: структурні й інституційні зміни в науково-освітній сфері, розвиток інноваційної інфраструктури. Шляхи і засоби досягнення інноваційних цілей у аграрному секторі інакше можуть бути сформовані у виді прямої і непрямой

підтримки відповідних інноваційних дій.

Для подальшого формування інноваційної програми розвитку економіки регіонів необхідно здійснити організацію моніторингу інноваційного потенціалу та набір організаційно-адміністративних дій як плану стратегічних заходів. Для реалізації інноваційної політики запропоновано необхідність формування аналітичних служб при відповідних адміністраціях, які забезпечують моніторинг інноваційного потенціалу [5].

Значимість аналітичної роботи у реалізації системи державного регулювання розвитку інноваційного потенціалу економіки регіонів важко переоцінити. В даний час фахівці різного профілю різних підрозділів аналізують причини положення, у якому знаходиться сучасний виробничий сектор економіки регіонів. Фахівці сфери фінансів та інвестицій вважають, що всі проблеми полягають в недостатності фінансування, фахівці сфери управління вважають, що причини кризи полягають у віджилих схемах керівництва, економісти бачать корені всіх лих у старих методах господарювання, а фахівці з управління персоналом – у системі підготовки і розміщення кадрів. На наш погляд, причини слабості багато в чому полягають у відсутності належним чином поставленої єдиної інформаційно-аналітичної роботи. Аналіз досвіду закордонних адміністрацій показує, що найбільша увага у формуванні та розвитку інноваційного потенціалу економіки регіонів приділяється аналітичній роботі.

Найкращим способом формування аналітичної діяльності є формування власних аналітичних служб при органах виконавчої влади, що забезпечують безперервність моніторингу економічних процесів у регіонах (у тому числі й інноваційних), залучаючи для рішення разових задач ведучих експертів певного регіону.

Список використаних джерел

1. Манойленко О.В. Управління інноваційними процесами: формування методичного підходу до подолання бар'єрів розвитку.

Конкуентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2013. С. 139–158.

2. Гурочкіна В. В. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та система захисту. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2015. № 5 (21). С. 51–57.

3. Потенціал розвитку і перспективи відродження сільських територій в умовах сучасних реформ: науково-аналітична доповідь/ під ред.. В. Борщевського. Львів, 2017. 43 с.

4. Бондарчук Н.В. Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні. *Економіка та держава*. 2011. № 4. С. 143-145.

5. Ладюк О.Д. Інноваційна діяльність – фактор глобального розвитку. *Проблеми науки*. 2010. № 1. С. 18–21

АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЕКТІВ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

КОНОПЛЯ ЯРОСЛАВ

Чернігівський національний технологічний університет

Законодавець у КК України, а саме в ч. 1 ст. 2 визначає наявність у вчиненому особою суспільно небезпечному діянні ознак складу злочину як основну підставу для настання КВ. Досліджуючи питання кримінально-правової охорони ЗР, ми визначили основні із злочинів, що передбачають КВ. Окрім цього, для об'єктивного розуміння проблем кримінального законодавства, нами було проаналізовано певні судові рішення у різних злочинах [1].

Вдосконалення кримінально-правових норм відноситься до законотворчої діяльності ВРУ і тісно пов'язане з кримінально-правовою політикою. Кримінально-правова політика на сьогодні є частиною внутрішньої політики нашої Держави.

У науковій літературі визначено, що кримінально-правова політика поділяється на три рівня: концептуальний, законодавчий та правозастосовний.

На концептуальному рівні, протидія злочинності та посилення боротьби з нею здійснюється Президентом України. На законодавчому рівні для протидії злочинності, єдиним в нашій Державі законодавчим органом – ВРУ, приймаються відповідні закони. В свою чергу, на третьому, правозастосовчому рівні, правоохоронні органи контролюють застосування кримінально-правових норм та застосовують їх до порушників.

Всі три складові стосуються ведення кримінальної політики в частині захисту землі та ЗВ та захищають їх від злочинних посягань. Проте, наявність тієї чи іншої заборони у КК України не є гарантією того, що вона буде ефективно працювати та захищати ЗР та ЗВ.

Влучною є думка Шульги А. М., який у своїй монографії зазначає, що «Одним з головних завдань сучасної демократичної держави є протидія злочинним проявам у суспільстві. Це обумовлює необхідність створення ефективної стратегії протидії таким посяганням, розроблення сучасної та досконалої відповідної правової бази, а також залучення до вирішення цієї проблеми людських, фінансових, технічних і організаційних ресурсів. Оптимізація закону про КВ за забруднення або псування земель полегшить його практичне застосування. Вона сприятиме належній охороні та раціональному використанню ЗР та забезпечить належну реалізацію конституційних прав суб'єктів у сфері земельних правовідносин» [2].

Попрацювавши із онлайн-системою «Законопроекти» на офіційному веб-порталі ВРУ, вбачаємо, що загалом оновлений склад депутатського корпусу в частині змін до кримінального законодавства пропонує достатню кількість змін до КК України. Загалом на даний час зареєстровано 52 законопроекти. Проте, більш детально дослідивши законопроекти, які пропонує законотворець, бачимо, що серед них немає жодного, який вносив би певні зміни щодо кримінально-правової охорони ЗР [3].

ВРУ попереднього, 8 скликання, у сфері кримінально-правової охорони ЗР, неодноразово піднімалися питання щодо необхідності внесення змін до КК України. Одним з останніх пропонувався законопроект народного депутата Бублика Ю. В. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення питання відповідальності за самовільне зайняття ЗД». Він запропонував в абзаці другому частини першої статті 197-1 КК України слова «володільцю або власнику» замінити на слова «власнику та володільцю (за наявності останнього)». В пояснювальній записці Бублик Ю. В. зазначив, що «зафіксований наведеною кримінально-правовою нормою підхід до визначення особи, потерпілої від самовільного зайняття ЗД, є недостатньо обґрунтованим. Об'єктом даного злочину виступають насамперед відносини власності, а не відносини користування землею. Власник ЗД або сам її використовує, або передає її в користування іншій особі. У випадку ж самовільного зайняття ЗД порушується передовсім права власника ЗД. А якщо дана ЗД перебуває в користуванні іншої особи, то одночасно порушуються й її права. У випадку ж самовільного зайняття ЗД, яка перебуває в запасі, порушуються права лише її власника» [4]. Даний законопроект прийнятий ВРУ не був та не знайшов місця свого відображення у КК України. Проте, на нашу думку, законопроект в такій редакції теж є необхідним для КК України більш ефективною кримінально-правовою охорони ЗР.

На нашу думку, з метою вдосконалення цієї статті та більш ефективного її застосування необхідно провести наступні зміни:

– з розділу 6 КК України (злочини проти власності), статтю 197-1 КК України необхідно виключити, та включити її до розділу 8 КК України під номером 239-3;

– у ч. 1 цієї статті змінити порядок осіб, в яких є право на володіння, користування чи розпорядження і викласти в наступному порядку «власнику або законному володільцю чи розпоряднику»;

– у ч. 1 цієї статті змінити покарання з «від 200 до 300 НМДГ» на «від 2000 до 5000 НМДГ»;

– у ч. 3 вищезазначеної статті змінити покарання з «від 300 до 500 НМДГ або арештом на строк до шести місяців» на «від 3000 до 5000 НМДГ або арештом на строк до 2 років»;

– у примітці до цієї статті значну шкоду визначити у такому розмірі, якщо вона у 50 і більше разів перевищує НМДГ. Це буде сприяти настанню КВ за менші обсяги шкоди. Відповідні зміни внести і до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Також, досить цікавою була пропозиція народного депутата 8-го скликання Бобового Г. Б. «Про внесення змін до статті 254 КК України щодо посилення відповідальності за безгосподарське використання земель». Народний депутат запропонував збільшити відповідальність до штрафів у розмірі від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ або обмеженням волі на строк від двох до чотирьох років, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до десяти років і обґрунтував це тим, що «Україна декілька десятиліть вважається державою, для якої актуальною є проблема ерозії, а також безгосподарське використання земель в Україні набуває національних масштабів, незважаючи на існуючу КВ за цей злочин. Міжнародний досвід відносно охорони земель демонструє, що розроблення системи жорсткого покарання за безгосподарське їх використання є одним із ефективних способів протидії скоєнню цього злочину. Законопроект розроблено з метою зменшення кількості правопорушень у сфері безгосподарського використання земель шляхом суттєвого збільшення відповідальності за цей злочин» [5]. На нашу думку, ці зміни також необхідно проводити, проте важливо мати комплексний підхід у цьому питанні.

Окрім цього, до нашої уваги потрапив законопроект, поданий групою депутатів 8-го скликання Кожем'якіним А., Паламарчуком М., Соляром В., Шенцевим Д., Развадовським В. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій КП». Цим законопроектом запропоновано внести зміни до ст. 239, 239-1, 239-2 та 254 КК України в частині відповідальності [6].

На думку групи цих депутатів, метою прийняття цього законопроекту є визначення на законодавчому рівні поняття кримінального проступку, його складових, а також пов'язаних із його вчиненням кримінально-правових наслідків, а також посилення КВ.

У ст. 239 КК України, а саме у абзаці другому частини першої статті 239 запропоновано слова «до двохсот» замінити словами «від однієї до чотирьох тисяч»; у абзаці другому частини першої статті 239-1 слова «двохсот до п'ятисот» замінити словами «однієї тисячі до трьох тисяч»; у абзаці другому частини першої статті 239-2 слова «ста до трьохсот» замінити словами «однієї тисячі до трьох тисяч»; у абзаці другому частини першої статті 254 слова «до двохсот п'ятдесяти» замінити словами «від однієї тисячі до трьох тисяч»; Ці зміни були прийняті ВРУ та наберуть чинності з 01.01.2020 року. На нашу думку, цей законопроект є найбільш комплексним та всебічним із останніх запропонованих законотворцями у сфері кримінально-правової охорони ЗР [6].

Отже, проведені дослідження щодо кримінально-правової охорони ЗР показали, що відповідні норми КК України потребують досконалого аналізу правознавцями та науковцями, а також оптимізації та вдосконалення комітетами ВРУ, та прийняття відповідних поправок законодавчим органом. Це все необхідно зробити для того, щоб створити більш дієвий механізм протидії порушенням у сфері ЗВ, а також вдосконалити кримінально-правову систему охорони ЗР, адже земля, на нашу думку, є однією з основних складових для формування економіки нашої Держави.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Шульга А. М. Кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування: монографія. Харків: НікаНова, 2013. 256 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/2232088/>.
3. Верховна Рада України – офіційний веб-портал. Законопроекти. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2>.

4. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення питання відповідальності за самовільне зайняття ЗД» / Верховна Рада України – офіційний веб-портал. Законопроекти. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61547.

5. Проект Закону «Про внесення змін до статті 254 КК України щодо посилення відповідальності за безгосподарське використання земель» / Верховна Рада України – офіційний веб-портал. Законопроекти. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4683&skl=8.

6. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій КП» / Верховна Рада України – офіційний веб-портал. Законопроекти. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928.

ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ВІДНОСИНАМИ В УКРАЇНІ

ХАЛІМОН П.В.

Здобувач, Чернігівський національний технологічний університет

В сучасних умовах є очевидним, що важливою умовою розвитку правової держави є формування цілісної системи фінансового контролю, що базується на тісному взаємозв'язку між його різними видами. Водночас більшість вчених погоджуються, що побудувати демократичну, соціальну, правову державу неможливо без тісного взаємозв'язку держави та громадянина, їх злагодженої роботи та ефективного контролю за діяльністю органів державної влади з боку громадськості [1].

В цілому природа громадського або суспільного контролю пов'язана з взаємодією влади і суспільства. В будь-якій державі незалежно від її устрою влада знаходиться під контролем суспільства. В силу об'єктивних причин державі часто властиві зловживання владними повноваженнями, реалізація

власних інтересів на шкоду громадським. Так тенденція призводить до змін сутності та соціального призначення держави, тому для її подолання необхідно обмежувати владу шляхом громадського контролю.

З позиції системного підходу сьогодні переважає державний фінансовий контроль порівняно з іншими видами контролю, оскільки відбувається централізація контрольної діяльності. Водночас самоврядний та громадський контроль розвинуті недостатньо, що знижує результативність їхнього впливу при вирішенні ряду земельних питань, які мають важливе значення для суспільства.

Нагальна необхідність у самоврядному фінансовому та громадському контролі обумовлена тим, що удосконалення демократії в державі тісно пов'язано не лише з удосконаленням державної, але і місцевої влади. Логічно, що будь-які демократичні перетворення неможливо реалізувати без ефективної системи контролю. Тому контрольна діяльність у сфері місцевого самоуправління має особливе значення.

Дослідники відзначають, що правові відносини органів державної влади та органів місцевого самоврядування формувались би на іншій основі, якщо б була можливість чітко відокремити їхні сфери діяльності. Одним із недоліків державного управління земельними ресурсами в нинішніх умовах є відсутність реального розподілу території на землі державної та комунальної власності, що унеможливорює чітке виконання функцій і повноважень щодо управління земельними ресурсами органів влади та органів місцевого самоврядування. У результаті цього відбувається перекриття управлінських функцій [2]. Тобто, відокремити сфери державного та самоврядного контролю складно здійснити на практиці, оскільки держава бере участь і у вирішенні місцевих проблем, а місцеві органи часто вирішують загальнодержавні задачі. Для формування ефективної та цілісної системи контролю земельних відносин необхідна тісна взаємодія та координація суб'єктів державного, самоврядного та громадського контролю.

В цілому громадський контроль забезпечує легітимність державної влади шляхом зростання довіри до неї, оскільки громадськість переконується у відкритості та транспарентності самої влади [3]. Система громадського контролю в сфері земельних відносин представлена на рис. 1. Основна мета громадського фінансового контролю – сформуванати суспільну думку відносно фінансової політики держави та місцевих органів управління в сфері земельних відносин. Принципами громадського контролю є законність, ефективність, відповідальність, гласність, превентивність, незалежність.

Рис. 1. Система громадського контролю в сфері земельних відносин*

*Джерело: побудовано автором

Значне місце в системі громадського контролю належить контрольним методам. Сьогодні методи громадського контролю достатньо різноманітні, зокрема: громадські експертизи, конференція громадян, звернення громадян до органів влади, опитування громадян, збори громадян. Причому важливим позитивним моментом громадського контролю є вільний вибір методів та способів контролю (однак тих, які не протирічать чинному законодавству), повна незалежність громадських контролерів від держави, можливість апеляції до будь-яких інстанцій, підтримка населення та засобів масової інформації. Контроль за дотриманням законодавства в сфері земельних відносин є найяскравішим прикладом взаємодії держави та громадськості.

Тому актуальним стає пошук більш ефективного методу контролю за діяльністю органів влади. В цьому контекст пропонуємо створити громадсько-державну організацію, яка б звітувалась перед суспільством та Президентом України. До складу цієї структури слід включити представників органів державного фінансового контролю, журналістів, представників громадськості, зовнішніх аудиторів, які мають фахові знання в області контролю за дотриманням громадських інтересів [4].

Основним методом, який буде використовуватись в діяльності громадсько-державної організації буде метод державно-громадського фінансового аудиту, що надасть можливість об'єднати дії держави та громадськості при здійсненні контролю в сфері земельних відносин. Цей метод включатиме такі традиційні способи та прийоми контролю, як перевірка, обстеження, громадська експертиза, громадські обговорення та слухання. Предметом контролю такої організації будуть виступати діяльність вищезазначених підконтрольних суб'єктів з позиції врахування громадської думки під час формування, реалізації та контролю в сфері земельних відносин.

До загальних напрямів удосконалення та розвитку громадського фінансового контролю в Україні пропонуємо віднести:

1) включення норм про відповідальність органів місцевої влади до їх повноважень, оскільки відсутність таких норм призводить до відсутності механізму реального громадського контролю за обраною місцевою владою;

2) розвиток недержавних громадських організацій є однією з умов оптимізації громадського контролю;

3) чітке визначення видів публічної інформації та порядок її обов'язкового оприлюднення;

4) створення можливостей широкого доступу до публічної інформації;

5) широке використання інструментів та методів громадського контролю, впровадження державно-громадського фінансового аудиту як методу громадського контролю;

6) подальший розвиток інформаційних технологій як інформаційної платформи для взаємодії громадян та держави;

7) оприлюднення звітів Громадської ради;

8) підвищення професійного рівня громадських контролерів

Громадські інститути слабо беруть участь в контрольних процесах, в тому числі в контролі за земельними відносинами, що породжує корупцію, тіньовий ринок землі, шахрайство тощо. Лише спільна взаємодія держави, громадськості може призвести до створення цілісної системи фінансового контролю в країні.

Список використаних джерел

1. Щурик М. В. Збереження та охорона земель як ключові передумови їх поліпшення. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка. 2017. Вип. 1. С. 61-66.

2. Чаплигіна О.В., Шиян А.А. Фактори впливу на ціну земель сільськогосподарського призначення. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2011. №1. С. 36-40.

3. Бородіна О., Прокопа І. Подолання структурних деформацій в аграрному секторі України: інституціоналізація і модернізація мало товарного сільськогосподарського виробництва. Економіка України. 2015. №4. С. 88-96.

4. Фонд Демократичної ініціативи імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/category/events>

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ПЕРСПЕКТИВА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

ШЕСТАКОВСЬКА Т.Л.

к.е.н., старший викладач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Чернігівський національний технологічний університет

На сьогоднішній день у світі розвиток технологій відбувається з вражаючою швидкістю і якщо раніше вони впливали в більшій мірі на відносно нові та високотехнологічні галузі, то зараз прийшов час традиційних й консервативних секторів. У даному контексті на особливу увагу заслуговує саме аграрний сектор. Важливою складовою формування інформаційного суспільства в Україні є використання можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для того, щоб продукувати інформацію і знання, користуватися та обмінюватися ними, виробляти товари та надавати послуги, сприяючи сталому розвитку країни. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в умовах інтенсивного розвитку ринкових відносин є одним з найбільш важливих елементів ефективного регулювання інноваціями аграрного сектору.

Функціонуючі в Україні автоматизовані інформаційні системи комерціалізації інновацій призначені для вирішення проблем місцевого, регіонального, галузевого, національного або міжнародного значення. Так Українська інтегрована система трансферу технологій призначена для накопичення та забезпечення оперативного обміну інформацією між розробниками і споживачами інноваційної продукції [1].

Головною метою функціонування каналів трансферу є створення умов для просування інформаційних технологій, високотехнологічної продукції і

послуг на внутрішній та міжнародні ринки, скорочення витрат на пошук замовників й партнерів, забезпечення юридичної чистоти відповідних угод та правової охорони результатів наукових досліджень.

На нашу думку, саме аграрний сектор є одним з найбільш перспективних галузей України для впровадження та розвитку Blockchain-технології з метою забезпечення ефективності комерціалізації інновацій. Вітчизняний аграрний сектор має комплекс нагальних проблем, які можна вирішити шляхом впровадження інноваційної Blockchain-технології. Тобто, пропонуємо під Blockchain-технологією в аграрному секторі розуміти інноваційний спосіб зберігання даних, цифровий реєстр будь-яких транзакцій, угод або смарт-контрактів у напрямку зберігання будь-якої інформації: дані про видані кредити або про договори оренди на землю, фінансову звітність за витратами на гектар (паливо, агрохімія, добрива, насіння), або закупівлі інших матеріалів, агротехнологічних операцій, договорів щодо реалізації продукції тощо.

Світовий досвід вражає масштабами застосування Blockchain-технології в різних сферах, у тому числі і аграрному секторі. За перші три квартали 2018 року венчурні інвестиції в Blockchain-стартапи досягли 3,9 млрд доларів (це на 280% більше, ніж за весь 2017 рік). Проведене дослідження дозволило систематизувати напрями забезпечення комерціалізації інновацій в аграрному секторі України та можливі ризики впровадження Blockchain-технології.

Забезпечення прозорості економічних процесів та задоволення потреб суспільства, який досягається шляхом прозорості етапів постачання аграрної продукції (від виробника до споживача), що, у свою чергу: по-перше, сприяє задоволенню потреб та збереженню здоров'я населення; по-друге, стабільність прибутків для бізнесового сектору; по-третє, нейтралізація тіньового сектора економіки. Адже, така інноваційна технологія корисна не лише для споживачів, але й для постачальників та виробників. Саме технологія Blockchain може допомогти аграрному бізнесу в формуванні прозорого алгоритму виробництва та поставки продуктів, яка гарантує економічну та безпосередньо промислову безпеку в країні. На сьогоднішній день дотримання стандартів в Україні

гарантує система сертифікації, але вона занадто дорога та не завжди достовірна. Використання Blockchain-технології дозволить мінімізувати а в перспективі взагалі уникнути такої проблеми, адже вона не дозволяє змінювати внесені дані непомітно. Саме тому, прозорість - одна із загально визнаних переваг використання Blockchain технології в комерціалізації інновацій аграрного сектору.

2. Страхування економічних інтересів партнерів аграрного бізнесу. Оскільки записану в Blockchain платформу інформацію не можна змінити та вона доступна всім, Blockchain тим самим застраховує від тіньових механізмів зі сторони партнерів. Однак, зауважимо, для використання цієї переваги необхідно співпрацювати з компанією, яка має гарну репутацію на ринку, щоб забезпечити достовірність внесення початкової коректної інформації.

3. Активізація механізму залучення інвесторів (інвестиційна підтримка малого та середнього аграрного бізнесу).

Використання Blockchain технології допомагає скорочувати період отримання платежів для аграріїв, не виключаючи невизначені платежі. Технологія дозволить передавати платежі з правом власності, тим самим уникаючи ризику втручання третьої сторони. Для прикладу, Square Peg Capital інвестує в Blockchain стартап Agridigital. Стартап створив приватну Blockchain платформу для розвитку аграрного виробництва та поставки сільськогосподарської продукції. У 2016 року ці фірми уклали договір на поставку 1,6 тони зерна на суму 360 млн дол. Їх послугами користуються 1300 клієнтів [2].

Тобто, впровадження такої інноваційної технології допоможе не лише позбутися посередників у фінансових операціях, а й суттєво скоротити витрати. Наприклад, перевезення 17 тонн мигдалю з Австралії до Німеччини, під час підписання договору використовували технологію смарт-контрактів, спеціального комп'ютерного алгоритму для укладення та підтримки бізнес-договорів [3]. Відповідно до заяв учасників договору, час витрачений на роботу з документами, завдяки використанню смарт-контрактів, скоротився в 5 разів,

що є дуже актуально саме для аграрного бізнесу. Смарт-контракти гарантують контрагентам своєчасність та повноту виконання зобов'язань. Адже в Україні загальновідомою проблемою аграріїв є затримка в оплаті за поставлений товар. На сьогоднішній день дана проблема вирішується лише на засадах довіри до перевірених учасників ринку.

4. Ефективність функціонування ринку землі в Україні. Використання Blockchain- технології сприяє підвищенню рівня довіри суспільства до продажу землі. В Україні вже пройшов перший аукціон з продажу майна з використанням Blockchain. Оскільки населення України з обережністю ставиться до питання ринку землі, на думку вітчизняних дослідників, в цій сфері Blockchain набуває особливої актуальності. Адже саме Blockchain не дозволяє стороннім особам змінювати дані, як у більшості випадків відбувається при торгах. Це означає, що підвищиться рівень довіри до аукціону як зі сторони учасників, так і всього суспільства.

5. Застрахованість від зміни цін під час продажу активів на біржі. Blockchain- технології активно почали використовуватись на світових біржах. Тобто, на такій біржі можна торгувати ф'ючерсом - контрактом на покупку товару в майбутньому за ціною, яка зафіксована зараз (на зерно, тварин або інші активи). Таким чином аграрій отримає гроші необхідні для його функціонування та розвитку, а покупець буде застрахований від зростання цін - однак може і понести збитки, у разі якщо ціна знизиться.

6. Перспективність формування аграрної криптовалюти. Прикладом цьому слугує створені Сатоши Накамото біткоіни. Біткоіни використовуються для покупки товарів, ними торгують на біржах, ними фінансують бізнес. Значна кількість людей визнають біткоіни грошовими ресурсами, хоча і заснованими на незвичній технології. Так для прикладу, в 2014 році приблизно 30% світового майнінгу криптовалюти Bitcoin було сконцентровано в Україні.

Цей приклад показує, що аграрний сектор може створити свою криптовалюту для інвестицій, кредитування, торгівлі, страхування а отже й ефективною комерціалізації інновацій. В Україні вже зроблені перші кроки для

вирішення цього питання, а саме, подано на розгляд до Верховної Ради України Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні» №9083 від 14.09.2018 р. Ключовими завданнями такого Закону є: виведення з тіньового ринку великого обсягу операцій; поповнення державного бюджету України за рахунок залучення до оподаткування кардинально нового виду доходів фізичних та юридичних осіб - доходів від операцій з віртуальними активами; стимулювання розвитку ринку віртуальних активів в Україні. Реалізація запропонованого проекту Закону не потребує додаткових видатків з державного та місцевих бюджетів України, а навпаки призведе до збільшення надходжень у вигляді податку на прибуток підприємств, податку на доходи фізичних осіб та військового збору через збільшення об'єкту оподаткування.

Значна кількість експертів вважають, що саме в Україні варто чекати на результативність інновації Blockchain-технології саме в аграрному секторі. Деякі вітчизняні компанії, підприємства і фінансові організації вже давно працюють над впровадженням технології Blockchain як однієї з перспективних інновацій. Так, у 2017 році технологія Blockchain була використана для оновленої системи електронних торгів конфіскованим майном СЕТАМ. Також з використанням Blockchain реалізовано оновлену версію інформаційної системи державного земельного кадастру. На порядку денному актуальними є питання про переведення всіх електронних державних даних (реєстрів, соціального страхування, державних послуг та охорони здоров'я) на Blockchain-платформу.

Для використання Blockchain-технології у аграрному секторі з метою забезпечення його соціально-економічної безпеки необхідно реформувати роботу більшості вітчизняних суб'єктів господарювання. Адже коли у одних є можливість роботи з електронними документами, а інші продовжують працювати з факсами, роздруковують, підписують документи по-старому, процес роботи Blockchain-платформи не буде таким швидким.

Не завжди і не кожна держава готова враховувати всі особливості аграрного бізнесу, коли справа доходить до сплати податків. Експортна

вартість у смарт-контракті може автоматично змінюватися, а це викликає недовіру у контролюючих фіскальних органів. Тобто, зацікавлені особи можуть намагатись за допомогою Blockchain знижувати вартість товару і платити менше податків. Тому тут важлива тісна співпраця з усіма державними структурами, щоб процес був чіткий і зрозумілий. Аналіз вітчизняного аграрного ринку показав, що багато постачальників хочуть працювати з цією технологією і стати частиною нової інноваційної торгової системи, яка призведе до зниження витрат і більш високого рівня довіри між учасниками ринку.

Тому особливої актуальності набувають дослідження особливостей та перспектив використання Blockchain в процесі комерціалізації інновацій. Таким чином, до основних функціональних елементів механізму комерціалізації інновацій в аграрному секторі на основі використання Blockchain-платформи пропонуємо відносити: 1) механізм управління ресурсами; 2) механізм закріплення та нормативно-правового захисту інтелектуальної власності; 3) механізм просування результатів наукового дослідження на ринок; 4) інформаційно-комунікаційні механізм на основі Blockchain-платформи; 5) механізм забезпечення лідерських позицій в глобалізованому інформаційному просторі.

В рамках систематичної діяльності з комерціалізації інновацій в аграрному секторі головним суб'єктом виступають наукові та освітні установи, які взаємодіють з рядом інших економічно самостійних суб'єктів, що беруть участь в цьому процесі. Такі суб'єкти можуть бути як в складі науково-освітніх закладів, тобто включеними в його внутрішнє середовище (дослідники, наукові колективи і т.д.), так і зовнішніми по відношенню до них, тобто в складі зовнішнього середовища (державна як інвестор і контролюючий орган, приватні інвестори, впроваджувальні організації, споживачі, конкуренти і т.д.). Взаємодія з даними суб'єктами з приводу розробки, використання, передачі інноваційних ідей та розробок з метою введення їх в комерційний оборот представляє собою зміст діяльності по комерціалізації інновацій в аграрному

секторі. У свою чергу, кількість суб'єктів комерціалізації та їх склад може бути різним.

Отже, варто зауважити, що весь аграрний бізнес можна розглядати як комплексний глобальний механізм (алгоритм дій), який включає в себе різного роду учасників: від наукових дослідників, які відповідають за питання, як і що вирощувати, до людей, які займаються логістичними питаннями, від елеваторів до упаковки. Тому значна кількість учасників в аграрному секторі отримують економічну та соціальну вигоду та відповідний рівень безпеки від використання не лише технології Blockchain, а й абсолютно нових бізнес-моделей. В першу чергу, в Україні із допомогою технології Blockchain можна підвищити результативність інноваційної діяльності суб'єктів аграрного бізнесу. По-друге, є можливість нарешті знищити тіньову економіку в аграрному секторі. По-третє, оптимізувати механізм субсидіювання інноваційної діяльності аграрного сектору в Україні з державного бюджету. По-четверте, забезпечити збільшення прямих надходжень від аграрного бізнесу до державного бюджету. По-п'яте, з огляду на географічне розташування України, можна зайняти позицію ключового учасника у перевезенні всієї аграрної продукції, що сприятиме не лише економічному розвитку в країні а й можливості займати лідируючі позиції на світовому ринку.

Список використаних джерел

1. Якубек П., Шестаковська Т.Л. Комерціалізація результатів наукових досліджень як напрям інноваційного розвитку вищої освіти в умовах інформаційної економіки. Вісник Хмельницького національного університету: економічні науки. 2018. № 3. Том 3. С. 130-136.

2. Боголіб Т.М. Комерціалізація наукових розробок університетів. Економіка України. 2014. №1(618). С.33-50.

3. Соловьев А. Блокчейн: подводные камни. *Открытые системы. СУБД*. 2016, № 4, URL: <http://www.osp.ru/os/2016/04/13050987/>

УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ СЕКТОРОМ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

КАЗАРЯН О.Г.

аспірант, Чернігівський національний технологічний університет

В Україні розвиток національної економіки безпосередньо залежить від швидкості переходу до цифрової економіки, яка визначається як господарська діяльність, де ключовим фактором виробництва є дані в цифровому вигляді, обробка великих обсягів і використання результатів аналізу яких порівняно з традиційними формами господарювання дозволяють значно підвищити ефективність функціонування різних секторів (бізнесу, держави, соціальних організацій та установ, громадськості тощо). Без цифрової економіки неможливо забезпечити конкурентоспроможність країни на світовому ринку, в зв'язку з цим вона стає найбільш пріоритетним напрямком соціально-економічного розвитку України.

Поглиблення фінансіалізації економічних систем та перехід до фінансоміки обумовили необхідність розробки нової стратегії економічного поступу світової спільноти з метою забезпечення креативного добробуту останньої в цифровій економіці. Визначальними рисами нової економіки є: продуктивність, яка все більшою мірою залежить від використання досягнень науки і техніки, якості інформації та менеджменту; перехід виробників і споживачів від матеріального виробництва в інформаційну діяльність (у розвинених капіталістичних країнах); глибока трансформація організації виробничого процесу, яка полягає у заміні стандартизованого масового виробництва гнучким і вертикально інтегрованою організацією горизонтальними мережними взаєминами між підрозділами; глобалізація, у відповідності з якою усе організовується незалежно від кордонів; революційний характер технологічних змін, центральне місце в якому посідають інформаційні технології, здатні змінювати матеріальну основу сучасного світу [1].

Зважаючи на те, що перехід до неоекономіки (фінансоміки) визначається процесами трансформації фінансової сфери в окрему специфічну форму діяльності зі своїми ресурсами, інструментами, технологією та законами розвитку, то здійснення фінансових операцій передбачає використання інноваційних фінансових технологій та цифрових платформ, новелізації фінансових інструментів. Вони дозволяють зберегти конкурентні позиції на ринку, або ж навпаки, можуть стимулювати інтенсивний розвиток окремих екосистем з метою досягнення лідерства. Зрозуміло, що необдумане впровадження інноваційних фінансових технологій чи продуктів може послужити виникненню економічних викликів і загроз, порушенню цілісності фінансової системи, втрати нею рівноважного стану.

Після світової фінансової кризи 2008 року банки усіх країн були змушені адаптуватися до нового світу. Регулятори посилили вимоги до капіталу банків, запровадили нові стандарти управління ризиками та більш суворі вимоги до виконання процедур KYC (Know Your Customer - процедура ідентифікації клієнтів, яка відома як «Знай Свого Клієнта») та AML (Anti Money Laundering - процедура протидії відмиванню грошей). Понад 80 українських компаній розробляють технології і запроваджують інновації, щоб конкурувати з банками і посередниками на фінансовому ринку. Водночас, набули швидкого розвитку технології та інновації: технологічні компанії «Великої П'ятірки» (Amazon, Facebook, Google, Apple, Microsoft) розробили інноваційні продукти та послуги, які формують нові стандарти якості, швидкості та зручності для споживачів; збільшилась трудова міграція та, відповідно, зросли обсяги грошових переказів рідним; малий та середній бізнес почав шукати альтернативні шляхи для фінансування своєї діяльності; приватні інвестори, які раніше займались об'єктами нерухомості, почали шукати нові напрямки для заробітку.

Саме як наслідок банківської кризи та розвитку інноваційних технологій почав активно формуватись так званий ФінТех бізнес. Фінансові технології або ФінТех (англ. FinTech) – сектор, в якому працюють компанії, які використовують технології та інновації, щоб конкурувати з традиційними

фінансовими організаціями – банками та посередниками на ринку фінансових послуг. До ФінТех себе відносять як численні технологічні стартапи, так і великі фінансові організації, які намагаються поліпшити і оптимізувати послуги [2]. ФінТех представляє собою значну цінність для поширення фінансових послуг та продуктів у нові сфери та серед різних сегментів населення. Зважаючи на великий відсоток людей, які знаходяться поза банківською системою або одержують недостатній обсяг послуг, а також труднощами для банків з обслуговуванням мікро- та малих підприємств і людей, що мешкають у віддалених районах, на ринку є незаповнена фінансова ніша. Це створює для ФінТех-сектору значні інвестиційні можливості. Крім того, інвестиції потрібні і завдяки виникненню електронної комерції та потреби у здійсненні дешевих платежів, послуг з переказу грошей (особливо при дорогих послугах переказу невеликих сум).

Багато зі створених в Україні ФінТех-компаній націлені на загальний європейський ринок. Відбувається експорт інтелектуального ресурсу до інших країн. Але, в позитивному плані, формується інфраструктура, необхідна для розвитку стартап-середовища, у вигляді акселераторів та інкубаторів. Проте задля стимулювання зростання нових проектів необхідно ще пройти серйозний шлях створення правильних умов для ведення бізнесу в країні - це стосується як регуляторного середовища та змін у законодавстві, так і політики оподаткування для інноваційних компаній, а також простоти та прозорості у створенні стартапів.

Понад 37% ФінТех-провайдерів займаються ринковим сегментом платежів між юридичними особами (B2B) і націлені на обслуговування підприємств малого та середнього бізнесу (рис.1). З точки зору бізнес моделей, ФінТех - провайдери функціонують за рахунок отримання різноманітних комісійних платежів. Незначна кількість таких провайдерів базується на моделі «freemium» або моделі ліцензування. Хоча більшість ФінТех компаній використовують власні кошти для фінансування операційної діяльності, значна частина (49%) здійснює пошук зовнішніх інвесторів. Варто зауважити, що 72% ФінТех

бізнесменів готові залучати інвестиції для розвитку, що сприятиме росту ФінТех індустрії в Україні. Також позитивним є те, що вітчизняний ФінТех бізнес розвивається паралельно зі світовими технологічними трендам. Біометрична ідентифікація, машинне навчання, штучний інтелект є стратегічними орієнтирами сучасного вітчизняного ФінТех бізнесу [4].

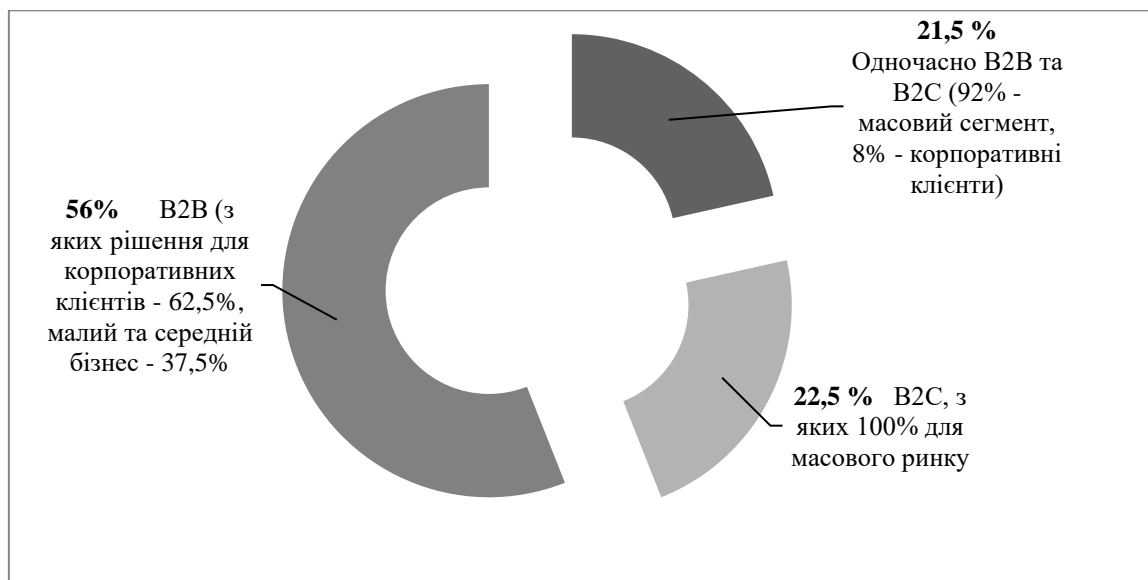

Рис.1. Ринокві сегменти ФінТех бізнесу в Україні*

*Джерело: [3]

Нами систематизовані напрями діяльності ФінТех бізнесу в Україні, які вже мають позитивні результати (електронні гаманці, мобільні додатки, операції з готівкою, мобільні технології, платіжні карти та інтернет-еквайринг) та поточні й перспективні напрями (електронний банкінг, автоматизація, біометрична ідентифікація, машинне навчання та штучний інтелект, прогнозування та моделювання, смарт-контракти, чат-боти, блокчейн, Біг Дата, цифровізація всіх реєстрів, ІСО, ІТ безпека, кібербезпека; безпека платежів, відкриті API). Водночас розвиток фінансових технологій в Україні супроводжується низкою проблем. Фінансова сфера залишається досить консервативною перш за все через високу ризикованість операцій, що проводяться всередині неї (втрата грошових коштів значитиме для клієнта фінансової компанії значно більше, ніж, наприклад, втрата акаунту в якомусь

іншому сервісі). Як наслідок, фінансова індустрія залишається однією з найбільш зарегульованих в нормативному плані. Часто ініціативи у сфері фінансових технологій стикаються з необхідністю отримання ліцензій та спеціальних дозволів, нерідко інноваційні підходи порушують інструкції за тими чи іншими транзакціями, принципи верифікації та ідентифікації. Дуже важливо для державного регулювання фінансової діяльності передбачати й оцінювати тенденції в розвитку технологій, реагуючи на їх виникнення адекватною зміною нормативно-правових актів. Причому відповідні законопроекти не повинні мати ситуативний чи репресивний характер.

Список використаних джерел

1. Chishti S., Barberis J. The FINTECH Book: The Financial Technology Handbook for Investors, Entrepreneurs and Visionaries, *John Wiley & Sons*. 2016. 312 p
2. FinTech в Україні: чому потрібно розвивати ринок фінансових технологій? URL: <http://evris.law/uk/stattja-fintech-vukraini-chomu-potribno-rozvivati-rinok-finansovih-tehnologij>.
3. Frame W. S. Technological change, financial innovation and diffusion in banking. Federal Reserve Bank of Atlanta. Working Paper 2009-10. URL: <http://www.frbatlanta.org/filelegacydocs/wp0910.pdf>.
4. Buckle M. The UK financial system: Theory and Practice. Manchester: Manchester University Press, 1998. 411 p.

БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ АГРОПІДПРИЄМСТВ

НЕХАЙ В.А.

к.е.н., доцент, Чернігівський національний технологічний університет

Сьогодні агропромисловий комплекс країни - це близько 3 млн. зайнятих у сільському, лісовому та рибному господарстві, 18,4% валової доданої

вартості, з яких 4,7% - це харчова та переробна промисловість.

Україна експортує продукцію сільськогосподарських виробників в 164 країни світу. І займає перше місце з експорту соняшникової олії, 3 місце - ріпаку, 4 місце - ячменю та кукурудзи, 5 місце - меду та горіхів без шкаралупи, 6 місце - пшениці, 7 місце - сої та м'яса бройлерів. 289 українських підприємств мають право експорту на ринки ЄС1.

За часи незалежності вітчизняні сільськогосподарські підприємства пройшли період становлення та адаптації до нових економіко-правових умов функціонування, що викликані проведенням реформ. Але і на сьогодні відсутність чіткої державної політики щодо підтримки та регулювання аграрної сфери, часті зміни податкової політики щодо сільгоспвиробників, зволікання в проведенні земельної реформи, яка почалася у 1991 році, залишають невирішеними існуючі ризики та спричиняють виникнення нових загроз для виробників сільськогосподарської продукції. Дієвим механізмом у таких умовах є застосовувати бюджетування (планування) стратегічного розвитку на коротко-, середньо- та довгострокову перспективу, як інструмент забезпечення керованості фінансово-економічною безпекою сільськогосподарських підприємств.

В сучасних умовах господарювання особливо гостро стоїть питання обґрунтування захисту економічних інтересів сільськогосподарських підприємств (Україна за перший календарний місяць 2019 року вичерпала квоти на безмитні поставки цукру в ЄС2), а також прийнятих стратегічних рішень. Євроінтеграційні процеси, висувають низку вимог до підприємств України (Єврокомісія підтвердила досягнення принципової домовленості з Україною про зміну угоди про зону вільної торгівлі, що має на меті обмежити неконтрольоване ввезення курятини в ЄС3), які змушені адаптуватися до зростання рівня конкуренції та шукати адекватні рішення щодо виникаючих проблем і шляхів зниження загроз своєї діяльності, обумовлені невизначеністю та ризиками.

На жаль, сучасні наукові економічні дослідження діяльності національних

підприємств не дають цілісного уявлення про фінансово-економічну безпеку діяльності сільськогосподарських підприємств. Зокрема, практично відсутнє уявлення про характер функціонування економічної системи в агресивному середовищі та механізми забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах євроінтеграції та глобалізації бізнесу в цілому. В умовах протекціонізму постає проблема забезпечення економічної безпеки національних сільськогосподарських підприємств, оскільки від її вирішення залежить економічна безпека та зростання національної економіки.

Метою забезпечення фінансово-економічної безпеки сільськогосподарських підприємства має стати система протидії реальним і потенційним загрозам, розробка превентивних заходів щодо усунення чи мінімізація яких, має забезпечувати суб'єкту господарювання функціонування в нестабільних умовах зовнішнього та внутрішнього середовища [1].

Практичний досвід та наукові дослідження, дають можливість стверджувати, що бюджетування є необхідною складовою управління діяльністю підприємств (в т. ч. агропромислового комплексу), яке спрямоване на поетапну трансформацію стратегічного планування в систему поточних бюджетів, послідовне виконання яких сприятиме досягненню стратегічних цілей підприємства.

Впровадження системи бюджетування на підприємстві передбачає наступні необхідні та достатні передумови:

- визначення принципів бюджетування, що дозволить розробити відповідну методологічну і методичну базу розробки, обліку, контролю й аналізу виконання зведеного бюджету;

- відповідна кваліфікація менеджменту підприємства;

- бачення інформаційної бази про діяльність підприємства, тобто створення на підприємстві відповідної системи управлінського обліку.

Дослідивши практичні надбання та теоретичні напрацювання серед основних функцій бюджетування доцільно виділити наступні: координаційна; інформаційна; прийняття рішень і делегування повноважень; комунікативна;

оцінка діяльності; прогнозна; мотиваційна [2].

Для оцінки ефективності роботи підрозділів і ефективності бюджетування слід проводити аналіз відхилень фактичних результатів від планових. Існують різні способи такого аналізу, найбільш розповсюдженим з яких є факторний аналіз відхилень.

Найважливішими аспектами обліку витрат по центрах відповідальності є встановлення нормативних витрат і оцінка результатів шляхом порівняння фактичних витрат з нормативними.

Відхилення є наслідком зміни трьох основних факторів: обсягу виробництва, цін на ресурси і норм витрати на одиницю випуску, причому всі фактори впливають одночасно. Це можна пояснити наступним:

- не дотримання запланованих обсяги виробництва;
- зміни ціни на ресурси;
- зміни норм витрат, тощо.

Для ефективного оперативного управління необхідно виявити причини та умови відхилень (визначити, які відхилення якими факторами викликані; встановити відповідальних за відхилення; прийняти рішення, що дозволяють уникнути небажаних відхилень у майбутньому). Для цього на практиці використовують метод ланцюгових підстановок [3].

Оперативний бюджет містить показники, які відбивають стратегічні цілі підприємства. Але у процесі господарської діяльності виникають непередбачувані обставини, що призводять до відхилень між бюджетними і фактичними показниками. Для виявлення відхилень і своєчасної та адекватної реакції на них здійснюється бюджетний контроль. Бюджетний контроль передбачає зіставлення фактичних результатів з бюджетними показниками, аналіз відхилень і внесення необхідних коректив. Завдання бюджетного контролю акцентувати увагу менеджера саме на значних відхиленнях, що вимагають більш детального аналізу. Це дозволяє впровадити в системі управління керування за відхиленнями.

Керування за відхиленнями - це принцип управління, відповідно до якого

менеджер концентрує увагу тільки на значних відхиленнях від бюджету і не звертає уваги на показники, що виконуються у встановлених межах.

Підсумовуючи можна зробити наступні висновки:

- незважаючи на інформатизацію (автоматизацію) виробничих та управлінських процесів, аграрні підприємства мають суттєві проблеми з отриманням неупередженої, повної й достовірної інформації для обґрунтування та прийняття рішень щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки сільськогосподарських підприємств й стратегічних управлінських рішень в цілому;

- для забезпечення ефективного управління стратегічним розвитком, а відповідно фінансово-економічною безпекою, сільськогосподарських підприємств - визначальним є створення адаптивної, динамічної системи інформаційно-аналітичного забезпечення потреб управління;

- основою відображення всієї сфери внутрішнього потенціалу підприємства та передбачення й ідентифікації змін зовнішніх тенденцій є обліково-аналітична система підприємства;

- процес бюджетування є невід'ємною складовою стратегічного управління та виступає потужним інструментом планування, обліку аналізу та контролю діяльності сільськогосподарського підприємства, який значно покращує результати його діяльності та забезпечує інформаційні потреби менеджменту в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства в умовах невизначеності та ризику.

Список використаних джерел

1. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/mozhemo-dovesti-dolyu-agrovirobnictva-do-25-wp-volodimir-grojsman>
2. URL: <https://agropolit.com/news/11258--u-sichni-2019-roku-ukrayina-vicherpala-kvoti-na-bezmitni-postavki-tsukru-v-yes>
3. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/03/15/7094003/>

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМИ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

СЕМЧЕНКО-КОВАЛЬЧУК О.Б.

к.е.н., доцент,

Чернігівський інститут інформації,

бізнесу і права МНТУ ім. академіка Ю. Бугая

На сучасному етапі становлення та розвитку ринкових відносин в Україні у більшості вітчизняних підприємств спостерігається дефіцит фінансових ресурсів, відсутність дешевих зовнішніх джерел їх формування, нерациональний розподіл капіталу між сферами виробництва та обігу. Це обумовлено втратою підприємствами власних фінансових ресурсів внаслідок їх збиткової роботи та інфляційних процесів; недосконалістю системи оподаткування підприємств, що супроводжується іммобілізацією фінансових ресурсів; високою вартістю залучення позичкових коштів. За цих умов важливого значення для здійснення фінансово-господарської діяльності набуває формування в достатньому обсязі фінансових ресурсів підприємств, підвищення їх життєздатності стає все більш гострою та актуальною темою.

Оптимальна структура загального капіталу є передумовою ефективності його використання. Використання позичкових коштів дає можливість приросту рентабельності власного капіталу, але негативно впливає на фінансову стійкість підприємства [1]. Підприємства, які використовують для фінансування своєї діяльності тільки власний капітал, мають найвищу фінансову стійкість, але це обмежує темпи їх розвитку, оскільки не може забезпечити формування додаткових активів у періоди сприятливої кон'юнктури ринку. Залучення позичкових ресурсів дозволяє розширити фінансові можливості суб'єктів господарювання з метою збільшення вкладень в основний та оборотний капітал, інвестиційні проекти, отримання в перспективі більшої норми прибутку [2].

Позиковий капітал формується на тимчасовій основі у вигляді

довгострокової або короткострокової позики, яка здійснюється у формі банківського кредиту. Підприємство, що використовує позиковий капітал, має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку і можливості приросту фінансової рентабельності. Політика формування структури капіталу є складовою частиною загальної політики управління фінансовими ресурсами підприємства, що полягає в забезпеченні такого використання власного і позикового капіталу, яке оптимізує співвідношення рівня фінансової рентабельності та рівня фінансових ризиків відповідно до вибраних критеріїв управління прибутком [1]. Використання залученого капіталу дає змогу підприємству нарощувати економічний потенціал і забезпечити ефективніше використання власного капіталу, а отже, підвищити ринкову вартість капіталу. Позиковий капітал підприємства складається з довгострокових і поточних зобов'язань, забезпечень наступних витрат і платежів та доходів майбутніх періодів [3]. Залучений капітал, у вигляді позикових коштів можливо здобувати, використовуючи зовнішнє та внутрішнє залучення [4].

Значною мірою необхідність використання позикових ресурсів на підприємствах пов'язана з невідповідальністю у часі між витратами підприємств на закупівлю товарів та отриманням виручки від їх продажу. Потреба підприємств у кредитних ресурсах виникає також у зв'язку з необхідністю здійснення витрат на створення сезонних товарних запасів, виникненням ускладнень у розрахунках з постачальниками товарів, виконанням фінансових зобов'язань перед бюджетом, банками, страховими організаціями, здійсненням інвестиційної діяльності тощо.

Порівняльний аналіз динаміки зміни структури дебіторської заборгованості на підприємствах України за 2012-2017 рр., протягом аналізованого періоду свідчить, що з кожним роком вона стрімко зростає і у 2016 році склала 3945631,4 млн.грн. це на 131% більше порівняно з 2012 роком. У 2017 році спостерігається її незначне скорочення до рівня 3459248,2 млн.грн. В структурі дебіторської заборгованості питома вага належить іншій поточній дебіторській заборгованості [5].

Пропонуємо розглянути структуру та динаміку зміни дебіторської заборгованості в розрізі основних видів економічної діяльності. Видно, що основна частка дебіторської заборгованості підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків) належить оптовій та роздрібній торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів і промисловості. Найменша кількість припадає на освіту. Аналіз розрахункових показників, зроблених на основі офіційних даних, показав, що частка обсягу позикових фінансових ресурсів, які використовували підприємства, основним видом економічної діяльності яких є оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, у загальному фонді формування позикових коштів усіх підприємств України, протягом п'яти років, становила приблизно третину, нарівні з промисловими підприємствами, і мала тенденцію до незначного зниження.

Оцінка динаміки та структури складових джерел фінансових ресурсів, які формували капітал підприємств України, показав, що темпи зростання довгострокових та поточних зобов'язань і забезпечень підприємств даного виду діяльності випереджали темпи збільшення абсолютних та структурних показників власного капіталу.

Структуру та динаміку зміни поточних зобов'язань і забезпечень підприємств України за 2012-2017 рр. можна простежити з таблиці 1. Так, у 2013 році сума поточних зобов'язань збільшилась порівняно з 2012 роком на 186703,1 млн. грн. і становила 2689338,2 млн. грн. У 2017 році сума поточних зобов'язань становила 5769539,0 млн.грн., що на 133,6% більше порівняно з 2012 роком [5, 6].

Структура поточних зобов'язань і забезпечень підприємств України за
2012-2017 рр. (млн..грн.)*

Роки	Поточні зобов'язання і забезпечення - усього	У тому числі					
		короткострокові кредити банків	поточна кредиторська заборгованість	поточні забезпечення	доходи майбутніх та відстрочені комісійні доходи від	інші поточні зобов'язання	
2012	2502635.1	316987.3	1461862.2	0.0	31549.8	692235.8	
2013	2689338.2	371760.5	1505505.7	15166.8	31910.3	764994.9	
2014	3151253.0	428243.2	1733245.0	45794.7	29025.8	914944.3	
2015	4114903.2	455709.4	2196263.4	30456.8	31486.1	1400987.5	
2016	5846688,7	496947,2	2587426,8	59357,8	37109,7	2665847,2	
2017	5769539.0	541109.3	2928507.6	104852.3	40690.3	2154379.5	

* Джерело: складено автором за даними [5, 6]

Якщо аналізувати складові частини поточних зобов'язань за 2012-2017 рр., то можна побачити, що найбільшу частку займає кредиторська заборгованість, у 2017 році сума заборгованості становила 2928507,6млн. грн., що у відсотковому співвідношенні дорівнює 83,6% до загальної суми поточних зобов'язань. Також значну частку займають інші поточні зобов'язання особливо у 2017 році вони склали 2154379,5 млн.грн, що на 1462143,7 млн.грн. більше ніж у 2012 році, тобто з кожним роком спостерігалось стрімке збільшення. Найменшу частку заборгованості у поточних зобов'язаннях займають поточні забезпечення у 2012 році вони склали 0, а у 2017 році вони зросли до 104852,3 млн.грн.

Проаналізувавши основні джерела залучення позикових ресурсів, можна відзначити, що найвагомійший вплив серед усіх зазначених джерел формування фінансових ресурсів має зовнішній позиковий капітал, зокрема кредити банків, облігаційні позики, позики небанківських кредитних установ. Проте залучення банківських кредитів супроводжується зростанням плати за їх використання,

що призводить до збільшення операційних витрат та збитковості підприємств.

Залучення та використання позикових ресурсів впливає на зростання рентабельності власних коштів, але становить загрозу для фінансової стійкості підприємства. Тому процес залучення й використання позикових коштів є нагальним питанням для підприємств торгівлі і потребує виваженого підходу до визначення потреби в них, вибору їх джерел та обґрунтування обсягів залучення. Таким чином, у сучасних умовах функціонування підприємств значення має розробка та реалізація ефективної політики управління позиковими ресурсами, які є важливими джерелами забезпечення їх фінансово-господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Іванюта О.М. Суть, види та етапи формування політики управління позиковими ресурсами торговельного підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://elib.hduht.edu.Ua/bitstream/123456789/746/1/sec2-e-2015-2-7.pdf>.
2. Близнюк О. П. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібно́ї торгівлі : монографія / О. П. Близнюк, А. П. Брезинська, О. М. Іванюта. - Харків : Видавець Іванченко І. С., 2016. - 253 с.
3. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. -К.: Знання, 2005. -485 с.
4. Міокова Г.І. Управління залученням запозичень суб'єктами господарювання / Г.І. Міокова [Електронний ресурс]. -Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>.
5. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання» 2017 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ФАКТОРУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН

ВОЙТЕНКО В.О.

Чернігівській національний технологічний університет

Одним із значних напрямів розвитку вітчизняного економічного потенціалу є розвиток українського підприємництва та бізнесу. Підприємницька діяльність є основою економічного та соціального розвитку, тобто є забезпеченням високого рівня життя громадян, вирішення проблем соціального характеру.

Становлення і розвиток малого підприємництва є стратегічною проблемою політичної економіки. Розвиток малого підприємництва сприятиме появі нових фірм, що дозволить створити нові робочі місця, принесе гроші до бюджету. Також особливістю є те, що малим підприємством легше керувати в умовах нестабільного курсу національної валюти. Саме тому дослідження потенціалу малого підприємництва України є актуальним науковим завданням.

Проблематиці розвитку малого підприємництва присвячені дослідження багатьох вчених, серед яких: В.Савчук, М.Чумаченко, Ю.Бажал, М.Мельник, О.Череп та інші.

Розвиток малого підприємництва відбувається нерівномірно і хаотично. В Україні мале підприємництво поки що не має великої ролі забезпеченні економічного зростання. [1] У сучасних умовах мале підприємництво - це найбільш незахищений сектор економіки, тому що державна підтримка малого бізнесу є мінімальною. Отже, можна зробити висновок, що мале підприємництво знаходиться на недостатньому рівні свого розвитку та не використовує своїх можливостей.

Оскільки малий бізнес не дуже розвинутий, то потрібно проаналізувати головні проблеми розвитку його потенціалу. Перш за все, однією з глобальних проблем є загальний стан економіки України. На рівень розвитку малого підприємництва впливає негативна динаміка макроекономічних показників.

Також великою проблемою є монополізація бізнесу. Для розвитку малого підприємництва потрібно зменшити монополізація великого бізнесу, тому що великий бізнес витісняє малі підприємства. На мою думку великою проблемою є також відсутність достатнього стартового капіталу для становлення малого бізнесу та створення достатньої фінансової бази.

На внутрішніх ринках малі підприємства мають низьку конкуренцію. Основна проблема низького конкурентного середовища полягає в тому, що великі підприємства завищують ціни. Сучасна податкова система є недосконалою, оскільки створює сприятливі умови для переходу підприємств у тіньовий сектор економіки. Так, через високі податки багато малих підприємств ведуть подвійну бухгалтерію. Основна перешкода розвитку малого підприємництва є неефективне оподаткування.

Однією з неформальних проблем малого бізнесу є корупція, яка стримує розвиток підприємницької діяльності. Нині в Україні багато підприємств ухиляються від сплати податків, зміцнюються особисті неформальні зв'язки, які породжені корупцією та хабарництвом.

Актуальною проблемою є нерозвинута інфраструктура підтримки та розвитку малого бізнесу. Не дивлячись на велику кількість бізнес-центрів, їх роль в розвитку малого підприємництва незначна.

На сьогодні в Україні діє слабкий механізм підтримки розвитку підприємств. Отже, можна сказати, що проблемою є декларативна форма державної підтримки, під якою розуміємо державне регулювання сектора малого бізнесу, використання матеріальних та фінансових ресурсів [2-3].

Крім того, до основних проблем розвитку малого бізнесу належать: нестача кваліфікованого персоналу; проблеми формування нових каналів збуту; обмежені можливості для захисту від протиправних посягань; застарілі технічні стандарти, успадковані з радянських часів; слабкий захист прав власності і т.п.

Для визначення заходів щодо підвищення потенціалу малого підприємництва України була використана методика SWOT-аналізу, що дала змогу визначити сильні та слабкі сторони його використання [4].

Сильні сторони використання потенціалу малого підприємництва:

- присутність в секторах малого підприємництва істотних ресурсів кваліфікованої робочої сили;
- ріст рівня середньої заробітної плати працівників у секторі малого підприємництва;
- збільшення кількості прибуткових підприємств малого бізнесу;
- високий рівень науково-освітньої інфраструктури.

Слабкі сторони використання потенціалу малого підприємництва наступні:

- зменшення кількості зайнятих в секторі малого бізнесу;
- зменшення обсягу капітальних інвестицій в малому підприємстві;
- зниження дотацій від бюджету малим підприємствам;
- зменшення частки податкових надходжень;
- загострення проблем сільського безробіття.

Вважаємо за необхідне навести можливості для підвищення потенціалу малого підприємництва: вдале географічне розташування відносно ринків збуту; економічне пожвавлення завдяки притоку зовнішніх інвестицій; наявність морських та річкових портів; відродження суднобудування; зростання попиту на екологічно чисту продукцію; розвиток сучасних систем передачі інформації.

Але в Україні є загрози для розвитку малого підприємництва та підвищення його потенціалу, це: складна демографічна ситуація; складність податкового законодавства; погіршення стану навколишнього середовища; негативні зміни в законодавстві, ускладнення переміщення товарів через державний кордон; зниження платоспроможного попиту.

Враховуючи зазначене, до першочергових заходів щодо розвитку малого бізнесу слід віднести впорядкування спрощеної системи оподаткування для малих підприємств. Таким чином, потрібно знизити перелік видів діяльності, що підпадають під спрощену систему, виключити з них сектори, котрі пов'язані з отримання пасивних доходів та надприбутків. Також доцільно розглянути

зниження рівня максимального прибутку, що дасть підставу для використання спрощеної системи [5].

Підсумовуючи слід зазначити, що одним із важливих напрямів розвитку економіки регіонів є розвиток малого бізнесу [7]. Можна сказати, що потенціал малого підприємництва України є значним, однак і нестабільним. Конструктивне партнерство влади з підприємцями, підтримка малого бізнесу, соціальна відповідальність - це важливі чинники подальшого розвитку потенціалу України. Забезпечення доцільного використання економічного потенціалу розвитку малого бізнесу раціонально здійснювати на основі державної стратегії розвитку малого підприємництва.

Список використаних джерел

1. Потенціал малого підприємництва в парадигмі сталого розвитку/ А.І. Бутенко, Є.В.Лазарева, Н.Л.Шлафман; ІПРЕЕД НАН України. - Одеса: Інтерпрінт, 2012.
2. Гобир І.Б. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні в кризових умовах/ І.Б.Гобир, М.І.Мельник// Агросвіт. - 2015 - №10.
3. Статистичний бюлетень «Регіональний людський розвиток». - Державна служба статистики України. - Київ, 2012.
4. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва в Україні». - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2063-14>
5. Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні». Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2157-14>
6. Державна служба статистики України. Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
7. Акименко О.Ю., Петровська А.С. Роль малого підприємництва у забезпеченні розвитку регіонів / Питання сучасної науки і освіти // Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Київ, червень 2014 р. - С.2-8.

СИСТЕМА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ПІДПРИЄМСТВ

МАЦКЕВИЧ Д.В.

Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Ю.Бугая

У ринковій економіці стратегії організацій і система управління досить гарно продумані і в першу чергу передбачають пристосування організацій до постійно змінним умовам ринку, запитам клієнтів, стратегічного маневрування конкурентів, які сприяють виникненню нових можливостей і небезпек, що виходять із зовнішнього середовища. В таких економічних умовах ситуація змінюється досить швидко і фундаментально, що ставить перед менеджерами завдання оновлення та постійного удосконалення стратегії розвитку підприємства, уникнення кризових ситуацій.

З метою подолання економічних негараздів і підвищення ефективності діяльності підприємств значимою потребою стає докорінна перебудова бізнес-процесів і виробничих систем підприємства. Система комплексного використання методів, механізмів та інструментів стратегічного розвитку підприємства в системі народного господарства на основі активного використання технологічних інновацій є найбільш ефективною в ринкових умовах сучасності. Завдяки модернізації виробництва підприємств відбувається скорочення зносу обладнання, підвищується культура виробництва, розробляються нові інноваційні технології і обладнання.

Проблемам стратегічного управління інноваціями підприємств народного господарства присвячені доробки вчених, таких як В.А. Алфьоров, Радієвський М.В, Д.І.Мухін, А.А. Шевелєв та інші; проблемам проведення технічного переозброєння підприємства та реалізації відповідних заходів присвятили свої дослідження вчені: І.Г.Хохлова, І.М. Джазовська, Л.Г. Олійник, І.М. Петрович, О.М. Тимонін, В.М. Гриньова, П.А. Орлов, Л.І. Нейкова.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці системи створення стратегії технічного переозброєння підприємства за рахунок

використання технологічних інновацій у стратегічному розвитку підприємств.

Технічне переозброєння є процесом удосконалення активної частини основних фондів підприємств на базі інноваційних досягнень. Перешкодою для економічного зростання є абсолютний фізичний і моральний знос основних виробничих фондів підприємства. Технічне переозброєння є неодмінною умовою конкурентоспроможності економіки країни в умовах інтеграції в міжнародні економічні інститути.

Використання технологічних інновацій на підприємстві можливо засобами технологічного переозброєння.

Під інноваційною діяльністю підприємства розуміємо діяльність, спрямовану на досягнення мети підприємства, що передбачає бажаний стан виробничого процесу в майбутньому. Інноваційна технологічна діяльність має тісний взаємозв'язок зі стійким розвитком підприємства в аспекті реалізованого процесу використання технологічних інновацій. Важливим є врахування наступних положень:

- розроблена стратегія інноваційної діяльності повинна бути використана саме для розробки стратегічних інноваційних проектів, а також пошуку умов і можливостей сталого розвитку;
- при досягненні підприємством мети стратегії інноваційної діяльності відпадає необхідність в розробці (критерієм сталого розвитку є досягнутий рівень виробничого).
- при створенні стратегії доводиться користуватися узагальненою інформацією, прогнозами, оскільки відсутня можливість передбачити всі можливі наслідки впровадження інновацій засобами технологічного переозброєння;
- необхідно забезпечити зворотній зв'язок, що дозволить забезпечити своєчасне коригування стратегії інноваційної діяльності підприємства відповідно до нововиявлених можливостей сталого розвитку та результатів науково-технічного прогресу [2, с. 256].

Таким чином, забезпечення взаємозв'язку між стратегією інноваційної

діяльності підприємства, умовами і можливостями сталого розвитку та результативними показниками використання технологічних інновацій засобами технологічного переозброєння являє собою цілеспрямований механізм стратегічного управління процесом використання технологічних інновацій підприємства, який об'єднує ресурсний, організаційний, економічний, технологічно-процесний, інфраструктурний та інноваційний блоки, комплексно характеризує потенціал підприємства і потреби в його модернізації.

Планування технічного переозброєння є однією із складових частин розвитку підприємства в системі технологічних інновацій.

Модель призначена для визначення часу оптимального для здійснення інвестицій у технічне переозброєння. Відмінною рисою даної моделі є включення етапів за прогнозом науково-технічного розвитку та аналізу мікротехнологічного укладу, а також формування цілей і завдань технічного переозброєння на основі стратегії розвитку підприємства. Технологічний уклад в даній моделі визначає величину інвестицій, яка необхідна для здійснення технічного переозброєння і формування нової виробничої бази, а також характер стратегії розвитку підприємства.

Методами планування технічного переозброєння підприємств є:

- порівняння економічної доцільності проведення капітального ремонту або покупки устаткування;
- оцінка ефективності заходів по заміні основних виробничих фондів виходячи з розрахунку сукупного зносу обладнання і порівняння доходу від його експлуатації;
- прийняття рішення про заміну технології і вибір проекту технічного переозброєння на основі показника річного еквівалентного ануїтету;
- розгляд основних методик науково-технологічного прогнозування, таких як екстраполяція, експертні методи, форсайт [3, с. 218].

Наведені методики мають недоліки, такі як відсутність комплексності при розгляді процесу технічного переозброєння з врахуванням змінних технологічних умов, недостатнє врахування науково-технічного прогнозу.

Технічне переозброєння передбачає розробку комплексу заходів, які дозволять досягти максимального ефекту у вирішенні існуючих проблем. Для цього повинен враховуватися ряд факторів:

- тенденції ринку і рівень задоволеності споживачів реалізованої продукцією;
- позиції певного товару в портфелі продукції підприємства і стратегічних альтернатив щодо подальшого розвитку;
- можливі зміни обсягів попиту;
- виробничі потужності стадій виробничого процесу, завдання і напрями технічного розвитку.

Таким чином, в умовах становлення інноваційної моделі розвитку економіки орієнтація технічного і організаційного розвитку підприємства на результати діяльності є однією з найбільш важливих завдань управління. Впровадження інноваційних технологій можна назвати необхідним фактором розвитку виробництва і зростання виробничих можливостей підприємства. Сутність технічного переозброєння як частки інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства визначає основні принципи формування стратегії технічного переозброєння, яка повинна бути спрямована на формування мікротехнологічного укладу. Перспективним завданням нашої країни є підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, технічного і професійного рівня виробництва. Тому модель формування стратегії технічного переозброєння може бути використана господарюючими суб'єктами при ухваленні рішення про технічне переозброєння.

Список використаних джерел

1. Бойко І. М. Формування стратегії технічного переозброєння промислових підприємств / І. М. Бойко // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Сер. Економ. науки. - 2016. - №16, ч. 1. - С. 59-62.
2. Радієвський М.В. Організація виробництва: інноваційна стратегія сталого розвитку підприємства: [підручник] / М.В. Радієвський. - М.: Інфра-М, 2010. - 375 с.

3. Економіка підприємства: [підручник] / За ред. С.Ф. Покропивного; 2-е вид., перероб. та доп. - К., 2002. - 528 с.

4. Хохлова І.Г. Термінологічні та методологічні проблеми розробки стратегії технічного переозброєння / І.Г. Хохлова, І.М. Джазовська // Вісті вищих навчальних закладів. Поволзький регіон. Громадські науки. - 2010. - № 3. - С. 142-152.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

ПЕТРОВСЬКА А.С.

викладач, Чернігівський інститут інформації,
бізнесу і права МНТУ ім. ак. Ю. Бугая

Використання відновлюваних джерел енергії та зміна стратегічних орієнтирів з традиційної на відновлювану енергетику є нагальною вимогою сьогодення, особливо у контексті загальноновизнаної світовим співтовариством концепції сталого розвитку [1]. Актуальність завдань з розвитку відновлювальних джерел енергії для України впливає з її євроінтеграційного курсу й міжнародних зобов'язань, взятих державою згідно з Угодою про асоціацію з ЄС. Все це можливо лише за рахунок раціонального використання продуктивних сил, до розуміння сутності та ролі яких в економічній науці виділяють декілька підходів.

У найбільш широкому розумінні визначення продуктивних сил надається у працях німецьких вчених А. Мюллера та Ф. Листа, які під продуктивними силами розуміли усі духовні та тілесні надбання та здобутки, що має нація [2].

На думку американських вчених А. Сміта, Д. Рікардо, продуктивні сили — одне з основних понять класичної політичної економії. У цьому контексті історія розвитку людства являє собою процес зміни, розвитку і вдосконалення засобів праці, людей, їх виробничого досвіду, навичок до праці, вміння

користуватися знаряддями праці. Тому рівень розвитку продуктивних сил виступає як найважливіший критерій і найбільш змістовний показник суспільного прогресу.

Саму категорію «продуктивні сили» обґрунтував К. Маркс, який розумів під продуктивними силами перехід від найнижчих природних до суспільних, а потім і до найвищих загальних продуктивних, як стосовно природи самої людини, так і сил оточуючої його природи [3, с. 521]. Саме три форми продуктивних сил, які змінюються з історичним розвитком людства (природні, суспільні та загальні) виокремили К. Маркс і Ф. Енгельс [4].

З позицій класичної економіки, продуктивні сили — фактори, які забезпечують перетворення природної речовини відповідно до потреб людей, створюють матеріальні і духовні блага і визначають продуктивність суспільної праці [5].

Отже, сучасна наука під продуктивними силами розуміє систему факторів виробництва (земля, праця, капітал), яка забезпечує перетворення речовин природи, відповідно до потреб людей, безумовно, створює матеріальні та духовні блага і визначає зростання продуктивності суспільної праці.

Саме систему факторів виробництва, першочерговим серед яких, є земля, що у широкому змісті означає усі використовувані у виробничому процесі природні ресурси, які поєднуються з працею і капіталом. По-друге, праця як фактор виробництва - частина суспільства, яка безпосередньо зайнята в процесі виробництва, що є невід'ємною від людини, від її робочої сили і тому має соціальний і політичний аспект. По-третє, капітал, що включає в себе сукупність створеної минулою працею благ, є сукупністю майна, активів, що використовуються з метою отримання прибутку. А сам процес відновлення чинників, що були використані у виробництві (природних та людських ресурсів, засобів виробництва) шляхом їх подальшого виробництва і є відтворенням - безперервне повторення процесів виробництва, розподілу, обміну і споживання.

Беззаперечно, процес відтворення охоплює і головні фактори

виробництва, а саме: землю (як природні ресурси), працю (як робочу силу) та усі види капіталу.

В дисертаційному дослідженні автором більш детально характеризується процес відтворення з виокремленням екстенсивного, інтенсивного і змішаного.

Таким чином, на засадах визначення теоретичних аспектів відтворення продуктивних сил можна стверджувати, що цей процес доцільно розглядати як безперервне відновлення всіх факторів виробництва з визначенням різних чинників:

- природно-географічних (які виступають природним середовищем розвитку економіки, дозволяє отримати соціально-економічну оцінку природних ресурсів території);

- геополітичних (процес полягає в інтеграції продуктивних сил території в структуру світового економічного простору і міжнародного поділу праці на основі розвитку

різних форм зовнішньоекономічних зв'язків;

- демографічних (від них залежить чисельність населення, характер відтворення, його статевовікова та національна структура, розміщення населення, фізична та соціальна щільність, чисельність та склад трудових ресурсів, навантаження на працездатне населення за рахунок осіб молодших та старших працездатного віку, їх якісні характеристики, міграційний рух населення).

Аналізуючи відтворення продуктивних сил в контексті відновлювальних джерел енергії, варто зазначити сприятливі фактори для розвитку ВДЕ в Україні:

- потужний потенціал, що дає можливість заміщення 68,6 млн. т. нафтового еквіваленту, що становить близько 50 відсотків загального енергоспоживання в Україні (за даними ІВЕ НАН України);

- «зелений» тариф, що гарантується державою до 2030 року;

- прив'язка «зеленого» тарифу до курсу євро;

- гарантована купівля електроенергії ДП «Енергоринок» до 2030 року;

– необхідність значних первинних капіталовкладень у будівництво нових потужностей.

Однак існують і фактори, які уповільнюють розвиток: планування енергетичної інфраструктури, віддаленість від мереж, можливі законодавчі бар'єри на місцевому рівні та інше; періодичність генерування деяких відновлюваних джерел енергії, необхідність наявності резерву; розвиток технологічний прогрес у сфері виробництва обладнання для відновлюваної енергетики (відновлювані технології ще не досягли піку свого розвитку). Дослідження даних проблем стане підставою для подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Petrovska A.S. Ecological factor of the productive forces development / Актуальні проблеми економіки та менеджменту / збірник тез V Міжн. науково-практ.конф. / м. Запоріжжя, 16 лютого 2019 року.

2. Лютке Х. Продуктивные силы как системообразующее понятие в учении Фридриха Листа / Х. Лютке // Философская культура: Санкт-Петербург. - 2005. - No 2. - С. 31- 52.

3. Маркс К. Капітал. Критика політичної економії // К. Маркс і Ф. Енгельс. Твори : пер. з другого рос. видання. -К. : Держполітвидав УРСР, 1963. -Т. 23. -847 с.

4. Маркс К. Сочинения. / К. Маркс, Ф. Энгельс. - 2!е изд. - М.: Политиздат. - Т. 19. - 1960. - С. 400- 421.

5. Економічна енциклопедія: у 3 т. [редкол: С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін.]. - К.: Вид. центр "Акаде!мія", 2002. - Т. 3. - 2002. - 952 с., с. 115- 119.

6. О. Акуменко, А. Petrovska Implementation of the sustainable development strategy in the conditions of new globalization challenges / Ukraine - EU. Innovations in Education, Technology, Business and Law : collection of international scientific papers. - Chernihiv : CNUT, 2018. - С. 257 - 259 p.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ОБЛІКУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА МЕДИЧНИХ ВИРОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

ПОНОМАРЕНКО В.С.

Чернігівський національний технологічний університет

У сучасних умовах розвитку й оздоровлення українського законодавства починаються зміни, що пов'язані з обліком, контролем, збереженням, використанням лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я. Так, з 2 січня 2019 року набув чинності Наказ Міністерства охорони здоров'я „Про внесення змін до Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я” № 15, і введено в дію нові Методичні рекомендації ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я (далі - Методичні рекомендації) [2]. Головною метою нової редакції Методичних рекомендацій є запровадження єдиних підходів щодо обліку надходження, переміщення, списання використаних і непридатних лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я, посилення матеріальної відповідальності за їх збереженням та використанням. Змінено структуру, контекст документу та оновлено первинні документи.

По-перше, відбулося зменшення структури і змістовності Методичних рекомендацій. Нові шість розділів включають 34 статті й узагальнюють викладений матеріал. Так, аналізуючи розділ I „Загальні положення” минулих рекомендацій, звертаємо увагу на те, що в новій редакції зникає тлумачення використовуваних термінів, а на противагу з'являється посилання згідно зі ст. 2 діючого Наказу МОЗ № 635, в основному, на Закон України „Про лікарські засоби” від 4 квітня 1996 року № 123/96-ВР та Технічний регламент щодо медичних виробів, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2013 року № 753, де можна знайти визначення необхідних понять [2]. Також слід відзначити, що тодішні розділ I та V „Бухгалтерський облік

лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я” на сьогодні відбиваються у розділах I „Загальні положення” та II „Бухгалтерський облік”, який, в свою чергу, розділяється на дві частини: “Організація бухгалтерського обліку” та “Бухгалтерський облік (визнання, первісна оцінка та вибуття)” [1-3]. Тобто, має місце деструктуризація розділів Методичних рекомендацій та опускається термінологія.

По-друге, знаходять своє відображення у наведених вище підрозділах розділу II чинних Методичних рекомендацій нові статті. Для кращого ознайомлення з ними розглянемо кожний підрозділ окремо.

У першій частині „Організація бухгалтерського обліку”:

- абз. 2 ст. 1 передбачено посилення на законодавчу базу для формування інформації про лікарські засоби та медичні вироби, що є об'єктами обліку запасів закладів охорони здоров'я, як для підприємства, організації та іншої юридичної особи, так і для суб'єктів державного сектору (замінює і розширює обсяг матеріалу попередньої ст. 2 розділу I);

- ст. 2 зазначає, що кожен заклад охорони здоров'я самостійно визначає Порядок приймання, зберігання, відпуску (переміщення), списання використаних лікарських засобів та медичних виробів з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних та норм цих Методичних рекомендацій (висувається на противагу тодішньої ст. 6 розділу I);

- у ст. 3 сказано, що лікарські засоби та медичні вироби у закладах охорони здоров'я обліковуються: у бухгалтерській службі; за місцем їх відповідального зберігання (знаходження, використання), тобто на складі, у відділеннях та на постах (у маніпуляційних кімнатах) (нова стаття);

- ст. 4 представляє ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів бухгалтерською службою закладу охорони здоров'я: у кількісному і сумарному вимірах - у гривнях з копійками; за одиницями обліку, тобто за їх найменуваннями чи групами (видами); у розрізі матеріально відповідальних осіб; за місцем їх зберігання (знаходження, використання).

До того ж, абз. 2 ст. 4 має такий вигляд: „Бухгалтерська служба закладу слідкує за неухильним дотриманням порядку оформлення та подання первинних документів з оформлення руху лікарських засобів та медичних виробів. Вона відмовляє у прийнятті до обліку документів, підготовлених з порушенням встановлених вимог. Також - у прийнятті документів за господарськими операціями, які проводяться з порушенням законодавства. Про встановлені факти порушень бухгалтерська служба інформує керівника закладу”. Так, дана стаття не лише описує належне ведення обліку, а й підкреслює обов’язки стосовно прийняття документів бухгалтерською службою (доповнює не діючу ст. 2 розділу V);

- ст. 5 уточнюється, що матеріально відповідальні особи у місцях зберігання (знаходження, використання) лікарських засобів та медичних виробів ведуть: кількісний облік їх руху; оперативний облік певних їх видів (нова стаття);

- ст. 6 визначає господарські операції з надходження, руху та вибуття лікарських засобів та медичних виробів, відповідно до яких матеріально відповідальні особи у місцях зберігання (знаходження, використання) оформлюють первинні документи та облікові реєстри, за формою наведеною у додатках 1-8 до цих Методичних рекомендацій; а у разі автоматизованого ведення складського обліку лікарських засобів та медичних виробів повинні використовуватися первинні документи та реєстри бухгалтерського обліку в електронній формі. Також зазначено, що облікові реєстри аналітичного та синтетичного обліку лікарських засобів та медичних виробів складаються бухгалтерською службою після перевірки первинних документів (нова стаття) [1-3].

Так, у підрозділі I спостерігається процес деталізації викладу законодавчого матеріалу, а одночасно доповнюється зміст діючих в минулому статей Методичних рекомендацій та вносяться нові.

У другій частині „Бухгалтерський облік (визнання, первісна оцінка та вибуття)” статті набувають такого змісту:

- у ст. 1 охарактеризовано одиницю бухгалтерського обліку: для лікарських засобів - це однорідна група (вид), а для медичних виробів - їх найменування (нова стаття, окреслює поверхневий виклад матеріалу попередніх Методичних рекомендацій);

- ст. 2 відображено, що придбані (отримані) чи виготовлені лікарські засоби та медичні вироби зараховуються на баланс за первісною вартістю (нова стаття, включає зміст статей попередніх Методичних рекомендацій);

- ст. 3 передбачено списання використаних лікарських засобів та медичних виробів бухгалтерською службою на підставі звітів про фактичне їх використання, одержаних від матеріально відповідальних осіб. А залишки за кожним найменуванням, групою або видом лікарських засобів та медичних виробів виводяться на кінець місяця за кількістю та сумою (нова стаття, містить деякі дані на основі не чинних Методичних рекомендацій);

- у ст. 4 сказано, що лікарські засоби та медичні вироби з терміном придатності, що минув, підлягають вилученню з обігу; їх заклади охорони здоров'я вилучають з обігу та списують з балансу відповідно до нормативно-правової бази.

А також зазначено, що оприбутковують вилучені з обігу лікарські засоби та медичні вироби заклади як утиль (відбиває зміст попередньої ст. 4 розділу V, однак приведена у відповідність до діючого законодавства, внаслідок втрати чинності Правил проведення утилізації та знищення неякісних лікарських засобів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 8 липня 2004 року № 349, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 23 липня 2004 року за № 916/9515);

- у ст. 5 говориться про оприбуткування виявлених при інвентаризації лишків лікарських засобів та медичних виробів (оновлює тодішню ст. 6);

- ст. 6 представлена у такому викладі: „За результатами інвентаризації допускається регулювання інвентаризаційних різниць через взаємний залік лишків і нестач внаслідок пересортування лікарських засобів та медичних виробів. Взаємний залік лишків і нестач внаслідок пересортування може бути

допущено тільки щодо лікарських засобів та медичних виробів однакового найменування і в тотожній кількості, лишки і нестачі утворилися за один і той же період, що перевіряється, та в однієї і тієї ж матеріально відповідальної особи, яка перевіряється”, тобто бачимо відповідність наведених даних до п. 5 розділу Наказу Міністерства фінансів України „Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань” від 2 вересня 2014 року № 879 (відображає зміст минулої ст. 8);

- у ст. 7 зазначено, що списання з винних осіб сум збитків лікарських засобів та медичних виробів, заподіяних крадіжкою, нестачею або втратою, здійснюється відповідно до Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 року № 116 (приходить на заміну ст. 7);

- ст. 8 передбачає, що нестачі лікарських засобів та медичних виробів в межах норм природних втрат, виявлені в результаті інвентаризації, підлягають списанню за розпорядженням керівника у такому порядку: придбані поточного року - на фактичні видатки; придбані минулого року - на фінансові результати (відбиває ст. 10);

- ст. 9 уточнено, що лишки та нестачі лікарських засобів та медичних виробів, виявлених під час інвентаризації, проводяться бухгалтерськими службами відповідними проведеннями згідно з Типовою кореспонденцією субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами, затвердженої Наказом Мінфіну від 29 грудня 2015 року № 1219 (дана стаття оновила не діючу ст. 9 розділу Щ колишніх Методрекомендацій, посилаючись на новий законодавчий документ) [1-4].

По-третє, модернізовано первинні документи, що знаходяться у додатках до Методрекомендацій. Так, наприклад, змін зазнав додаток 1 „Книга складського обліку лікарських засобів та медичних виробів”, де з таблиці виключено дві колонки: „Склад ”, „Стелаж”. Змінив свій вигляд і Журнал

обліку фактично отриманих і використаних лікарських засобів та медичних виробів постами (маніпуляційними кімнатами) - додаток 7. Отож, спостерігаємо оновлення первинної документації в бухгалтерському обліку закладів охорони здоров'я [1-3].

Підсумовуючи всі корективи, внесені до Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я, можна зробити висновок, що модернізовано первинні документи, набувають більшої чіткості та конкретності питання стосовно ведення обліку, його оперативності та контролю, спостерігається процес десруктуризації попередньої редакції рекомендацій та усунення з останньої визначень використовуваної термінології. Дані зміни якісно та кількісно окреслюють систему бухгалтерському обліку у закладах охорони здоров'я, як наслідок, матиме місце покращення самої системи обліку на рівні певного закладу охорони здоров'я, та її удосконалення на рівні країни в цілому, що підштовхне і сферу охорони здоров'я до її розквіту, і виведе державу на належний рівень розвитку.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства охорони здоров'я „Про внесення змін до Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я” від 02.01.2019 року № 15 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Наказ Міністерства охорони здоров'я „Про затвердження Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я” від 09.09.2014 року № 635 у редакції від 02.01.2019 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Наказ Міністерства фінансів України „Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань” від 02.09.2014 року № 879 у редакції від 18.11.2016 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Бухоблік ліків та медвиробів здійснюється за оновленими

Методрекоме́ндаціями МОЗ [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<https://buhgalter.com.ua>.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНИХ ОНКОЛОГІЧНИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

ЛЕГАН І.М.

к.е.н., доцент кафедри економічної безпеки,
публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська політехніка»

КРИКУН О.Д.

аспірантка кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональна академія управління персоналом

За даними Державної служби статистики України, щороку близько 90 тис. населення нашої країни помирають від наявних онкологічних захворювань, причому майже 35% з них являються особами працездатного віку. За останніх 10 років кількість онкохворих зросла в 35 разів. За підрахунками ВООЗ до 2030 року, якщо не зміняться умови та відношення до онкозахворювань, а також за умови відсутності вакцин та ефективного лікування, кожна друга людина у світі буде хворіти на рак.

За даними офіційної статистики, в Україні кількість смертей від онкологічних захворювань істотно варіюється в залежності від типу місцевості. За даними рис. 1, у 2018 році кількість смертей через онкологічні захворювання в міській місцевості становила 54351, в той час як сільській майже вдвічі менше – 24246.

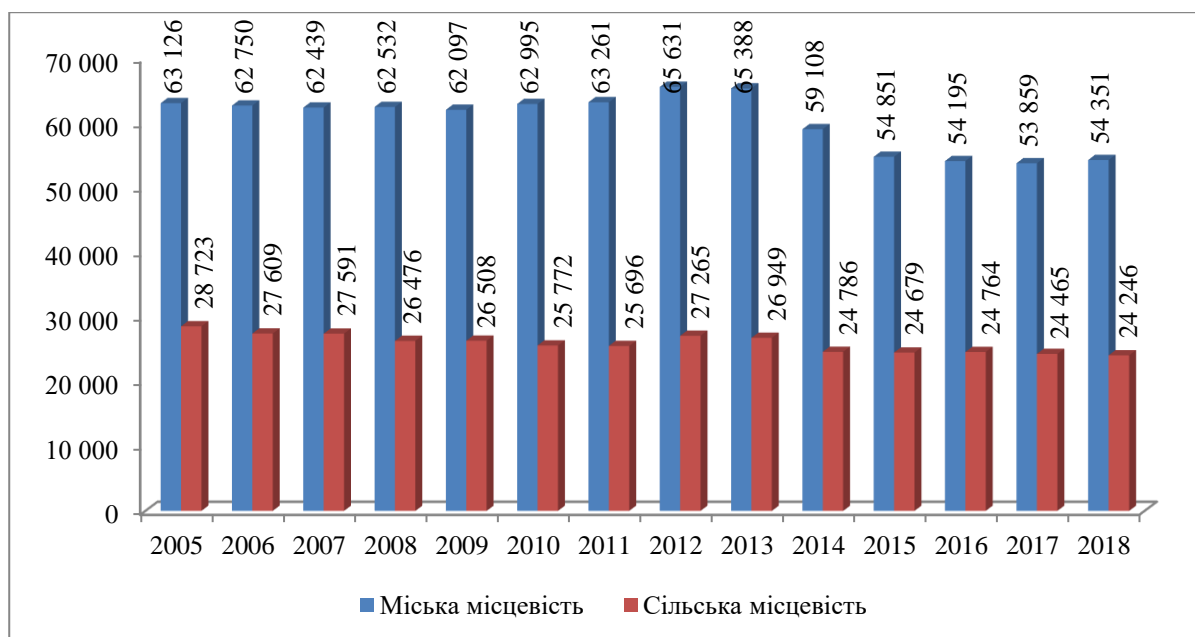

Рис. 1. Кількість смертей від новоутворень за типом місцевості у 2005–2018 роках

Варто припустити, що такі дані можуть свідчити як про низький рівень діагностування новоутворень саме у жителів сільської місцевості, так і про вищий показник стану здоров'я сільського населення, що може бути пов'язане з постійним фізичним навантаженням та важкою працею сільських мешканців.

В Україні залишається доволі високим показник (38-40%) онкологічних хворих, що помирають протягом 1 року після встановлення діагнозу [2]. Основною причиною цього є запізнена діагностика. У розвинутих країнах світу, наприклад, даний показник не перевищує 30%. Світова статистика свідчить про те, що за останні 100 років онкологічна патологія серед найбільш популярних хвороб за рівнем захворювання та смертності населення перемістилася з десятого на друге місце. За даними представників ВООЗ, близько 72% смертей, спричинених онкологічними захворюваннями, зареєстровані у країнах з середнім та низьким рівнем доходів на душу населення.

Україна за темпами поширення онкології сьогодні знаходиться на другому місці в Європі. Кожного року у більше, ніж 170 тис. людей діагностують рак, близько 90 тис. осіб помирають. Щодня онкологію діагностують у 450 людей, з яких 250 осіб – помирають, щогодини реєструють

понад 20 нових онкодіагнозів, з яких 10 осіб - помирають. Показник захворювання на злоякісні новоутворення становить близько 2000 хворих на 100 тис. населення країни.

Ризик виявлення та розвитку онкозахворювань в Україні достатньо високий (близько 28% – для чоловіків та близько 19% – для жінок). Рак вражає в Україні кожну шосту жінку та кожного четвертого чоловіка.

Станом на 2019 рік послуги спеціалізованої високотехнологічної онкологічної допомоги надають лише 30 медичних онкологічних закладів в Україні. Саме тому актуалізується питання існування та розвитку приватних онкологічних медичних закладів в Україні, а питання їх державного регулювання залишається відкритим.

Через розконцентрованість егід, під якими перебувають онкологічні лікувально-діагностичні медичні заклади (Міністерство охорони здоров'я, Академія медичних наук, регіональні органи місцевого самоврядування ускладнене) [3]. ефективне лікування онкологічних захворювань достатньо. Створення Національного інституту раку у 2007 році шляхом об'єднання зусиль науковців, видатних онкологів країни, провідних фахівців та управлінців мало на меті координування та контроль у реформуванні онкологічної галузі та боротьбі з онкологічними захворюваннями шляхом концентрації фінансових, науково-методичних та кадрових ресурсів. Однак удосконалення надання кваліфікованої медичної допомоги та ефективне використання бюджетних коштів, виділених на боротьбу з онкологією через створення даної державної інституції не відбулося.

Список використаної літератури:

1. Наказ МОЗ України «Про заходи подальшого покращання і розвитку онкологічної допомоги населенню» від 30.12.1992 № 208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0077-14#Text>
2. Рингач Н.О., Огай М.Ю., Гаврилова В.В. Статистична оцінка вподобань, критеріїв вибору та ступеня довіри населення до джерел інформації

щодо здорового способу життя, профілактики і лікування серцево-судинних захворювань. Статистика України. 2017. № 4. С. 70

3. Ткаченко Л. Три вершники демографічного апокаліпсиса. URL: https://dt.ua/macrolevel/tri-vershniki-demografichnogo-apokalipsisa-osnovni-trendi-v-ukrayini-259843_.html